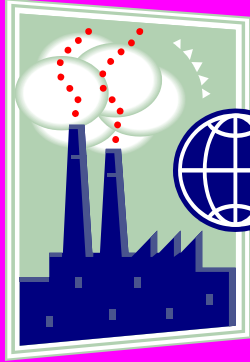

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

ORTAÖĞRETİM
EKONOMİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA – 2009

İÇİNDEKİLER

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ

1. GİRİŞ	7
2. PROGRAMIN VİZYONU	7
3. PROGRAMIN YAKLAŞIMI	8
4. PROGRAMIN YAPISI	11
4.1. EKONOMİ DERSİNİN AMAÇLARI	14
4.2. TEMEL BECERİLER	14
4.3. DUYUŞSAL ÖZELLİKLER.....	16
4.4. PSİKOMOTOR BECERİLER	16
4.5. ÖĞRENME VE ÖĞRETME STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	16
4.6. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	30
4.7. EKONOMİ ÖĞRETİMİ VE ÖĞRENME.....	34
4.8. ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ İLE İLGİLİ TEMEL İLKELER	36
4.9. PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	37
4.10. EKONOMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÜNİTELERİ VE AÇILIMLARI.....	39
4.11. EKONOMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ KAZANIMLARI, ETKİNLİK İPUÇLARI VE AÇIKLAMALARI.....	43
4.12. ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	52

EKLER

Ek-1: ÖRNEK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORMLARI	80
Ek-2: TERİMLER SÖZLÜĞÜ	93
Ek-3: KISALTMALAR	94

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

I – Genel amaçlar:

Madde 2 – Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. (Değişik: 16.6.1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

(1) a) Bu Kanunda geçen "temel eğitim" deyimini 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı Kanunla getirilen ek 1 inci maddeyle "ilköğretim" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

b) Bu Kanunda birlikte veya ayrı ayrı geçen "ilkokul" ve "ortaokul" ibareleri, 16.8.1997 tarih ve 4306 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle "ilköğretim okulu" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

II – Özel amaçlar:

Madde 3 – Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve aşağıda sıralanan temel ilkelere uygun olarak tespit edilir.

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ

I – Genellik ve eşitlik:

Madde 4 – Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

II – Ferdin ve toplumun ihtiyaçları:

Madde 5 – Millî eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

III – Yöneltilme:

Madde 6 – Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler.

(Değişik: 16.8.1997 - 4306/3 md.) Millî eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltilmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir.

Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metodlarından yararlanılır.

IV – Eğitim hakkı:

Madde 7 – İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır.

İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.

V – Fırsat ve imkân eşitliği:

Madde 8 – Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır.

Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır.

Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır.

VI – Süreklilik:

Madde 9 – Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.

Gençlerin eğitimi yanında, hayata ve iş alanlarına olumlu bir şekilde uymalarına yardımcı olmak üzere, yetişkinlerin sürekli eğitimini sağlamak için gerekli tedbirleri almak da bir eğitim görevidir.

VII – Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği:

Madde 10 – (Değişik: 16.6.1983 - 2842/2 md.)

Eğitim sistemimizin her derece ve türü ile ilgili ders programlarının hazırlanıp uygulanmasında ve her türlü eğitim faaliyetlerinde Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk milliyetçiliği temel olarak alınır. Millî ahlak ve millî kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize has şekli ile evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve öğretilmesine önem verilir.

Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verilir; çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışılır ve bu maksatla Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile iş birliği yapılarak Mili Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirler alınır.

VIII – Demokrasi eğitimi:

Madde 11 – (Değişik: 16.6.1983 - 2842/3 md.)

Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır; ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez.

IX – Laiklik:

Madde 12 – (Değişik: 16.6.1983 - 2842/4 md.)

Türk millî eğitiminde laiklik esastır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda okutulan zorunlu dersler arasında yer alır.

X – Bilimsellik:

Madde 13 – Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır.

Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi ve manevi bakımından teşvik edilir ve desteklenir.

XI – Planlılık:

Madde 14 – Millî eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim - insan gücü - istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre en uygun büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

XII – Karma eğitim:

Madde 15 – Okullarda kız ve erkek karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitimin türüne, imkân ve zorunluluklara göre bazı okullar yalnızca kız veya yalnızca erkek öğrencilere ayrılabilir.

XIII – Okul ile ailenin iş birliği:

Madde 16 – (Değişik: 10.11.2004-5257/1 md.)

Eğitim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında iş birliği sağlanır.

Bu amaçla okullarda okul-aile birlikleri kurulur. Okul-aile birlikleri, okulların eğitim ve öğretim hizmetlerine etkinlik ve verimlilik kazandırmak, okulların ve maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere; aynî ve nakdî bağışları kabul edebilir, maddi katkı sağlamak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyebilir, okulların bünyesinde bulunan kantin, açık alan, salon ve benzeri yerleri işlettirebilir veya işletebilirler. Öğrenci velileri hiçbir surette bağış yapmaya zorlanamaz.

Okul - aile birliklerinin kuruluş ve işleyişi, birlik organlarının oluşturulması ve seçim şekilleri, sosyal ve kültürel etkinliklerden sağlanan maddî katkılar, bağışların kabulü, harcanması ve denetlenmesi ile kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin işlettirilmesi veya işletilmesinden sağlanan gelirlerin dağıtım yerleri ve oranları, harcanması ve denetlenmesine dair usul ve esaslar, Millî Eğitim ve Maliye bakanlıklarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Okul - aile birliklerinin gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

XIV – Her yerde eğitim:

Madde 17 – Millî eğitimin amaçları yalnız resmî ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerlerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.

Resmî, özel ve gönüllü her kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Millî Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Millî Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir.

1. GİRİŞ

İlk insandan günümüze kadar toplumsal yaşamda ekonomi olgusu yaşam kalitesini belirleyen temel faktörlerin başında gelmektedir. Günümüz dünyasında güç ve yaşam kalitesi açısından ekonominin önemi daha da artmıştır. Gelişmekte olan ülkemizin dünya üzerinde söz sahibi olabilmesi için güçlü ve istikrarlı bir ekonomik yapıya kavuşması zorunlu hale gelmiştir.

Ekonomik açıdan güçlü ve sağlıklı toplum meydana getirmenin en kestirme yolu şüphesiz ki yeni nesillere kaliteli bir eğitim vermekten geçer. Eğitim sistemimizin en temel amacı bireyin içinde yaşadığı topluma ayak uydurmasını sağlamaktır. Bu nedenle ekonomik gelişmeler konusunda bireyleri eğitmek ve toplumdaki fırsatları değerlendirmelerini sağlamak, bireylere ekonomik bağımsızlığını kazandırıcı bilgilerle donatmak, ülke kaynaklarını tanıtmak son derece önemlidir. Eğitimi toplumsal bir süreç olarak ele alırsak bir toplumsal olgu olan ekonomik gelişmeler konusunda bireyleri eğitmek kaçınılmaz bir gerçekliktir.

Toplumsal bir olgu olan ekonomik faaliyetlerin gerektirdiği davranışları öğrencilerimize kazandırmak ülkemizde hayat standardının daha da kaliteli hale gelmesini sağlayacaktır. Hayatın her alanında olduğu gibi ekonomide de en önemli unsur iyi yetişmiş bireylerdir. Bu nedenle ülke ekonomisinin gereksinim duyduğu donanımına sahip bireyler yetiştirmek eğitim sistemimizin temel hedefleri arasında yer almalıdır. Bu gerçeklikten hareketle özellikle yönlendirme faaliyetlerinin önem kazandığı günümüz eğitim anlayışında, ekonomimizin gereksinim duyduğu her alana eleman yetiştirmek ve ekonomik gelişmelerden bireyleri azami derecede haberdar etmek gerekmektedir.

Bireylere ekonomik hayatın gerekli kıldığı temel bilgi ve becerileri kazandırmanın yanında günümüz dünyasında israfı önleme, tasarruf, kıt kaynaklar vb. kavramlar gittikçe ön plana çıkmaktadır. Doğal kaynakların işlenmesi ve kullanımının öğretilmesinin yanında bu kaynakların etkili ve verimli kullanılması, kaynakların sınırlılığının yeni nesillere kavratılması son derece önemli hale gelmiştir. Gittikçe hayatın her alanında hissetmekte olduğumuz küresel ısınma, çevre kirliliği gibi kavramlar acil olarak önlem alınması gereken bir problem olarak önümüzde durmaktadır. Toplumsal bir süreç olan eğitimin toplumu derinden etkileyen bu problemler karşısında duyarsız kalması beklenemez.

Ekonomi bilimi kendi özelliği itibarıyla ulusal olduğu kadar aynı zamanda uluslararası bir disiplindir. Bu nedenle ekonomi birçok özelliği ile evrensel bir dildir. Ulusların gelecekteki varlığı bu evrensel dili iyi özümsemelerine bağlıdır.

Ekonomi eğitimi, bireylere içinde yaşadıkları toplumlara ve sosyal hayata uyum sağlayıcı geniş bir bilgi ve beceri donanımı sağlayarak çevrede var olan fırsatları tanımaları, yeni gelişmelerden haberdar olmaları, gelecekte önlerine çıkabilecek gelişmeleri görme yeteneği kazandırması özelliği ile geleceğe hazırlayıcı bir bilim dalı özelliği göstermektedir.

2. PROGRAMIN VİZYONU

Ekonomi dersi öğretim programı, ülkemizin de içinde yer aldığı uluslararası ekonomik yapı göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Programın hazırlanma sürecinin her evresinde, değişik ortaöğretim kurumlarında okutulan ekonomi derslerinin öğretim programları ve öğretim uygulamaları ile ilgili deneyimler dikkate alınmıştır. Eğitim bilimi, “Davranış değişikliği meydana getirilemeyecek hiçbir birey yoktur.” ilkesinden hareket eder. Eğitim sistemimizin bir ögesi olan ekonomi eğitimi programının hazırlanma sürecinde bu ilke daima göz önünde bulundurulmuştur. Program soyut bilgi aktarmaktan öte öğrendiklerini somut olarak davranışa dönüştürmüş bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu program ekonomiyle ilgili temel bilgileri bireylere aktarmanın yanında, günlük hayatta bireylerin gereksinim duydukları bilgileri davranışa dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Eğitim sürecinde disiplinler arası ilişkilerin varlığı göz ardı edilemeyecek bir gerçekliktir. Bu nedenle bu programda, ekonominin diğer bilimlerle bağıntısına mümkün olduğu ölçüde atıf yapılmaya çalışılmıştır.

Program; bireylerin edindikleri kazanımları günlük hayatta kullanabilme, çevrede var olan ekonomik fırsatların farkına varıp gerekli girişimlerde bulunabilme, ekonomik faaliyetlere ve gelişmelere karşı olumlu tutum geliştirebilme vb. beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Bunun yanında iş birliğine açık, toplumsal problemlere duyarlı, grup içerisinde çalışma alışkanlığı kazanmış, düşüncelerini özgürce dile getirebilen, kendine güvenen vb. kişilik özelliklerine sahip bireyler yetiştirilmesini de hedeflemektedir.

3. PROGRAMIN YAKLAŞIMI

Bireyi hayata hazırlamak; eğitim sürecinin ve eğitim kurumlarının vazgeçilmez temel hedefidir. Bu program; ekonomi ile ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin bireylere kazandırılmasını ve böylece yaşam koşullarının kolaylaştırılmasını ilke edinmiştir.

Program, eğitim bilimindeki son gelişmeler ve çağdaş eğitim anlayışı doğrultusunda bireylerin; yeniliklere açık, sorgulayabilen, öğrendiklerini davranışa dönüştürebilen, sorun çözme becerisine sahip bireyler yetiştirmeyi temel yaklaşım olarak ön planda tutmaktadır. Öğretmenin rehber olarak düşünülmesi, öğrencinin bilgiye ulaşma yollarını kullanması ve öğrenmeyi kendisinin yaparak ve yaşayarak gerçekleştirmesini öngörmesinden dolayı bu programın merkezinde öğrenci vardır. Bu anlayış doğrultusunda ekonomi dersi öğretim programı:

- a.** Bireysel farklılıklara saygıyı ön planda bulundurur. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- b.** Ezberci eğitimden uzak durmayı ve bireye bilgiye ulaşma yöntemleri konusunda rehberlik yaparak öğrenmeyi temel prensip olarak kabul eder.
- c.** Öğrencileri toplumun ekonomik sorunlarına karşı duyarlı hale getirmeyi hedefler.
- ç.** Eğitimin sosyalleştirme gerçeğinden hareketle bireyleri birlikte çalışmaya, görüş alışverişi yapmaya, soru sormaya, bireysel farklılıklara saygılı olmaya özendirir.
- d.** Millî eğitimimizin amaçları doğrultusunda; millî değerleri koruyup geliştiren, evrensel değerleri benimseyen bireylerin yetiştirilmesine vurgu yapar.
- e.** Eğitim ve öğretim sürecinde uygun öğrenme ve öğretme yöntem teknik ve stratejilerini dikkate alır.
- f.** Öğrencilerin ruhsal, ahlaki ve sosyal yönden gelişmesini hedefler.
- g.** Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
- ğ.** Öğrencilerin, ekonomik hayatın öngördüğü üretim ve tüketim bilinci kazanmalarını hedefler.
- h.** Hayatın her alanında önemli iletişim becerilerinin etkili olarak kullanmayı dikkate alır.
- ı.** Ekonomi dersi öğretim programı, öğrenci merkezli etkinlikler yoluyla bilgiyi yapılandırmayı amaçlayan bir yaklaşımı esas almakta ve geçerli diğer yaklaşımlarla birlikte yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına özel bir önem vermektedir. Bu bağlamda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının özelliklerine kısaca değinmekte yarar vardır.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre birey nasıl öğrenir?

Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme, bireyin zihninde oluşan bir iç süreçtir. Birey dış uyaranların edilgen bir alıcısı olmayıp, onların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur (Fidan, 1986, s.65). Bilgiler insan zihnine aynen taşınarak depolanmaz. Ayrıca, insan zihni de tüm bilgilerin depolandığı boş bir depo değildir.

Yapılandırmacı yaklaşım tüm öğrenmelerin zihindeki bir yapılandırma sonucu oluştuğu varsayımı üzerine temellenir. Bu varsayım uyarınca bireyler, öğrenilecek öğeleri daha önce

öğrendikleriyle zihinlerinde ilişkilendirerek yapılandırırlar. Yapılandırma sürecinde birey, zihninde bilgiyle ilgili anlam oluşturmaya ve oluşturduğu anlamı kendisine mal etmeye çalışır. Bir başka deyişle, bireyler öğrenmeyi kendilerine sunulan biçimiyle değil, zihinlerinde yapılandıkları biçimiyle oluştururlar.

Yapılandırmacı eğitim ortamları nasıl düzenlenir?

Yapılandırmacı anlayışın uygulandığı eğitim ortamları, bireylerin öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk almalarını ve etkin olmalarını gerektirir. Çünkü öğrenilecek öğelerle ilgili zihinsel yapılandırmalar, daha önce de belirtildiği gibi, bireyin bizzat kendisi tarafından gerçekleştirilir. Bu nedenle, yapılandırmacı eğitim ortamları, bireylerin çevreleriyle daha fazla etkileşimde bulunmalarına, dolayısıyla zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak bir biçimde düzenlenir. Bu tür eğitsel ortamlar sayesinde bireyler, zihinlerinde daha önce yapılandıkları bilgilerin doğruluğunu sınama, yanlışlarını düzeltme ve hatta önceki bilgilerinden vazgeçerek yerine yenilerini koyma fırsatı elde ederler.

Yapılandırmacı eğitim ortamlarında hangi öğrenme yaklaşımlarından yararlanılır?

Yapılandırmacı yaklaşımın uygulandığı eğitim ortamlarında genelde, öğrencilerin öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk almalarına ve etkin olmalarına olanak sağlayan iş birliğine dayalı öğrenme, aktif öğrenme ve probleme dayalı öğrenme gibi öğrenme yaklaşımlarından yararlanılır.

Yapılandırmacı eğitim ortamlarında öğretmenin rolü ne olmalıdır?

Yapılandırmacı eğitim ortamında öğretmen, geleneksel öğretimde aldığı ve yıllardır sürdürdüğü sınıfta disiplin sağlayıcılık, bilgi dağıtıcılık vb. rollerinden sıyrılarak öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir yardımcı, dost ya da herhangi bir gereksinme anında kendisine başvurulabilecek bir danışman gibi görünür. Sınıfta iş birliği ve etkileşimi kolaylaştırıcı tutum ve davranışlar sergiler. Öğrenilecek öğeleri, öğrenciler bakımından anlamlı ve ilginç kılacak fırsat ve ortamlar yaratır. Verimli bir öğrenmenin gerçekleşmesi için öğrencinin, öğrenme ve öğretme sürecinde sorumluluk alması gerektiğine inanır. Okul ortamında gerçekleştirilecek öğrenmelerin öğrenci merkezli olmasını ister ve bu yönde çaba gösterir.

Öğrencilerin bağımsız düşünme ve problem çözme yeteneklerini geliştirmek amacıyla öğrenme ve öğretme sürecinde özel bir iletişim biçimini benimser. Bu iletişim biçiminde öğrencilere, “Bu konuyla ilgili olarak ne düşünüyorsunuz?”, “Niçin böyle düşünüyorsunuz?” “Nasıl bu sonuca ulaştınız?” gibi sorular yönelir. Öğrencilere, “Evet”, “Hayır” yanıtı gerektiren sorular yöneltmekten özellikle kaçınır.

Yapılandırmacı ortamda öğretmen, çalışma grupları oluşturup, grup ve grup üyelerinin sorumluluklarını belirleyerek iş birliğine dayalı bir öğrenmenin gerçekleşmesi yönünde çaba gösterir. Bu amaçla gruplar arasında dolaşır, yardıma gereksinme duyan grubun yanına giderek yardımcı olur ve gerektiğinde grubun doğal üyesiymiş gibi öğrenme ve öğretme etkinliklerine katılarak öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmaya çalışır.

Yine yapılandırmacı ortamda öğretmen, öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun seçenekler sunar, yönergeler verir, her öğrencinin kendi kararını kendisinin oluşturmaya yardımcı olur. Herhangi bir sorunla karşılaşan öğrencinin sorununu hemen çözmek yerine, sorunun bizzat öğrenci tarafından çözümlenmesi yönünde çaba gösterir. Öğrencinin açıkça yanlış yapması durumunda bile hemen hataya işaret etmek yerine, hatanın bizzat öğrenci tarafından görülerek düzeltilmesine yardımcı olur. Örneğin; yapılandırmacı anlayışın benimsendiği bir matematik dersinde, problem çözümüyle ilgili hatalı işlem yapan bir öğrenciyi öğretmen, “Şuradaki işleminiz hatalı, onu şöyle düzeltiniz.” biçiminde uyarmak yerine, “Problemin çözümüyle ilgili olarak hangi işlemleri, hangi gerekçeyle yaptınız?”, “İşlemlerinizi herhangi bir hata olduğunu düşünüyor musunuz?”, “Eğer varsa, bu hatanın nerede olduğunu düşünüyorsunuz?”, “Bu hatayı nasıl düzeltebilirsiniz?” vb. gibi sorular yönelterek öğrencinin hatayı bizzat kendisinin bulması ve düzeltmesi yönünde çaba gösterir.

Yapılandırmacı anlayış uyarınca öğretmen öğrenci başarısını değerlendirmede de test sonuçlarından daha çok, düzenli olarak gerçekleştirdiği gözlemlerinden yararlanır. Bu amaçla öğretmen, sınıfta kullanılmak üzere gözlem formları hazırlar ve öğretim sırasında sürekli kayıtlar tutar. Öğretim sonunda öğrencilerle gruplar hâlinde ya da tek tek öğrenme sonuçlarını tartışır. Kısacası, yapılandırmacı ortamda öğretmenin rolü, kesinlikle bilgi aktarmak değildir. Sınıfta bir öğrenme ortamı oluşturarak öğrenciyi o ortamın etkin bir üyesi hâline getirip öğrenmeyi kolaylaştırmaktır.

Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenin, öğrenme ve öğretme sürecindeki rolleri şunlardır:

- Öğrencilerin bireysel farklılıklarının önemine inanır, öne sürdükleri fikirleri destekler.
- Ham veriler ve temel kaynakların yanı sıra öğrencilerin etkileşimini sağlayan diğer kaynakları ve materyalleri kullanır.
- Öğrencilere ödev verirken sınıflandırma, analiz, sentez, değerlendirme, tahmin ve yaratıcılık gibi bilişsel kavramlara yer verir.
- Kazanımlara ulaşmak için öğrenci merkezli öğrenme yaşantılarını planlar, ortamlar oluşturur.
- Öğrencilerin istekleri doğrultusunda dersin içeriğinde ve kullanılan öğretim stratejilerinde değişikliğe gider.
- Çeşitli kavramlar hakkındaki anlayışlarını belirtmeden önce, öğrencilerin o kavramlar hakkındaki fikirlerini ve anlayışlarını bulmak için çaba sarf eder.
- Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenle karşılıklı iletişime ve diyaloga girmelerini özendirir.
- Öğrencilerin birbirlerine açık uçlu ve anlamlı sorular yönelterek onları araştırma yapmaya özendirir.
- Öğrencilerin ilk cevaplarını genişleterek, onlara ilaveler yaparak ve örnekler vererek işlenen konuları aydınlığa kavuşturmaya çalışır.
- Öğrencilere yönelttikleri sorulara cevap verebilmeleri için yeterli zaman tanır.
- Yapılandırmacı öğrenmede öğrencilere bilgiyi yapılandırmalarında rehberlik eder, kendi anlam dünyalarını oluşturmaları için fırsatlar sunar.
- Öğrencilerin doğal meraklarını geliştirmek için öğretim stratejilerinde sık sık değişiklik yapar.
- Sürece ve ürüne dayalı ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanır, öğrenilenleri değerlendirmede günlük sınıf çalışmalarını dikkate alır.

Yapılandırmacı eğitim ortamlarında öğrencinin rolü nedir?

Yapılandırmacı eğitim ortamında öğrenciler, geleneksel eğitim ortamındaki gibi edilgen olmayıp tersine daha fazla etkin olurlar ve öğrenme sürecinde daha fazla sorumluluk üstlenirler. İlerideki öğrenmelerini kolaylaştıracığı düşüncesinden hareketle, zihinsel yapılarının gelişmesine katkıda bulunabilecek çevredeki her tür fırsat ve olanaktan yararlanmaya çalışırlar.

Grup içinde, grup dinamiğinin sağlanabilmesi için kendi paylarına düşen sorumlulukları etkili biçimde yerine getirmeye özen gösterirler. Birlikte çalıştıkları grubun üyelerini ve kendilerini nesnel olarak değerlendirirler. Grupta kendilerine yönelik her türlü eleştiriyi hoşgörülü bir biçimde karşılarlar. Sınıfta etkili bir öğrenci öğretmen etkileşiminin yanı sıra, dostluk ve içtenliğin egemen olduğu bir öğrenci öğrenci etkileşiminin kurulmasına yönelik çaba gösterirler. Öğrendiklerini yeni ortamlarda kullanmak ve uygulamak için her tür fırsatı değerlendirirler.

Yapılandırmacı öğrenme, öğrencinin yetenekleri, güdülleri, inançları, tutumu ve deneyimlerinden oluşan bir karar verme sürecidir. Birey öğrenme sürecinde seçici, yapıcı ve etkindir. Öğrenmenin kontrolü bireydedir ve öğretmenle birlikte öğrenmeye yön verir. Öğrencilerin ön yaşantıları, öğrenme biçimleri, görüşleri ve hazır bulunuşluk düzeyleri öğrenmelerine yön veren etmenlerdendir. Birey, zihinsel özerkliğini kullanarak öğrenme sürecinde etkili rol almak için eleştirel ve yapıcı sorular sorar, diğer öğrenenlerle ve öğretmenle iletişim kurar, fikirleri tartışır. Öğrenen, öğrenme ortamlarındaki öğretici sorularıyla diğer bireylerin gelişimine de katkıda bulunur.

Yapılandırma sürecinde birey, zihninde bilgiyle ilgili anlam oluşturmaya ve oluşturduğu anlamı kendisine mal etmeye çalışır. Bir başka deyişle, bireyler öğrenmeyi kendilerine sunulan biçimiyle değil, zihinlerinde yapılandırdıkları biçimiyle oluştururlar. Mücadeleci, meraklı, girişimci ve sabırlı olmak yapılandırmacı öğrenmede bulunması gereken kişisel özelliklerdir.

Öğrenenler bilgiyi araştırıp keşfederek, yaratarak, yorumlayarak ve çevre ile etkileşim kurarak yapılandırır. Böylece, içerik ve süreci aynı zamanda öğrenirler. Yapılandırıcı öğrenme ortamlarında sorumluluğunu yerine getiren bireylerin girişimci olma, kendini ifade etme, iletişim kurma, eleştirel gözle bakma, plan yapma, öğrendiklerini yaşamda kullanma gibi özelliklere sahip olması beklenir. Bir öğretim stratejisi olarak ele alındığında yapılandırmacılık;

- Öğretmeyi değil öğrenmeyi önemser.
- Öğrencinin özerkliğini ve yardım almadan karar verme becerisini önemser.
- Öğrenciyi iradeli ve amaçlı bireyler olarak görür.
- Öğrenmeyi bir süreç olarak düşünür.
- Öğrenciyi sorgulamaya teşvik eder.
- Öğrenmede tecrübenin kritik rolünü kabullenir.
- Öğrencinin doğal merak etme güdüsünü besler.
- Öğrencinin zihinsel modelini dikkate alır.
- Öğrenmeyi değerlendirirken performans ve anlamaya önem verir.
- Kendini bilişsel yaklaşımın prensiplerine dayandırır.
- Tahmin et, yap ve analiz et gibi bilişsel terminolojiyi yoğun olarak kullanır.
- Öğrencinin nasıl öğrendiğini düşünür.
- Öğrencinin diğer öğrenciler ve öğretmen ile diyalog kurmasını teşvik eder.
- İş birliğine dayalı öğrenmeyi destekler.
- Öğrencilerin gerçek durumlarla karşılaşmasını sağlar.
- Öğrenmenin olduğu bağlamı önemser.
- Öğrencilerin inanç ve tutumlarını düşünür.
- Öğrencilerin, gerçek tecrübelerinden yeni bilgi ve anlayışlar oluşturmalarına fırsat tanır.

4. PROGRAMIN YAPISI

Ekonomi dersi öğretim programı; dersin amaçları, öğrencilerin edinecekleri kazanımlar, beceriler, dersin öğretiminde uyulması gereken ilkeler, programın uygulanmasına ilişkin açıklamalar, öğrenme ve öğretme strateji-yöntem ve teknikleri, etkinlik örnekleri, etkinlik sürecinde ve sürecin sonundaki öğrenci başarılarını ölçme ve değerlendirmeye ilgili ana bölümler ile bu bölümlere ilişkin açıklama ve tablolardan oluşmaktadır.

PROGRAM TABLOSUNDAKİ BÖLÜMLERLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

KAZANIM: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla öğrencilerden edinmeleri beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.

ETKİNLİK İPUÇLARI: Bu sütun, ilgililere yol göstermek amacıyla oluşturulmuştur. Bulunulan çevre ve olanaklara göre bu ipuçlarından yararlanılarak etkinlik örnekleri oluşturulabilir. Yapılacak etkinliğin özelliğine göre önceden gerekli hazırlıklar yapılmalıdır.

AÇIKLAMALAR: Kazanımların kapsamı, uyarılar, vurgular, yöntem-teknik ve stratejiler, diğer bölüm ve kazanımlarla ilişkiler, beceri, değer ve ölçme ve değerlendirme etkinlikleri ile ilgili açıklayıcı ifadeler içermektedir.

II. ÜNİTE: PIYASA MEKANİZMASI: TALEP, ARZ VE FİYAT OLUŞUMU		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Talep kavramını ve talebe etki eden faktörleri örneklerle açıklar.	🏠 Öğrenciler, tavuk fiyatlarının yaz aylarında artış gösterip kış aylarında azalma göstermesinin nedenlerini sınıf ortamında tartışır. Tartışma sonucunda talebe etki eden faktörleri belirtirler.	[! Talebin özelliklerine vurgu yapılır.
2. Arz kavramını ve arza etki eden faktörleri örneklerle açıklar.	🏠 Öğretmen, öğrencilere “piyasada gömleğin fiyatı 20 lira iken gömlek arzı 1000 adettir. Aynı gömleğin fiyatı 30 liraya çıktığında gömleğin arzı 1500 âdete ulaşmaktadır.” örneğini verir. Tartışma tekniği kullanılarak malın fiyatı ile arz edilen miktar arasındaki ilişkiye dikkat çekilir.	[! Arzın özelliklerine ve arza etki eden faktörlere vurgu yapılır.
3. Fiyat oluşumunu etkileyen faktörleri açıklar.	🏠/🏠 Öğrenciler gözlem gezisi düzenleyerek aynı malın farklı alış veriş merkezleri ve farklı semtlerde niçin farklı fiyatlarda satıldığını araştırır. Araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşırlar. Fiyata etki eden faktörleri sınıfa sunarlar.	[! Fiyatı oluşumuna etki eden faktörler ele alınır.
4. Piyasa denge fiyatını grafikte gösterir.	🏠 Öğrencilerden piyasa denge fiyatı konusundaki düşünceleri alınır. Arz ve talebin fiyat değişimleri karşısındaki gösterdiği hassasiyetleri dikkate alarak belirli bir noktada dengeye geleceğini ve bu noktanın da piyasa dengesi olduğu grafikte gösterilir.	[! Piyasalardaki fiyatın belirlenmesinde arz ve talebin etkisine vurgu yapılır.
5. Arz ve talepte meydana gelen değişmelerin fiyat üzerindeki etkilerini açıklar.		
6. Rekabet ile fiyat arasındaki ilişkiyi açıklar.	🏠/🏠 Öğrenciler çevrelerindeki piyasaları araştırır. Piyasaların hangi özelliklere sahip olduklarını görürler. Çevrelerinde bulunan ve bulunmayan piyasaların neler olduğunu tartışır. Aynı malın piyasalarda farklı fiyatlarda olabileceğini görürler. Farklı ekonomik sistemlerde fiyatların farklı olduğu sonucuna ulaşırlar. Araştırma sonuçlarını bir çizelge ile yazı tahtasında gösterirler.	[! Firma sayısının fiyata etkisine değinilir. Rekabet kavramı tanımlanarak rekabetin olduğu piyasalar ile rekabetin olmadığı piyasalardaki fiyat oluşumuna vurgu yapılır. [! Tam rekabet, eksik rekabet [monopol (tekel), oligopol, monopollü (tekelci) rekabet] piyasalarına değinilir.
7. Piyasa yapılarını açıklayarak farklılıklarını ortaya koyar.		

🏠 Sınıf-okul içi etkinlik 🏠 Okul dışı etkinlik 🏠 İnceleme gezisi [!] Uyarı ↻ Ders içi ilişkilendirme ☐ Diğer derslerle ilişkilendirme 📊 Ölçme ve değerlendirme

EKONOMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA KULLANILAN SEMBOLLER

 Sınıf-okul içi etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (grupla çalışma faaliyetleri, bireysel çalışma faaliyetleri, projeler, okuma çalışmaları, eğitim teknolojilerinin kullanımı vb.) sınıf içinde yapılacağını gösterir.
 Okul dışı etkinlik	Bu sembol, ilgili etkinliklerin (alan gezileri, kurum ve kuruluşlarda yapılan incelemeler, gezi gözlem faaliyetleri vb.) tamamının veya bazı aşamalarının ev, kütüphane, banka, sanayi ve ticari kuruluşlarda yapılabileceğini gösterir.
 İnceleme gezisi	Bu sembol, ilgili etkinliklerin okul dışındaki banka, sanayi, ticari ve değişik işletmelerde inceleme ve araştırma gezileriyle yapılabileceğini gösterir.
 Diğer derslerle ilişkilendirme	Bu sembol, belirtilen etkinliklerin ilgili sınıfın öğretim programında yer alan, içerik açısından benzerlik gösteren derslerin konularıyla bağlantı kurulabileceğini gösterir.
 Ders içi ilişkilendirme	Bu sembol, ilgili üniteyle ilişkilendirilebilecek diğer üniteleri ve ilgili kazanımlarını gösterir.
 Uyarı	Bu sembol, ilgili ünite işlenirken kullanılacak yöntem, teknik, gezi, gözlem, inceleme vb. etkinliklerinde; ders için gerekli araç gereç kullanımında, proje ve diğer uygulamalarda dikkat edilmesi gereken noktaları gösterir.
 Ölçme ve değerlendirme	Bu sembol, eğitim öğretim sürecinde ilgili konu için önerilen değerlendirme etkinliğini gösterir. Ölçme değerlendirme uygulamalarında mutlak ölçme aracı düşünülemez. Buradaki ölçme aracı sadece bir öneridir. Gerekirse ders öğretmeni öğrencilerin ve dersin ihtiyacına uygun ölçme araçları geliştirebilir.

4.1. EKONOMİ DERSİNİN AMAÇLARI

Bu program öğrencilerin;

1. Ekonomi bilimi ile ilgili genel bilgiler edinmelerini,
2. Ekonomi biliminde kullanılan temel kavramları tanımalarını,
3. Türkiye'nin ekonomik kaynaklarını tanıyarak bu kaynakların özelliklerini kavramalarını,
4. Millî gelir ve ekonomik büyüme kavramlarını ülkemiz ve yabancı ülkeler açısından değerlendirmelerini,
5. Malî piyasa kurumlarının işleyişlerini ve fonksiyonlarını tanımalarını,
6. Dış ticaretin ülke ekonomisi üzerindeki etkilerini kavramalarını,
7. Türkiye'nin ekonomik sorunlarını ve nedenleri sıralayarak çözüm yolları önermelerini,
8. Paranın ekonomideki fonksiyonu kavramalarını,
9. Ana sektörlerin Türkiye ekonomisine katkılarını kavramalarını,
10. Ekonomi biliminin önemi ve toplumsal hayat içerisindeki yerini kavramalarını,
11. Para ve parasal olayları izleme ve değerlendirmelerini,
12. Ülkemizdeki millî gelirin oluşumu ve dağılımını kavramalarını,
13. Ülke ekonomisinde önemli rolü olan mali kurumları yapısal yönleriyle tanımalarını,
14. Uluslararası ekonomik kuruluşların rolünü kavramalarını,
15. Çevresel faktörlerin ekonomiye etkilerini kavramalarını,
16. Çevre kirlenmesinin ekonomik yönünü kavramalarını,
17. Ekonomik olayları yorumlama ve değerlendirme yeteneği kazanmalarını,
18. Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ekonomik ilişkilerin önemini kavramalarını amaçlamaktadır.

4.2. TEMEL BECERİLER

Türk millî eğitim sisteminin hedeflediği nitelikli insan tipini yetiştirmek bu programın temel felsefesini oluşturmaktadır. Bu anlayışla hazırlanan bu programda öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel beceriler şunlardır:

1. Eleştirel Düşünme
2. Yaratıcı Düşünme
3. İletişim
4. Araştırma-Sorgulama
5. Problem Çözme
6. Bilgi Teknolojilerini Kullanma
7. Girişimcilik
8. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma
9. Bilinçli Üretici
10. Bilinçli Tüketici
11. Verimlilik
12. Devamlılık

Eleştirel düşünme: Kuşku temelli sorgulayıcı bir yaklaşımla konulara bakma, yorum yapma ve karar verme becerisidir. Sebep sonuç ilişkilerini bulma, ayrıntılarda benzerlik ve farklılıkları yakalama, çeşitli ölçütleri kullanarak sıralama yapma, verilen bilgilerin kabul edilebilirliğini, geçerliliğini belirleme, analiz etme, değerlendirme, anlamlandırma, çıkarımda bulunma vb. alt becerileri içerir.

Yaratıcı düşünme: Öğrencilerin bir temel fikri ve ürünü değiştirme, birleştirme yeniden farklı ortamlarda kullanma ya da tamamen kendi düşüncelerinden yola çıkarak yeni ve farklı ürünler ve bilgiler üretme, olaylara farklı bakabilme, küçük çaplı da olsa bazı buluşlar yapabilmeyi kapsar. Ayrıntılı fikirler geliştirme ve zenginleştirme, sorunlara benzersiz ve kendine özel çözümler bulma, fikirler ve çözümler ortaya çıkarma; bir fikre, ürüne çok farklı açılardan bakma, bütünsel bakma vb. alt becerileri içerir.

İletişim: Konuşma, dinleme, okuma, yazma gibi sözel ve vücut dili işaret dili gibi sözel olmayan iletişim becerilerini etkili ve bulunduğu ortama uygun olarak kullanmayı kapsar. Bulunduğu ortama uygun olarak kullanması gereken konuşma üslûbunu belirleme, uygun şekilde hitap etme, vücut dilini gerektiği yerde gerektiği ölçüde kullanma, aktif olarak dinleme, söz hakkı verme, grup içerisinde etkin bir şekilde arkadaşlarıyla etkileşim içerisinde olma, okurken etkin ve hızlı bir şekilde okuma, okuduğunu anlama ve eleştirme, yazarken ve konuşurken hedef kitleye uygun üslûp kullanma, kendi ve başkalarının yazdıklarını eleştirme vb. alt becerileri içerir.

Araştırma-sorgulama: Doğru ve anlamlı sorular sorarak problemi fark etme ve kavrama, problemi çözmek amacıyla neyi ve nasıl yapması ile ilgili araştırma planlaması yapma, sonuçları tahmin etme, çıkabilecek sorunları göz önüne alma, sonucu test etme ve fikirleri geliştirmeyi kapsar. Anlamlı tahminde bulunma, uygun araştırma ortamına karar verme, araştırmada ne tip ve ne kadar delil toplaması gerektiğine karar verme, bilimsel yaklaşımı kullanarak araştırmayı planlama, nasıl gözlem ve kıyas yapacağını belirleme, araç gereç kullanma, doğru ve hassas ölçümler yapabilme, sonuçları sunma yollarını belirleme, sonuçların tekrar incelenmesi gerekip gerekmediğine karar verme, bulunanlarla asıl fikrin bağlantısını kurma, bulunanları uygun bir dille ifade etme, verileri ortaya koyma, sonucu destekleyici verilerin yeterliliğine karar verme, bulunanların ilk beklentileri karşılayıp karşılamadığına karar verme vb. alt becerileri içerir.

Problem çözme: Öğrencinin yaşamında karşısına çıkacak problemleri çözmek için gerekli olan beceriyi kapsar. Alt becerileri ise şöyle sıralanabilir; problemin anlaşılması, gerekirse alt basamakların ya da problemin köklerinin bulunması, problemi uygun şekilde çözmek için planlama yapma, işlemler sırasında çalışmaların gözlenmesi, gerektiğinde stratejilerin ve planların değiştirilmesi, yöntemlerin sınanması, çözüm aşamasında elde edilen veri ve bilgilerin değerlendirilmesi, çözüme ulaşıncaya çözümün anlamlılığının ve işe yararlılığının değerlendirilmesini ve yeni problemleri fark etme vb. alt becerileri içerir.

Bilgi teknolojilerini kullanma: Bilginin araştırılması, bulunması, işlenmesi, sunulması ve değerlendirilmesinde teknolojiyi kullanabilme becerilerini kapsar. Bilgi teknolojilerini yerinde kullanma konusunda doğru karar verme, bilgi teknolojilerini kullanırken planlama yapma, bu teknolojilerin kullanılması için gerekli becerilere sahip olma, bu kaynaklardan bilgiye ulaşma, taranan bilgilerin işe yararlılığını sezme ve ayırma, ayrılan bilgileri analiz etme, işe yarayanları seçme, seçilen bilgileri değerlendirme, sonuca varma, sonucu uygun formda sunma ve yeni alanlarda kullanma vb. alt becerilerini içerir.

Girişimcilik: Sosyal ilişkilerde, iletişimde, iş dünyasında ve benzeri alanlarda gerekli ve etkili davranışları uygun bir şekilde ve uygun zamanda ortaya koymak veya talep görebilecek bir ürünü veya hizmeti daha iyi üretebilmek ya da pazarlayabilmek amacıyla yeni bir sistem kurmak için gerekli olan becerilerdir. Girişimcilik; empati kurma, insan ilişkilerinde uyumlu davranışları gösterebilme, plan yapma, planlarını uygulayabilme, risk alma; herhangi bir alanda ihtiyaç duyulabilecek bir ürünün gerekliliğini sezme, ürünü planlama, üretme, pazar araştırması yapma, pazarlayabilme vb. alt becerileri içerir.

Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma: Okuduğunu, dinlediğini, gördüğünü, doğru, tam ve hızlı olarak anlayabilme; duygu, düşünce, hayal ve isteklerini açık ve anlaşılır bir şekilde eksiksiz ifade edebilme, Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurma, zengin bir söz dağarcığına sahip olma ve estetik bir bakış açısı kazanma vb. alt becerileri içerir.

Bilinçli üretici: Bilinçli üretici; elinde bulunan kıt kaynakları (sermaye, hammadde, malzeme, alana uygun insan kaynağı) ulusal ve uluslararası standartlara uygun en etkili ve verimli şekilde kullanma vb. alt becerileri içerir.

Bilinçli tüketici: Elindeki kaynakları öncelikli ihtiyaçları doğrultusunda yerinde ve zamanında kullanma; topluma, çevreye, yasalara karşı sorumluluklarını bilme ve yerine getirme bilinci kazanma vb. alt becerileri içerir.

Verimlilik: Kişinin bulunduğu her ortamda var olan tüm kaynakları ihtiyaçlar doğrultusunda etkili kullanma, ekonomik hayatın gerekli kıldığı mevcut kaynakları etkili ve verimli şekilde kullanma vb. alt becerileri içerir.

Devamlılık: Kişinin yaşam boyu öğrenmeyi ilke edinme, sürekli olarak kendini geliştirme, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri izleme, profesyonel yönetime önem verme vb. alt becerileri içerir.

4.3. DUYUŞSAL ÖZELLİKLER

Programda, öğrencilerin duyuşsal gelişimine özel bir önem verilmiştir.. Ekonomi ile ilgili kavram ve beceriler geliştirilirken öğrencilerin duyuşsal gelişimi de göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilerin ekonomi ile ilgili tutum, öz güven ve ekonomik kaygıları duyuşsal boyutu içermektedir. Programda duyuşsal boyutla aşağıdakiler hedeflenmektedir:

- Ekonomik faaliyetlerle uğraşmaktan zevk alma
- Ekonominin insan yaşamına etkisini önemseme
- Ekonomik hayatta öz güven duyma
- Ekonomik gelişmeleri takip etme alışkanlığı kazanma
- Ekonomi ile ilgili konuları tartışmaktan zevk alma
- Sosyal hayatta ekonomik faaliyetlerin öneminin farkında olma
- Ekonomi biliminin zorunlu ilkelerini yaşamına uygulamanın yararına inanma
- Yakın çevresinde sürdürülen ekonomik çalışmalarda yer almaya istekli olma
- Ülke kaynaklarını bilinçli kullanma
- Tüketimde yerli malı ürünleri tercih etmeye özen gösterme
- Ekonomik faaliyetlerin çevreye etkisine karşı duyarlı olma
- Ekonomik faaliyetlerde ülke kalkınmasını da gözetme

4.4. PSİKOMOTOR BECERİLER

Programda, öğrencilerin psiko-motor becerilerinin gelişimine önem verilmektedir. Bu amaçla aşağıdaki becerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir:

- Araç gereçleri etkili, verimli ve ekonomik kullanma
- Bankacılık işlemlerinde müşterilerin kullanımına sunulan araçları etkin kullanma
- Hesap makinesi vb. araçları kullanma
- Ekonomiye ilişkin konularda bilgisayar teknolojisini etkin kullanma

5.5. ÖĞRENME VE ÖĞRETME STRATEJİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

5.5.1. Öğrenme ve Öğretme Stratejileri

Strateji, genel olarak bir şeyi elde etmek için izlenen yol ya da amaca ulaşmak için geliştirilen bir planın uygulamasıdır (Açıkgöz, 1996). Clark ve Starr'a göre strateji, dersin hedefine ulaşmasını sağlayan oldukça genel bir yaklaşımdır. Strateji, belirli ölçüde sınıf içi öğretim etkinliklerinin belirlenmesinden değerlendirilmesine kadar dersle ilgili öğretim sürecine yön verir. Bu anlamda strateji, dersin hedeflerine ulaşmasını sağlayan; yöntem, teknik ve araç-gereçlerin belirlenmesine yön veren genel bir yaklaşımdır (Bilen, 1992; Fidan ve Erden, 1993). Öğretim stratejisi, bir öğretmenin, dersin veya bir konunun öğretilmesinde amaca ulaşmak için seçeceği öğretim yöntemi, çeşitli teknikler ve hatta değerlendirme biçimidir.

Dersin ve konunun içeriği ne olursa olsun mümkün olduğu ölçüde, öğrenciyi etkin öğrenme çabasına sokacak ve bu durumu, istenilen tüm öğrenmeler tam olarak gerçekleşinceye kadar sürdürecektir. Öğrenme ve öğretme stratejilerinden yararlanılması öngörülmektedir. Öğretmenin dersi öğrencilere öğretmesi, onlara aktarması değil, öğrencilerin kendi çabaları ile öğrenmeleri; öğretmenin, öğrencilerin öğrenme çabalarında onlara rehberlik etmesi, bu çabaları yönlendirmesi esas olmalıdır.

Bir hedefe ulaşmak için belirlenen strateji oldukça önemlidir. Çünkü özelde kullanılan yöntem, teknik ve araçlar tamamıyla bu strateji içerisinde işlev görmektedir. Stratejiyi daha kısa vadeli ama daha somut ve ayrıntılı faaliyetlere bölerek uyguluyoruz. Başlangıçta oldukça kuramsal olan bu yapının uygulama esnasında somutlaştırılması gerekir. Bunu sağlayan da öğretim yöntem ve teknikleridir. Uygulamada, çok çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanma öğrencilere çok yönlü ve zengin yaşantılar sağlar. Öğrenme ve öğretme stratejilerini öğretmen ve öğrenci açısından düşündüğümüzde iki grupta ele alabiliriz.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME STRATEJİLERİ

ÖĞRETMEN	ÖĞRENCİ
ÖĞRETME STRATEJİLERİ	ÖĞRENME STRATEJİLERİ
1. SUNUŞ YOLUYLA ÖĞRETME STRATEJİSİ 2. BULUŞ YOLUYLA ÖĞRETME STRATEJİSİ 3. ARAŞTIRMA İNCELEME YOLUYLA ÖĞRETME STRATEJİSİ	1. DİKKAT STRATEJİLERİ 2. TEKRAR STRATEJİLERİ 3. ANLAMLANDIRMAYI ARTIRAN STRATEJİLER 4. YÜRÜTÜCÜ BİLİŞ STRATEJİLERİ 5. DUYUŞSAL STRATEJİLER

5.5.1. 1. Öğrenme Stratejileri

Geleneksel okullarda, öğrencilerden inanılmaz çeşit ve sayıda bilgiyi öğrenmeleri beklenir. Fakat onlara nasıl öğrenecekleri hakkında nadiren bilgi verilir. Benzer şekilde öğrencilerden çok büyük miktarda bilgiyi hatırlamaları beklenirken bunu nasıl yapacakları hakkında bilgilendirilmeleri ihmal edilir. Eğitimciler, öğrencilerinin başarılarının büyük ölçüde kendi öğrenme yollarının farkında olmalarına bağlı olduğunu fark etmişler; öğrenme stratejilerinin öğretilmesinin gereğine dikkat çekmişlerdir. Bilişsel öğrenme kuramları, öğrenen kişinin, öğrenme sorumluluğunu yüklenmesi ve öğrenmeye etkin olarak katılması gereği üzerinde durmaktadır. Bu nedenle bu alandaki çalışmalar, son yıllarda öğrenme stratejileri üzerinde yoğunlaşmıştır.

Öğrenme stratejisi, öğrenen kişinin öğrenme sırasında gerçekleştirebileceği ve onun kodlama sürecini etkilemesi umulan davranışlar ve düşüncelerdir (Claire, E. Weinstern ve Richard Mayer, 1986:136). Öğrenme stratejileri; belleğe yerleştirme ve geri getirme gibi bilişsel stratejileri ve bilişsel stratejileri yönlendirici yürütücü biliş süreçlerini kapsayan, öğrenenin öğrenmesini etkileyen, öğrenen tarafından kullanılan davranış ve düşünme süreçlerine işaret etmektedir (Claire, E. Weinstern ve Richard Mayer, 1997:243). Bunun yanı sıra, öğrenme stratejileri öğrencilerin kendi kendine öğrenmelerini sağlamaya dönük etkinlikleri kapsamasından dolayı da “öğrenci stratejileri” olarak adlandırılır. Ne ad alırlarsa alsınlar, öğrenme stratejileri öğrencilerin öğrenmelerini yalnız bilişsel yönden değil, duyuşsal yönden de etkileme amacını taşır (Özer, www.aof.edu.tr).

Öğrenme stratejilerinin temel işlevi, öğrencilerin öğrenmelerini denetlemelerini ve yönlendirmelerini sağlamaktır. Öğrenciler, her öğrenme konusu ya da durumu için farklı öğrenme stratejileri kullanabilirler. Bu da öğrenme stratejilerinin çeşitlendirilebilir ve gerektiğinde değiştirilebilir nitelikte olduklarını gösterir. Değişik öğrenme stratejilerini kullanabilen ve yeni öğrenme stratejileri geliştirebilen öğrencilerin, kendi kendilerine ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirebildiklerini söyleyebiliriz (Özer, www.aof.edu.tr).

Öğrenciler, öğrenmeyi gerçekleştirmek amacıyla belirli davranışsal ve düşünsel süreçlere ihtiyaç duyarlar. Örneğin; bir okuma metninin ana düşüncelerini bulma, özetleme ve not alma gibi. Bu görevleri başarı ile yerine getirebilmeleri, öğrenme işine en uygun stratejilerinin kullanılmasına bağlıdır. Öğrenme stratejileri, öğrencinin kendi kendine öğrenebilmesi için kullandığı işlemlerdir (Robert M. Gagne ve Marcy Perkins Driscoll, 1988:134). Kendi öğrenmesini sağlayabilen öğrencilere, "stratejik öğrenenler" (strategic learners), "bağımsız öğrenenler" (independent learners), "öz-düzenleyici öğrenenler" (self-regulated learners) gibi adlar verilmektedir.

Arends'a göre kendi kendine öğrenenler aşağıda sıralanan işlevleri yerine getirebilirler:

- Belirli bir öğrenme durumunu doğru olarak tanımlama,
- Öğrenebilmesi için gerekli en uygun öğrenme stratejisini seçme,
- Stratejinin ne derece etkili olduğunu izleme,
- Öğrenmeyi başarıncaya kadar güdülenmiş olarak yeterli çabayı gösterme.

Araştırmalar okuma materyalini etkili bir biçimde okuyanların öğrenme stratejilerini kullandığını ortaya koyduğunu belirtmektedir. Bir stratejik okuyucu, öğrenme ortamında hangi

öğrenme stratejilerini kullanacağına karar verir, onları etkili bir biçimde değerlendirir ve gerektiği zaman stratejilerini değiştirir ya da uyarlar. İyi ile kötü okuyucular üzerine yapılan araştırmalar öğrenme stratejileri açısından birkaç önemli farklılığı ortaya koymuştur. Bu araştırmaların sonucuna göre iyi okuyucular daha fazla öğrenme stratejilerine sahiptirler. Bunlar, ne yapmaları gerektiği anımsatılmadığında, büyük olasılıkla kendiliğinden uygun öğrenme stratejilerini kullanırlar. Örneğin; stratejik bir öğrencinin amacı, okuma materyalini anlamak ise daha yavaş ve düşünerek okur; amaç bir durumu bulmak ise göz gezdirir (Paul Eggen ve Don Kauchak, 1992:345).

Öğrenme stratejileri eğitim bilimciler tarafından farklı sınıflandırılmaktadır. Gagne ve Driscoll öğrenme stratejilerini, beş ayrı sınıflama yaparak incelemektedirler. Bunlar:

- Dikkat stratejileri,
- Kısa süreli belleği geliştirme stratejileri,
- Kodlamayı artırma stratejileri,
- Geri getirmeyi artırma stratejileri,
- İzleme-yöneltilme stratejileridir (Gagne ve Driscoll: 134-241).

Öğrenme stratejileri konusunda kapsamlı çalışmalar yapan Mayer ise (1988, s.14) öğrenme stratejilerini 8 grupta toplamıştır.

- Temel öğrenme durumları için tekrarlama stratejileri
- Karmaşık öğrenme durumları için tekrarlama stratejileri
- Temel öğrenme durumları için anlamlandırma stratejileri
- Karmaşık öğrenme durumları için anlamlandırma stratejileri
- Temel öğrenme durumları için örgütleme stratejileri
- Karmaşık öğrenme durumları için örgütleme stratejileri
- Kavramayı izleme stratejileri
- Duyuşsal ve güdüsel stratejiler

Öğrenme stratejileri ile ilgili çalışmalar incelendiğinde aşağıdaki başlıklar altında toplandığı görülmektedir:

- a. Dikkat stratejileri
- b. Tekrar stratejileri
- c. Anlamlandırmayı artıran stratejiler
- ç. Yürütücü biliş stratejileri
- d. Duyuşsal stratejiler

Dikkat stratejileri: Çevreden gelen bilginin birey için gerekli olanlarının kısa süreli belleğe geçişini sağlayan en önemli süreç dikkattir. Bu nedenle öğretimde yerine getirilmesi gereken ilk işlev, öğrencinin dikkatini belirginleştirmek ve artırmaktır.

Kendi kendine öğretim, öğrencinin birkaç dikkat stratejisinden birini benimsemesi, nesnel öğrenen olmasına dayanır. Stratejik bir öğrenci, öğrenme oluşumunda amacını belirledikten sonra dikkat stratejilerinden en uygununu seçerek kullanır.

Dikkati yöneltmede kullanılan stratejilerden biri, metinde yazıların altını çizmedir. Anahtar sözcüklerin ve temel düşüncelerin altının çizilmesi, öğrenciler tarafından yaygınlıkla kullanılmaktadır. Ancak altını çizme, okunan metinde önemli düşüncelerle önemli olmayanın ayırt edilmesine dayanır. Bazı öğrenciler tüm tümcelerin altını çizerek. Özellikle küçük sınıflarda öğrencilerin ön bilgilerinin yetersiz olması ve önemli düşünce ile önemli olmayanın ayırımını yapamaması nedeniyle bu hata daha fazla görülür.

Arends, altını çizmenin iki yararından bahseder. Birincisi, altını çizme anahtar sözcükleri, temel düşünceleri fiziksel olarak yerleştirir, böylece gözden geçirme ve anımsama hızlı ve etkili gerçekleşir. İkincisi, altı çizilerek seçme süreci, var olan bilgiyle yeni bilginin birleştirilmesine yardım eder.

Altını çizme anahtar noktalara, temel düşüncelere okuyanın dikkatini odaklayacağı stratejilerden biri olmasına karşın, küçük sınıflardaki öğrenciler için uygun değildir. Brown ve Smiley (1977) altıncı sınıfın altındaki öğrencilerin önemli bilgiyi belirlemede yeterli olmadıklarını, bu nedenle altını çizme stratejisinden yararlanamadıklarını bulmuşlardır.

İnceleme soruları da dikkat sürecini etkileyen yollardan biridir. Wittrock ve Lumsdaine'nin (1977) yaptıkları çalışmada ön sorular, öğrencinin dikkatini olaylarla ilgili ya da özel yanıtlar vermeye yöneltmiştir. İlgili paragraflardan sonra sorulan soruların ise dikkati yalnızca gelecek paragraflara çektiği gözlenmiştir. Denner (1978) ve Andre (1979) de, soruların en azından metne o an dikkat etmeyen öğrencilerin dikkatini metne çektiğini belirtmişlerdir .

Dikkat çekmede kullanılan bir başka strateji de, metnin kenarına not almadır. Altını çizme gibi not almanın etkililiği, dikkati içeriğe ve anlamı destekleyen işleve yoğunlaştırma derecesine bağlıdır. Metin kenarına not alma, öğrencinin tekrar etmesine, yeni bilgiye hazır olmasına ve kodlamasına yardımcı olur. Metin kenarına not alma, bilinmeyen sözcükleri yuvarlak içine alma, anlaşılmayan yerlere soru işareti gibi işaretler koyma, önemli düşünceleri gösteren işaretler ve açıklamalar, öğrencinin bu kısımlara dikkatini yoğunlaştırmasını sağlar .

Dikkatin odaklaşmasında metindeki başlıklar, alt başlıklar, şekil, grafik, şema vb. etkili rol oynar. Dikkatini odaklaştıran öğrenci metni okumadan önce başlık ve tabloları, şemaları gözden geçirerek zihninde bir ön örgütleyici oluşturabilir. Böylece önemli düşünceleri belirlemede oluşan ön örgütleyiciler oldukça etkilidir.

Tekrar stratejileri: Kısa süreli belleğin süre ve depolama yeterliği açısından sınırlılığı, tekrar ve gruplama stratejileri ile artırılabilir. Tekrar stratejileri bir listeyi yinlemek ya da bir metni aynen tekrar etmek gibi bilginin uzun süreli belleğe daha uygun işlenmesine yardım eder. Ayrıca tekrar stratejileri ezberleme için de kullanılır. Flavell ve Wellman (1977) küçük çocukların tekrar stratejisini kullandıklarını ancak anımsamanın sorunlu olduğunu belirtirler .

Bilginin olduğu gibi tekrarlandığı basit tekrar, bilginin kısa süreli bellekte daha uzun süre kalmasını sağlar. Basit tekrarın bu işlevi dışında kullanılması yararlı değildir. Bazen, bir şiiri ezberlemek gibi durumlarda kullanılabilir. Bilginin uzun süreli bellekte depolanmasını sağlamak için bilginin anlamlı kılınması, eklemlemeli tekrar ile olanaklıdır. Tekrar stratejisini kullanırken öğrenen kişi, olguları zihinsel ya da sesli yineler, bir metni aynen kopya eder ya da önemli tümceleri tekrarlar.

Araştırma sonuçlarına göre çocuklar anaokulundan beşinci ya da altıncı sınıfa ulaşırken tekrar stratejilerini öğrenirler. 6-7 yaşındaki çocuklar, yinleme stratejilerini kullanabilmekte ve kendilerine uygun stratejiler üretememektedirler. 11-12 yaşındaki çocuklar ise öğrenme sırasında kendiliğinden tekrar yapmakta, tekrarlarla ilgilenmekte ve eğitim durumunun hedefleri doğrultusunda tekrar davranışlarında değişiklik yapmaktadırlar.

Öğrenilecek metin düz yazı türünde ise tekrar stratejileri, konuyu sesli olarak tekrarlama, yazıya aktarma, bazı bölümleri aynen alıntılama ve yazının önemli kısımlarının altını çizmeyi kapsamaktadır.

Anlamlandırmayı artıran stratejiler: Anlamlandırmayı artıran stratejiler, bilginin aynen uzun süreli belleğe geçişinden çok anlamlı bir bütün olarak yerleşmesini sağlarlar. Yeni gelen bilgiye anlam verilebilmesi için bireyin konu ile ilgili ön bilgileri olmalı ve yeni bilgiyi var olan bilgilerle ilişkilendirebilmelidir.

Karmaşık öğrenme amaçlarının gerçekleşmesinde kendi kendine öğrenenler, açıklama ve soru sorma, yaratıcı sözel ya da görsel imajlarla bilinenlerden yeni bilgi için benzetimler oluşturma gibi teknikleri kullanabilirler. Bireyin kendine ya da başkalarına soru sorarak düşünme stratejisini kullanması, etkili bir kodlama tekniğidir. Soru sorma, okunan materyalin

anlaşılmasına yardım eder. Ayrıca kendi kendine soru sorma bireyin sorun çözme becerisini de kolaylaştırır .

Eklemlleme stratejisi, var olan bilgi ile yeni bilgiler arasında ilişkiler kurulmasını sağlar. Bu süreçle yeni bilgi daha anlamlı hâle gelecek, kodlama kolaylaşacak ve daha belirleyici olacaktır. Eklemlleme stratejileri, yeni bilginin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe, bilinenle yeni bilgi arasında ilişki kurularak ve birlik yaratarak geçişine yardımcı olur. Örneğin; bir telefon numarasını anlamlı bir tarihle, birisinin yaş günü ile ilişkilendirmek, telefon numarasını anlamlı hâle getirecek ve uzun süreli bellekte kalma olasılığı artacaktır .

Benzetimler, yeni bilginin daha önceden bilinen eski bilgi kullanılarak, somut olarak açıklanmasına yardımcı olur. Karşılaştırma kullanma da eklemllemeyi sağlayan bir başka yoldur. Karşılaştırmalar, düşünceler ya da özellikler arasında benzerlikleri ve ayrılıkları gösterir.

Örgütlenme stratejileri, eklemlleme stratejileri gibi yeni materyallerin anlamlılığını artırır. Örgütlenme stratejileri gruplama, terim ya da düşünceleri bir araya getirme, küçük alt parçalara bölmeyi içerebilir. Ayrıca önemli düşünceleri belirlemeyi ya da daha geniş bilgiden ana düşünceleri çıkarmayı da içerir. Örgütlenme stratejisini kullanan kişi materyali yeniden yapılandırarak düzenleyecek ve kendisi için anlamlı hâle getirecektir. Yeniden düzenlemede not alma, özetleme, uzamsal temsilciler oluşturma gibi teknikler kullanılır.

Not alma; doğru uygulanırsa yeni bilgi, var olan bilgiye etkili bir biçimde ilişkilendirilir ve işlenmiş olarak bilginin düzenlenmesine yardımcı olur. Bununla beraber birçok öğrenci metnin altını çizmede olduğu gibi iyi not alamaz. Bazı öğrenciler öğretmenin söylediği her şeyi yazarlar. Bu tür öğrencilerin önemli düşünceleri bulmada ve amaca uygun tanımlamada güçlükleri vardır. Öğretmenin anlattığı her şeyi onun tümceleriyle yazmaya kalkan öğrenci, not almayı öğrenememiştir. Ayrıca bir konuşmacı dakikada yaklaşık 125 sözcük kullanarak konuşur. Öğrenci kısaltarak yazmaya kalksa bile her söyleneni kaydetmesi olanaksızdır. Etkili not alma, bireyin kendi tümceleri ile ana düşünceleri saptama, önemli düşünce ve noktaları özetleyerek, birleştirerek bir biçim oluşturmaktır. Kiewra (1989) karmaşık bilgiyi karşılaştırma ve eklemlleme yoluyla not almada tablo kullanmayı önermektedir .

Öğrenciler tartışılan ve sunulan bilgiyi tabloya etkin olarak işleyebilirler. Tablo yapı ve düzenleme sağlar, önemli bilgiyi belirlemede yardımcı olur, karşılaştırmayı kolaylaştırır. Tablo, gelecek çalışmalar için de somut bir referans olarak, bilginin uzun süreli bellekte depolanmasında etkili bir model hâline gelir .

Özetleme; yazılı bir materyalin özetlenmesi etkili bir öğrenme yoludur. Özetleme ile metnin anlaşılması ve anımsanması kolaylaşır. Özetleme, öğrenciyi birçok yönden destekler. Bunlar;

- Anlamlı okuma,
- Önemli düşünceleri belirleme,
- Kendi tümceleri ile içeriği oluşturma

etkinlikleridir. Böylece öğrenen kişi, bu etkinlikleri kullanarak bilgiyi yeniden örgütler ve anlamlı hâle getirir. Ancak özetleme yapmayı öğrenmek, zaman alır ve uygulamayı gerektirir.

Özetlemenin öğrenilmesinde şu basamaklar izlenir :

- Metindeki önemsiz bilgiyi belirlemek ve çıkarmak.
- Metindeki ana düşünceyi belirlemek ve kendi sözcükleri ile anlatmak.
- Her paragraftaki ana düşünceyi belirlemek ve yeniden anlatmak.
- Metnin ana düşünceleri ile yardımcı düşüncelerini anlamı bozmadan bütünleştirmek.

Uzamsal temsiller oluşturma; bilgiyi aşamalı olarak şemalaştırma, ana hatlar oluşturma, kavram haritası ve ağı oluşturma, etkili örgütlenme teknikleridir.

Ana hatlar oluşturmada öğrenciler değişik konu ya da düşünceleri bazı temel düşüncelerle ilişkilendirmeyi öğrenir. Genellikle kitaplarda her bölümün ilk sayfası, ana hatları gösterir.

Böylece okuyucu temel başlık ve alt başlıkları inceleyerek ilişkileri gözden geçirebilir. Birçok öğrenme stratejisinde olduğu gibi ana hatları oluşturmada öğrenciler becerikli olmayabilirler. Uygun öğretim ve yeterli uygulama ile öğrenciler bu konuda yetiştirilebilir.

Şemalaştırma (haritalama); düşünceler arası ilişkilerin görselleştirilmesidir. Metindeki önemli düşünceler birbirleri ile ilişkilendirilir. Posner ve Rudnitsky (1986) "Kavram haritaları, yol haritaları gibidir ancak yerleşim yerleri yerine düşünceler arası ilişkileri gösterir." benzetmesini yapmaktadırlar .

Öğrenciler kavramsal harita oluşturmada, mantıklı kalıplara düşünceleri sıralamayı ve her bir konuda belirlenen anahtar düşünceleri ilişkilendirmeyi öğrenirler. Bilgi şemaları kimi kez aşamalı bir biçimde kimi kez de nedensel ilişkileri gösteren biçimde düzenlenir.

Kavram haritası oluşturmada genellikle şu adımlar izlenir :

- Temel düşünceyi ya da diğerlerinin üstündeki en temel ilkeyi belirleme
- Temel düşünceyi ya da kavramı destekleyen ikincil düşünceleri ve kavramları belirleme
- Ana düşünceyi haritanın en tepesine ya da ortasına yerleştirme
- Ana düşünce etrafındaki ikincil düşünceleri, ana düşünce ve birbirleriyle ilişkilerini görsel olarak grupta

Bilginin şemalandırılması öğrencilere çok eğlenceli gelebilir. Bilginin görselleştirilmesi, öğrencilerin yeni materyali daha etkili öğrenmelerine ve düşünceler arası ilişkileri anlamalarına, ana hat oluşturmaktan daha çok yardımcı olur.

Yürütücü biliş stratejileri: Yürütücü biliş, öğrenenlerin benimsedikleri belli öğrenme stratejilerini kullanma yetenekleri ve kendi düşüncelerine ilişkin düşünmektir . Bireyin kendi bilişsel süreçleri ile ilgili bilgisidir.

Birçok yazar yürütücü bilişin iki temel ögeye sahip olduğu konusunda görüş birliği içindedir. Bu öğelerden biri, bilişe ilişkin bilgidir. Diğeri de bilişi denetim, izleme, düzenleme gibi öz düzenleme mekanizmalarıdır . Bilişe ilişkin bilgi, bilgiyi ve anlayışı içerir. Öğrenen kişinin, belirli bir öğrenme durumunda kullandığı çeşitli öğrenme stratejileri ve kendi öğrenme sürecine ilişkin anlayışa sahip olmasıdır. Örneğin; görsel eğilimli bir öğrenci kavram haritaları oluşturmanın, yeni bilgiyi anlama ve anımsamada kendisi için iyi bir yol olduğunu bilir. Yürütücü bilişin ikinci ögesi bilişi izlemedir. Bilişi izleme, bireyin öğrenilecek durumun öğrenilmesinde en uygun stratejiyi seçme, kullanma, izleme ve değerlendirme, yeniden düzenleme yapma yeteneğidir .

Kavrama ve bilişin kazanılması bir metindeki sözcükler, bölümler, paragraflar gibi bilgi öğeleri ve bilgiyle öğrencilerin yaşantıları gibi temel bilgiler arasındaki ilişkileri içermektedir Kavrama, öğrenilen bilginin öğeleri arasındaki ilişkilerin ve bu bilgi ya da düşüncelerle bir bireyin sahip olduğu temel bilgiler ve yaşantı arasındaki ilişkilerin yapısal ya da kavramsal bir biçimde düzenlenmesidir. Yürütücü biliş stratejileri genellikle kavramayı izlemek için kullanılır. Kavramayı izleme; bir öğretim etkinliği için öğrenme hedeflerinin saptanmasını, bu hedeflere erişilme düzeyinin belirlenmesini ve gerektiğinde hedeflere ulaşmak için kullanılan stratejileri değiştirmeyi gerekli kılar .

Duyuşsal stratejiler: Öğrenciler kendi kendilerine öğrenirken uygun bilişsel stratejileri kullansalar bile kimi kez öğretim hedeflerine ulaşmada güçlüklerle karşılaşır. Bu güçlükler, duygusal etmenlerden kaynaklanabilir. Öğrenmede duygusal ya da güdüsel etmenlerden oluşan engelleri ortadan kaldırmak için kullanılan stratejiler duyuşsal stratejiler olarak adlandırılmaktadır. Bu alandaki araştırmalar, öğrencilerin dikkatlerini toplamayı, yoğunlaşmalarını sürdürmeyi, edim kaygısının üstesinden gelmeyi, güdülenmeyi sağlama ve sürdürmeyi, zamanı etkili olarak kullanmayı sağlayacak stratejiler üzerinde yoğunlaşmaktadır .

Öğrencilerin kendi kendilerine çalışırken karşılaştıkları en yaygın sorunlardan biri, zihnin ya da ilginin başka yöne çekilmesidir. Dikkatin başka yöne yönelmesi genellikle çalışırken veya

okurken radyonun açılması, oda arkadaşının içeri girmesi gibi dışsal etmenlerden oluşur. Dikkatin bu tür dağılmasının önlenmesi için bazı araştırmacılar ruhsal yönetim yöntemini önerirler. Bu yöntemde, öğrenciler öğrenmelerini en iyi destekleyen çevresel özellikleri belirleyip, düzenleyerek ruhsal yapılarını öğrenme için en uygun duruma getirirler. Başka bir deyişle, ortamlarını öğrenmeleri için düzenlerler. Örneğin; kütüphanede sessiz bir yer bulurlar, belirli bir yolla çalışma masasını düzenlerler. Tüm bu stratejiler dikkatte istenmeyen kesintileri en aza indirerek dikkati sürdürmede güdüsel koşulların artmasını sağlar .

Dikkatin dağılması kimi kez öğrenenden de kaynaklanır. "Bunu anlayamadım.", "Bu projeyi yapma olasılığım zayıf." gibi kendi kendine olumsuz düşünme, güdülenmeyi düşürerek dikkati azaltır. Meichenbaum (1977) kendi kendine olumsuz konuşmalar yapan öğrencilerin bundan vazgeçerek kendileriyle ilgili anlatımları olumlulaştırmalarını önermektedir .

Kendi kendine öğrenen stratejik öğrenciler, öğrenilecek konunun kendilerine ne derece uygun olduğunu belirlemede oldukça beceriklidirler. Bu tür öğrenciler kendilerine şu soruları sorarlar: "Bu benim için önemli mi?", "Bunun benim için şimdi ve gelecekte değeri nedir?", "Bunu neden öğrenmem gerekir?". Bu soruları olumlu yanıtlayma, ilgiyi sürdürmeye ve öğrenme coşkusuna yardımcı olur.

İlgiyi artırmada kullanılan bir strateji de öğrenilenlerle var olanları bütünleştirme çabasıdır. Öğrenen kendine şu soruyu sormalıdır: "Bu bilgi bildiklerimle uyuyor mu?" Eğer var olan bilgi ve önceden öğrenilen düşünceler ile yeni bilgi arasında ayrılık varsa, öğrenen bunları uzlaştırmaya çalışmalıdır.

Güven, öğrenmede çaba harcama ve amaca ulaşmada bireyin inançlarında ortaya çıkar. Olumlu öz konuşmalar, güvenin sağlanması ve sürmesinde etkili olabilir. Güveni olumsuz etkileyen etmenler ise anksiyete, test kaygısı, verilen görevi iyi yapamama korkusu olabilir. Kaygı, güdülenmenin azalmasına yol açtığı zaman ardından gelen düşük edim, öğrencilerin kaygılarını artırarak kısır döngüyü oluşturur .

Edim kaygısının azaltılmasında öğrencilere yardımcı olmak için kullanılan yöntemlerle ilgili araştırmalar değişik türde programlar ve düzenlemeler ortaya koymuştur. Bu eğitim düzenlemelerinin birkaç tanesi kaygı sağaltımına yönelik klinik yaklaşımlardan alınmıştır. Bunlar arasında sistematik duyarsızlaştırma, biçimlendirerek duyarsızlaştırma, bilişsel değişim oluşturma, kaygı ile başa çıkma eğitimi, ussal yeniden yapılanma sayılabilir .

Sonuç olarak öğrencilerin gerek örgün eğitimde derslerinde başarılı olmaları gerekse örgün eğitimden sonra yaşadığımız bilgi çağında kendilerini geliştirebilmeleri için kendi kendilerine öğrenmeleri ve öğrenmelerini izleme yeterliği kazanmaları gerekmektedir. Okullarda öğrencilere belli disiplinlerin temel kavram ve ilkeleri öğretilirken öğrenme stratejileri de öğretilmelidir. İlköğretimden başlayarak öğretimin her düzeyinde derslerde konunun gerektirdiği öğrenme stratejilerinin öğretilmesine yer verilmelidir. Çünkü iyi bir öğretim, öğrencilere nasıl öğreneceklerini, nasıl anımsayacaklarını, nasıl düşüneceklerini, güdülenmelerini nasıl sağlayacaklarını öğretmeyi içerir.

5.5.1.2. Öğretme Stratejileri

Öğretmenin kendisine soracağı "Nasıl öğretilmeliyim?" sorusunun cevabı strateji, yöntem, teknik ve ölçme ve değerlendirme gibi süreçlerin hepsiyle ilişkilidir. Öğretme stratejisi; öğretmenin, bir dersin veya bir konunun öğretiminde amaca ulaşılması için seçeceği öğretim yöntem, teknik ve ölçme ve değerlendirme süreçlerinin uyum içinde olmasını içerir.

Öğrenme ve öğretme sürecinin doğası, gelişim düzeyleri ve bireysel özellikleri farklı öğrencilerin nasıl öğrendiklerini anlamayı gerektirir. Öğrenme ve öğretme süreci, öğrenciye sadece hızla artan bilgiyi aktarabilme çabası değil, onların bilgiye ulaşmasına rehberlik etme ve

öğrencinin kendi öğrenmesine uygun strateji, yöntem ve teknikleri kullanabilmesini de sağlamalıdır. Böyle bir öğrenme de ancak öğrencinin etkin katılımı ile mümkündür.

Bilgi vermeye dayanan derslerde öğretmen sunuşunun ağırlıklı olduğu bir strateji izleyebilir. Böyle bir strateji izlenerek işlenen derslerde sınıfın dikkatini canlı tutacak soru-cevap ve örnek verme vb. tekniklerle anlatım etkili hâle getirilebilir. Eğer hazır sistemli bilgiler verme yerine, öğrencilerin araştırıp bulmaları veya ham bilgileri işleyerek daha sistemli bilgiler oluşturmaları isteniyorsa, o zaman öğrenci merkezli öğretim stratejilerinden buluş yoluyla öğretim ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejileri tercih edilmelidir.

Belli başlı öğretim stratejileri:

- a. Sunuş yoluyla öğretim stratejisi
- b. Buluş yoluyla öğretim stratejisi
- c. Araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejisi

ÖĞRETME STRATEJİLERİ İLE YÖNTEM VE TEKNİKLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

ÖĞRETME STRATEJİLERİ	YÖNTEMLER	TEKNİKLER
Sunuş yoluyla öğretim stratejisi	Anlatım, gösterip-yaptırma	Gösteri, beyin fırtınası, soru-cevap vb.
Buluş yoluyla öğretim stratejisi	Tartışma, problem çözme, örnek olay vb.	Çember tartışması, münazara, panel, soru-cevap, beyin fırtınası vb.
Araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejisi	Problem çözme, proje vb.	Benzetimsim, drama, rol oynama, görüşme, gözlem, deney, grupla çalışma, bireysel çalışma vb.

Öğretmen zamana, araç-gerece, öğrenci sayısına ve düzeyine, kazanımların özelliklerine göre öğretim stratejilerden uygun olanı kullanarak öğrenmeyi daha kolay ve kalıcı hâle getirebilir.

Sunuş yoluyla öğretim stratejisi: Senemoğlu'na göre (1997: 480), Ausubel tarafından geliştirilmiş olan sunuş yoluyla öğretim stratejisinde; öğretmen başlangıç sunuşlarını yapar, hemen arkasından öğretmen ile öğrenciler arasındaki etkileşimi ve öğrencilerin aktif katılımını sağlamak amacıyla öğrencilerin düşünceleri, örnekleri ve tepkileri üzerinde tartışılır. Bu durum ders işleniş süresince devam eder. Öğrencilerin ne kadar anladıkları sık ve kısa cevaplı sorular vb. ile kontrol edilebilir. Sunuş yoluyla öğretim adım adım ilerleyen bir süreci gerektirir. Bu amaçla öğretimin her aşamasında öğrencilerin ön bilgileri ve yeni öğrendikleri bilgiler arasında ilişki kurulur. Öğretmen, daha çok sözel öğrenme üzerinde dursa da dersi örnekler verme, resimler gösterme, şemalarla vb. somut uyarıcılarla anlamlı ve etkin kılabilir.

Sunuş yoluyla öğretim stratejisini uygulayan bir öğretmen;

- Öğretilcek konuya, öğrencilerin ön bilgileriyle yeni bilgileri arasında ilişki kurmalarını sağlayacak açıklamalarla giriş yapar.
- Öğretilcek konu yeni ise öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek açıklamalar yapar.
- Eğer öğretilcek konu öğrenciler için tamamen yeni değilse öğrencinin mevcut bilgileri ile yeni öğrenilecek bilgilerinin hangi yönden farklı olduklarını göstermeyi amaçlayan açıklamalar yapar.

Sunuş yoluyla öğretim stratejisinin ezberden çok, anlamlı bir öğrenmeyi ortaya çıkarması için öğretmenin, öğretilcek bilgileri kendi içinde anlamlı ve düzenli bir bütün hâline getirmesi gerekir.

Buluş yoluyla öğretim stratejisi: Buluş yoluyla öğretim stratejisi; bireyin öğrenme sürecine aktif katılımı ve buluş yapması ile ancak doğru anlayabileceği görüşünü savunan Bruner tarafından ortaya konulmuştur. Bruner'e göre öğrencilerin içinde keşfetme merakı ve öğrenme isteği vardır.

Buluş yoluyla öğretme stratejisi, belli bir problemle ilgili verileri toplayıp analiz ederek soyutlamalara ulaşmayı sağlayan öğrenci etkinliğine dayalı güdüleyici bir öğretme stratejisidir. Tümevarım ve akıl yürütme yoluyla öğrenmeyi sağlayan bu stratejide ana örneklerden kurallara ve genellemelere ulaşma süreci kullanılır. Sonuçta kural ya da bilgi yapısını keşfeden öğrencidir ve keşfetme yoluyla öğrenmeyi sağlamak kuşkusuz kolay değildir. Bu stratejide öğretmen, merkezden çıkıp yani kavramları, ilkeleri kendisi vermek yerine yönlendirici konumundadır.

Buluş yoluyla öğretme stratejisinin önemli üstünlükleri;

- Öğrencinin merak güdüsünü uyandırması ve güdülenmişlik düzeyini cevapları buluncaya kadar sürdürebilmesi,

- Öğrencileri bağımsız olarak problem çözmeye yönlendirmesi olarak sıralanabilir.

Buluş yoluyla öğretme stratejisi, öğrencilerin bilgiyi alıp özümlemelerinden çok bilgiyi analiz etmesini, uygun süreçlerde uygulamasını ve sentez yapmasını gerektirmektedir.

Buluş yoluyla öğretme stratejisini kullanan öğretmenler, aşağıdaki ilkelere uymalıdır:

- Yetenekli ve esnek olmalıdır.
- Konuyu çok iyi bilmelidir.
- Sabırlı olmalıdır. Çünkü keşfetme yoluyla öğrenme aceleyle getirilemez. Böyle bir öğrenme ve öğretme süreci, genellikle umutsuzluğa yol açacak derecede yavaştır. Ancak her öğrencinin ulaşması beklenen anlama düzeyi için öğretmen sabırlı olmalıdır.

- Öğrencileri sürekli desteklemelidir. Burada öğretmenin yardımı, desteği, rehberliği önemlidir. Öğretmenin sağlayacağı destek, öğrenciye güven verir.

- Öğrenciyi harekete geçirmede diğer önemli bir husus, araştırma ve keşfetme çabalarının yönünün belirlenmesidir. Öğrenci, amacı bilmeli ve çözüm yöntemlerinin amaca uygun olup olmadığını test edebilmelidir.

- Öğretmen öğrencilere seçenekler sunmalı, değişik yaklaşımlar geliştirebilmeleri için ortamlar sağlamalıdır.

Buluş yoluyla öğretim stratejisinin amacı; öğrencilerin, konunun yapısını keşfetmelerini sağlayacak problem durumları verilerek bilişsel gelişimlerini sağlamaktır. Yapısı bir konu hakkındaki fikirler, kavramlar ve bunların arasındaki ilişkilerdir. Öğrencinin bu yapıyı öğrenmesi tümevarım yönteminin etkin olarak kullanılması ile sağlanmaktadır. Tümevarım yönteminin kullanılmasında öğrencinin etkin olmasına önem verilir.

Buluş yoluyla öğretimin etkili bir şekilde gerçekleşmesi için:

- Özellikle üst düzey düşünme becerilerinin (kavrama, analiz, sentez, değerlendirme vb.) öğrencilere kazandırılmasında kullanılmalıdır.

- Öğretmen stratejiyi ve verilecek örnek durumları önceden planlamalı ve hazırlamalıdır.
- Yönlendirici sorularla öğrenciler cevabı tahmin etme konusunda cesaretlendirilmelidir.
- Stratejinin uygulanması esnasında değişik yöntem, teknik, araç-gereç, oyun vb. kullanılmalıdır.

- Dersle doğrudan ilgili olmayan konularda da olsa öğrencilerin merakını gidermeye önem verilmelidir.

- Ders konusuyla ilgili alanlarda çok sayıda zıt örnekler kullanılmalıdır.

- Örneklere, alıştırmalara ve öğrenci etkinliklerine yeterince zaman ayrılmalıdır.

Araştırma inceleme yoluyla öğretme stratejisi: Araştırma-inceleme stratejisini geliştiren Suchman'a göre;

- Öğrenciler bir problem ya da bilgi içeriğini ilginç buldukları zaman doğal olarak araştırırlar.

- Onlar kendi düşünme stratejilerinin farkına varabilirler ve bunları yeni yaklaşımlarla geliştirebilirler.

- Yeni stratejiler doğrudan öğretilabilir ve öğrencilerin var olan stratejilerine ilave edilebilir.

- İş birliğine dayalı araştırma etkinlikleri, düşünceyi zenginleştirir ve öğrencilerin bilgiyi denemelerine, onun gerçek doğasını kavramalarına destek olur.

Araştırma-inceleme yoluyla öğretme stratejisi daha önceleri matematik, fen bilimleri gibi doğa bilimlerinde uygulamalı olarak kullanılırken daha sonraları araştırmalar, bu stratejinin bütün konu alanlarında kullanılabildiğini göstermiştir. Bilimsel araştırma yöntemlerinin okul içi ve okul dışı öğrenme ve öğretme süreçlerinde kullanılmasını gerektiren bu stratejiye göre öğrenciler;

- Çevredeki problemleri algılar,
- Problemleri tanımlar,
- Verileri toplar,
- Geçici çözüm yollarını geliştirir,
- Geçici çözüm yollarının mümkün olup olmadığını test eder.

Böylece öğrenciler, karşılaşabilecekleri problemleri, bilimsel yöntemlerle çözme becerisini kazanırlar. Dolayısıyla araştırma-inceleme yoluyla öğretme, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesinde etkili bir stratejidir.

Bu stratejinin kullanımında ilginç, kısmen belirsiz ve merak uyandırıcı bir problemin seçilmiş olması önemlidir. Çoğu zaman problemin önceden öğretmen tarafından belirlenerek planlanmış olması uygulamada etkili olabilir. Ancak problem, beyin fırtınası tekniği ile öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda belirlenebilir. Böylece öğrenciler, belirledikleri problem üzerinde daha etkili çalışabilir.

Problemin belirlenmesinden sonra öğrenciler öğretmene sorular sorar. Problemin tanımlandığı ve sınırlandırıldığı bu aşamada öğretmenin, sorulan sorulara ayrıntılı açıklamalar yapmak yerine, “Evet” veya “Hayır” şeklinde cevaplar vermesi gerekir. Burada elde edilen ipuçları yardımıyla öğrencilerin problemi kavramaları ve hipotezler oluşturmaları sağlanmalıdır.

Problemin tanımlanması ve hipotezlerin kurulması aşaması, bir araştırma sürecinin en önemli bölümü olduğundan öğretmenin bu aşamada problem durumunu ve öğrenci tepkilerini çok iyi izlemesi ve gerektiğinde müdahale etmesi gerekir. Öğrenciler sorular sormaya devam ederler. Bu sorular “evet” ya da “hayır” şeklinde cevaplanamıyorsa öğretmen “bu soruyu evet veya hayır ile cevap verebileceğim bir şekilde tekrar ifade edebilir misin?” gibi sorularla öğrencileri yönlendirir. Bu şekilde öğrenciler sorularını uygun biçimde ifade etmeyi de öğrenirler. Öğrenciler, bu süreçte konuyla ilgili görünen bütün değişkenlerle hipotez oluşturmaya çalışır ve test ederlerse, kayda değer bir ilerleme sağlayamayabilirler. Çünkü konu genişleyecek ve üzerinde çalışılması güçleşecektir. Ancak sınırlı bir şekilde temel değişkenleri belirleyip hipotez oluşturmaya çalışır ve test ederlerse, neden-sonuç ilişkilerini doğru olarak keşfedebilirler.

Öğrenciler probleme yönelik hipotezler geliştirirlerken açıklama yapmaya ve sorular sormaya cesaretlendirilmelidir. Yapılan alıştırmalar, denemeler ve yöneltilen sorularda doğru sonuçlar elde edilmesi değil, öğrencilerin araştırma yöntemlerini fark etmelerini ve onları kullanmalarını sağlamaktır.

5.5.2. Öğrenme ve Öğretme Yöntem ve Teknikleri

Öğretim yöntemi, öğrenciyi hedefe ulaştırmak için izlenen yoldur. Yöntemle, belli öğretme teknikleri ve araçları kullanılarak öğretmen ve öğrenci etkinliklerinin bir plana göre düzenlenmesi ve yürütülmesi amaçlanır (Fidan, 1986). Bir yöntemin uygulanmasından önce tanımlanabilmesi, hangi derste ve hangi hedefler için nasıl kullanılacağını, üstün ya da yetersiz yanlarının ve diğer yöntemlerle ilişkilerinin bilinmesi gerekir.

Öğrencilerin yaşları, yetenekleri ve önceki öğrenmelerine uygun yöntemler kullanma büyük önem taşır. Bütün konularda ve her durumda etkili yöntem ve tekniklerden söz etmek

mümkün değildir. Bunun yerine hedef, öğrenci ve konu niteliğine uygun yöntemlerden söz edebiliriz. Uygulamada çok çeşitli yöntem ve tekniklerden yararlanma öğrencilere çok yönlü ve zengin yaşantılar sağlar. Öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim stratejilerinin yapı taşlarıdır. Bir yöntemin içinde çeşitli teknikler kullanılabilir. Bütün derslerde tek bir yöntem veya teknik kullanan öğretmen çok başarılı olamaz. Gerçi öğretmenin genel bir planı, bir stratejisi olacaktır ama eğer işler planlandığı gibi gitmiyorsa hemen planı gözden geçirip gerekli hedef düzeltme, yöntem veya teknik değiştirme işlerini yapabilmelidir.

Bir sorun çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, konuyu öğrenmek ya da öğretmek amacıyla bilinçli olarak seçilen ve izlenen çeşitli yollara yöntem; öğretim yönteminin uygulamaya koyma biçimine ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütününe ise öğretim teknikleri denir .

Yöntemi bir tasarım, tekniği de bir uygulama olarak görebiliriz. Daha geniş bir açıdan yöntemi, hedeflere ulaşmak için öğretme-öğrenme sürecini desenleme ya da planlama; tekniği de bu desenlenen ve planlanan düşüncelerin uygulamaya aktarılmasında izlenen yol olarak görebiliriz .

Küçükahmet, öğretmenin derste izleyeceği yolu belirlemesini etkileyen başlıca faktörleri şöyle sıralamaktadır :

- Öğretmenin kullanacağı yöntem ve teknik hakkında yeterli bilgiye sahip olması
- Öğretmenin kullanacağı yöntem ve tekniğe yatkınlığı
- Programın niteliği
- Zaman ve fiziksel imkânlar
- Maliyet
- Öğrenci grubunun büyüklüğü
- Konunun özelliği
- Öğretim sonunda öğrencinin geliştirmesi beklenen beceriler vb.

Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Kullanılan Başlıca Yöntem ve Teknikler

Anlatım: Bir konuya giriş yaparken, bilgi aktarırken ya da özetlerken “yorumlayıcı”, “açıklayıcı” ve “belirtici” özellikleri kullanılır.

Anlatımda şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Basit ve kısa cümleler kurulmalıdır.
- Doğru anlatıma yer verilmeli ve mesleki terimler doğru kullanılmalıdır.
- Konu görsel materyallerle (grafik, resim, kroki gibi) desteklenmelidir.
- Küçük grup tartışmaları ile konunun tartışılmasına imkân sağlanmalıdır.

Tartışma: Bir konu üzerinde öğrencilerin kendi fikirlerini ifade etmesine, yorum, analiz, sentez ve değerlendirme yapabilmesine imkân sağlar. Tartışma büyük grup tartışması, münazara, panel, forum, seminer şeklinde yapılabilir. Tartışma ile öğrencilerin olgu ve olaylara eleştirel yaklaşma, kendini ifade etme, karar verme, sorun çözme, sentez ve değerlendirme becerileri gelişir.

Tartışma yapılırken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Tartışılacak konu ve sorun önceden belirlenmelidir.
- Tartışmanın amacı ve süresi ve tartışmanın sırasında izlenecek yol öğrencilere önceden duyurulmalıdır.
- Tüm öğrencilerin tartışmaya katılması sağlanmalıdır.
- Tartışmaya dersin tamamı ayrılmamalıdır.
- Öğrencilerin görüş ve düşüncelerini ifade edebilmeleri için ortam sağlanmalıdır.
- Tartışma önce küçük gruplarla olmalı daha sonra tüm sınıfta yapılmalıdır.
- Tartışma sonunda çıkan sonuç özetlenmelidir.

Münazara: Birbirine zıt görüşler içeren bir konuda iki farklı grubun kendi görüşünü belli zaman birimleri içinde tarafsız bir dinleyici grubuna anlatarak doğrultmaya dayanan bir tartışma tekniğidir. Münazarada;

- Dinleyici grup alkışlarla tartışmanın akışını etkilemeye çalışır.
- Öğrencilerden oluşan ve çalışmaları tek tek değerlendiren ve kazanan tarafı açıklamaya yetkili bir jüri vardır.
- Tartışmalar fazla bilimsel olmaz; daha ziyade söz ustalığı ve hazır cevap olma gibi özellikler öne çıkar.
- Öğrenci hem kendi tezini hem de karşı tezi iyi bilmelidir.
- Eğer öğretmen münazarayı sınıfta düzenlemiş ise, daha sonra karşıt görüşleri topluca değerlendirecek bir sınıf çalışması da yapılmalıdır.

Örnek olay: Örnek olay incelemesi gerçek hayatta karşılaşılan bir problemin sınıf ortamında çözüme ulaştırılmaya çalışılması ile gerçekleştirilir. Öğrenciler, bildiklerini ve kavradıklarını gerçek bir duruma uygulama şansına, problem çözme becerisine sahip olurlar.

Örnek olay incelenmesinde şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Öğrencilerin seviyelerine uygun problemler, gerçeklik, anlamlılık ve bütünlük açısından değerlendirilerek belirlenmelidir.
- Örnek olay, hedefler, ilişkiler ve değerler bakımından değerlendirilmelidir.
- Tartışma sonunda ortaya çıkan ortak fikirler kaydedilmelidir.
- Örnek olayın incelenmesinden sonra ulaşılan sonuçlardan nasıl yararlanılabileceği tespit edilmelidir.

Gösterip yaptırma: Öğretmenin bir işin nasıl yapılacağını gösterdikten sonra alıştırma ya da uygulama amacıyla öğrenciye yaptırmasıdır.

Gösterip yaptırmada dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Öğretmenin kazandırılacak beceriyi öğrencilere göstermesinden sonra bu işi her öğrencinin istenilen beceriyi kazanabilmesi için gerekli zaman tanınmalıdır.
- Sınıf, laboratuvar gibi ortamlar ve gösteri sırasında kullanılacak araç ve gereçler önceden hazırlanmalıdır.
- Beceriler sırayla basitten karmaşığa doğru aşamalı olarak gösterilmelidir.

Problem çözme: İstenilen hedefe ulaşmada en etkili yoldur. Öğrencilerin bilimsel yöntemleri kullanması ve bilimsel tutum kazanması açısından önemlidir.

Problem çözmede dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Problemin farkına varılıp tanımı ve sınırlandırılması yapılmalıdır.
- Problemin çözümüne ilişkin hipotezler (denenceler) üretilmelidir.
- Hipotezler için bilgi ve veri toplanmalı, değerlendirilmemeli ve organize edilerek yorumlanmalıdır.
- Çözüm uygulanarak elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunulmalıdır.

Bireysel çalışma: Bir öğrencinin kendi başına yaparak ve yaşarak öğrenmek istediği bilgiye ulaşmasıdır. Bireysel çalışmada dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

- Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları tespit edilmelidir.
- Öğrenmenin amacı belirlenmelidir.
- Zaman en iyi şekilde kullanılmalıdır.
- Planlama yapılmalıdır.

Grupla çalışma: Sınıftaki öğrenci sayısına göre en az 2, en çok 8-10 kişinin bir araya gelerek aynı konu üzerinde ortak amaçlarla yaptıkları çalışmalardır. Temel amaç, grup üyelerinin birlikte düşünmelerine, karşılıklı fikir alışverişi içinde olmalarına ve rahat bir ortamda çalışmalarına olanak sağlamaktır.

Grupla çalışma yönteminin özellikleri

- Gruba üye öğrenciler, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda topluluk hâlinde belirlenmiş amaç veya amaçlara yönlendirilir.
- Grup çalışmasının özünde öğrencilerin bir konu veya problemle ilgili olarak birlikte konuşmaları ve çözüm yollarını aramaları vardır.
- Grup üyeleri arasındaki iletişimin sağlıklı olması, tekniğin etkililiğini artıran önemli faktörlerdendir.
- Her bireyin üzerine düşeni yapması gerekir.
- Küçük gruplarda daha etkilidir.

Grupla çalışma yönteminin kullanım ilkeleri

- Dersin hedefine ve etkinliğe göre, uygun sayıda öğrenci içeren gruplar oluşturulmalıdır.
- Gruplar, öğretmen tarafından rastgele oluşturulmalıdır; ancak başarılı öğrencilerin aynı gruplarda yer almamalarına dikkat edilmelidir.
- Her grupta, grup çalışmalarını koordine eden ve öğretmen ile bağlantı kuran bir grup lideri olmalıdır.
- Grup üyeleri sürekli değiştirilerek öğrencilerin diğer kişilerle teması sağlanmalıdır.
- Konular öğrenci düzeyine uygun ve sınıfın ilgisini çekici nitelikte olmalıdır.
- Etkinlikler iyi planlanmalı ve öğrenciler önceden yapılacak etkinlikler ve sorumluluklar konusunda bilgilendirilmelidir.
- Her grup, çalışmalarını diğer gruplara sunmalı, gözlem ve değerlendirmeleriyle ilgili dönüt alıp vermelidir.
- Etkinlikler esnasında öğretmen dışarıdan gözlemci olarak sınıfta dolaşmalı, grup çalışmalarını kontrol etmeli ve grup üyelerine yardımcı olmalıdır.

Gözlem ve inceleme: Gözlem, bir olayı, bir nesneyi ya da gerçeği anlamak için olay, nesne ya da gerçeğin çeşitli belirti ve koşullarını izleme işidir. İnceleme ise, ele alınan bir konu ya da olayın özelliklerini ve ayrıntılarını tam olarak anlamaya çalışmak için yapılan yöntemli çalışmadır.

Gözlem çalışmaları ve incelemede dikkat edilmesi gereken noktalar:

- Çalışma ve incelemelerin konunun amaçları ve içeriyle doğrudan ilişkisi olmalıdır.
- Gözlem ve incelemenin her aşaması ayrıntılı olarak planlanmalıdır.
- Gözlem planının öğrencilerle ve hatta velilerle yapılması, plana öğrencinin ve velisinin katkısının sağlanması önemlidir.
- Gözlemin bir gezi ile birlikte olmasının gerektiği durumlarda, disiplin problemleri olmaması için organizasyonun çok iyi yapılması gereklidir.
- Öğrenciler, gittikleri yerlerde neye dikkat edeceklerini, neyi gözleyeceklerini bilmelidirler.
- Gözlem sırasında öğrencilerin düzgün not almaları sağlanmalıdır.
- Gözlem sonunda gözlem sonuçlarını görmeye yönelik bir değerlendirmenin yapılması esastır. Bu süreçte gözlem sırasında tutulan notlar, toplanan materyaller, çekilen fotoğraf veya filmler, ses kayıtları vb. ayrıntılı olarak değerlendirilmelidir.

Beyin fırtınası: Beyin fırtınası, bir konuya çözüm getirmek, karar vermek ve hayal etme yoluyla düşünce ve fikir üretmek için kullanılan yaratıcı bir tekniktir. Buna “buluş fırtınası” da denilmektedir.

Beyin fırtınası tekniğinde bir sorunu çözmekle görevlendirilen grup üyeleri mümkün olduğunca çok fikir ileri sürerler. Bu yolla her bir üyenin çözüm önerisi diğer grup üyelerini yeni ve yaratıcı buluşlar ortaya çıkarmaya yöneltir. Bu teknikte sorunun ne olduğu, toplantının amacının ve süresinin belirtilmesi, söylenenlerin analizi, değerlendirilmesi ve yeniden örgütlenmesinin yapılması gereklidir. Beyin fırtınası tekniğinde çeşitli çözüm yollarından

yararlanılır. Bu çözüm yollarından başlıcaları; benzerinden yararlanma, fikir bağlantıları kurma, zarardan yarar çıkarma.

Gösteri: Gösteri tekniğinin amacı bir izleyici grubunun önünde bir işin nasıl yapılacağını göstermektir. Gösteri sınıf ortamında, genellikle öğretmen ya da uzman kişilerce yapılır. Gösteri tekniğinde hazırlık aşaması oldukça önemlidir. Hazırlık aşamasında;

- Gösterinin hedefinin ne olduğu, bu hedefe ulaşmada öğrencilerin nasıl bir rol oynayacağı, gösteri için yeterli araç gereç ve zamanın olup olmadığı tespit edilmelidir. En önemlisi de öğrencilere gösterinin hedeflerinin ne olduğunun iyice açıklanmasıdır.
- Gösteriyi öğretmen yapabileceği gibi öğrenciler kendi aralarında da yapabilirler. Gösteriyi öğrencilerin yapması başkalarıyla iletişim kurma yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Soru cevap: En yaygın olan ve her dersin öğretiminde kullanılan soru cevap tekniği, öğrencilere düşünme, konuşma ve yazma alışkanlıklarını kazandırma bakımından oldukça önemlidir. Sokrates tekniği olarak da bilinen bu teknikte;

- Bütün sınıfı ilgilendiren sorular, tüm sınıfa sorulmalı ve aynı anda herkes cevabı bulmak için düşündürülmeli, daha sonra da soruyu cevaplandıracak kişi belirlenmelidir. Bu belirlemede cevap vermeye gönüllü öğrencilere öncelik verilmeli, kolay sorular gruba göre öğrenmesi yavaş olan öğrencilere sorulmalıdır. Yanlış cevap veren öğrenciler azarlanmamalı ve sınıf içinde küçük düşürücü davranışlardan kaçınılmalıdır. Ayrıca soruların sınıftaki tüm öğrencilere adaletli bir şekilde yöneltilmelidir.
- Doğru cevaplar anında pekiştirilmelidir. Yanlış cevaplar düzeltilmelidir. Doğru cevapların verilmesi için ipuçları kullanılmalı ya da yan sorular sorulmalıdır.
- Sınıfta öğrencilere tek tek sorular yöneltiliyorsa oturma sırası, numara sırası gibi belli bir sıraya göre değil de sorulmalıdır. Böylece tüm sınıfın dikkati ve ilgisi sağlanmış olur.
- Soruları öğretmen sorabileceği gibi öğrencilerin öğretmene ya da öğrencilerin birbirine soru sormalarına da olanak sağlanmalıdır.

Soruların öğrencilerce cevaplandırılmasında dikkat edilmesi gereken hususlar:

- Soruyu sorduktan sonra düşünmek için zaman bırakmalı.
- Öğrencilerin soruya kendi sözcüklerini kullanarak cevap vermeleri sağlanmalı.
- Konuşma güçlüğü olan öğrencileri sabırla dinlemeli ve diğer öğrencilerin de sabırla dinlemesi sağlanmalı.
- Yanlış cevap veren ya da cevap vermede güçlük çeken öğrenci ile alay etmekten, onu azarlamaktan ya da küçük düşürücü bir davranışta bulunmaktan kaçınılmalı.
- Cevap vermek isteyen öğrencilere adlarını söyleyerek söz verilmeli.

Soru sormada en önemli husus, bekleme süresidir. Öğretmenlerin soru sorduktan sonra en çok bir saniye bekledikleri ifade edilmektedir. Bu süre, gerçek anlamda düşünmek için yeterli değildir. Genelde öğrenciler çabuk yanıt verme eğilimindedir. Öğrenciler 3-4 saniyelik hamlelerle konuşmaktadırlar. Bu durum, uzun düşünerek verilen yanıtları ve tartışmaları olanaksız kılmaktadır. Öğretmenlerden, soru cevap tekniğini kullanırken soru sorduklarında bekleme süresi olarak öğrencilere 3-5 saniye vermeleri istenmektedir.

Drama: Drama, öğrencilerin hangi durumlarda, nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenmelerini sağlayan bir öğretim tekniğidir. Problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirir. Bu teknik bilinen en eski öğretim tekniklerinden biridir. Çok kullanışlı ve yararlı olduğu için günümüzde okullarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Drama tekniğinin yararları şöyle sıralanabilir:

- Etkili ve dikkatli dinleme yeteneğini geliştirir.
- Kişinin kendine olan güvenini artırır.
- Anlama yeteneğini ve yaratıcılığı artırır.
- Akıcı konuşmayı geliştirir.
- Dile hâkimiyeti ve ifade yeteneğini geliştirir.
- Bilgilerin etkin kullanımını sağlayarak onları pekiştirir.
- Bu teknik tek taraflı olmayıp hem oyuncuya hem de seyirciye yöneliktir.

Drama tekniğinin iki türü vardır. Bunlar biçimsel ve doğal drama teknikleridir. Doğal drama adından da anlaşılacağı üzere doğal olmayı vurgular. Bu tür drama oyunlarında oyuncular kendilerini dilediği gibi ifade etme özgürlüğüne sahiptir. Bu drama tekniğinin amacı bireylere serbest konuşma alışkanlığı kazandırmak, onların duygu ve düşüncelerini kendi sözcükleriyle diledikleri gibi açıklamalarına olanak sağlamaktır. Bu alışkanlıkların küçük yaşlarda daha etkili bir şekilde kazanıldığı belirtilmektedir.

Biçimsel drama etkinliği ise daha çok yetişkin öğrencilere dönüktür ve duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etme olanağı sağlar. Bu drama türünde oyunlar daha ciddi ve planlıdır. Oynanacak oyun ya da hikâye oyuncular tarafından paylaşılmış, ezberlenmiş ve provası yapılmış durumdadır. Biçimsel ve doğal dramanın birçok türü vardır. Bu türler arasında genel olarak kesin bir ayırım yapılamamaktadır. Bunlar arasından serbest oyunlar, hikâyeleri sahneleme, resimlerle hikâye sahneleme, radyo ve TV haberlerini ya da yayınlarını taklit etme ve gölge oyunları doğal dramaya; kuklalar, pandomim ve oyunlar da daha çok biçimsel dramaya örnek olarak gösterilmektedir.

Görüşme: Görüşme herhangi bir sorunun çözümünde ya da bir konu ile ilgili bilgi elde etmede doğrudan ilgili kişi ya da kurumlarla önceden planlanmış yüz yüze yapılan etkinliktir. Görüşmenin amacına ulaşması için;

- Öğrencilere görüşmenin nasıl yapılacağı hakkında bilgi verilmeli,
- Görüşme öncesi ön hazırlıklar (planlama, randevu, soruları hazırlama vb.) yapılmalı
- Görüşmeden sonra rapor hazırlanmalı, sınıfta sunulmalı ve tartışılmalıdır.

Benzeşim: Sınıf içinde öğrencilerin bir olayı gerçekmiş gibi ele alıp üzerinde çalışma yapmalarına imkân tanıyan bir öğretim tekniğidir. Bu teknik ile bir olayın model (sanal) olarak canlandırılması sağlanır. Öğrenciler bu olaya katılırlar, ona şekil verirler. Roller, işlevleri, görev ve sorumlulukları vardır. Problem çözer, beceri kazanır, karar verirler. Öğrencileri gerçek ortamlarda, gerçek araçlarla yetiştirmenin güç, tehlikeli ve maliyetinin fazla olduğu durumlarda gerçeğin bir model ya da oluşturulmuş ortamlarda yetiştirilmesi esasına dayanır.

5.6. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirme, öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencilerin başarılarını saptamak, eksikliklerini belirlemek, öğretim strateji-yöntem-tekniklerinin etkinliğini anlamak, programın zayıf ve kuvvetli yanlarını ortaya çıkarmak için yapılır. Bu programda değerlendirme, öğrenme sürecini destekler ve öğrencinin gelişimini izlemeyi amaçlar.

Değerlendirme yaparken öğrencilerin;

- Öğrendiklerini ne kadar uygulayabildiği,
- Akıl yürütme becerilerinin gelişim düzeyi,
- Derse yönelik tutumlarının nasıl olduğu,
- Dersle ilgili ne kadar öz güvene sahip olduğu,
- Öz düzenleme becerilerinin ne kadar geliştiği,
- Sosyal becerilerinin ne kadar geliştiği,
- Hangi düzeyde iletişim kurabildiği ve ilişkilendirme yapıp yapamadığı vb. göz önünde bulundurulmalıdır.

Önceki öğrenmelerin sonraki öğrenmeleri etkilediği, eksik ya da yanlış öğrenmelerin ise sonraki öğrenmeleri engellediği açıktır. Öğrenmede yaşanan bu aksaklıklardan haberdar olmak için zaman zaman öğrencileri yazılı olarak sınavının yanında tartışma, sunum, deney, sergi, proje, gözlem, görüşme, ürün dosyası, öz değerlendirme, akran değerlendirme vb. değerlendirme çalışmaları da yapılmalıdır. Bu amaçla kullanılması önerilen araçlar verilen hâliyle veya amaca uygun olarak yeniden düzenlenerek uygun yerlerde ve zamanlarda uygulanmalıdır. Ölçme araçlarından elde edilen verilerle yapılan değerlendirmeler öğrenci, öğretmen ve program için dönüt olarak kullanılabilir. Bu değerlendirmelerin amacı, öğrenci öğrenmelerindeki eksiklikleri belirleyip öğretme-öğrenme sürecine katkıda bulunmaktır. Böylece, değerlendirme öğrenmenin bir parçası hâline dönüşür. Ölçme ve değerlendirme sürecinde soruların ve performans görevlerinin kazanımlara ve sınıf düzeyine uygun olmasına dikkat edilmelidir. Öğrencilerin akıl yürütme, ilişkilendirme vb. becerilerinin sınavında ise sorular ve cevaplar sözlü olarak verilmelidir. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları bir plan dâhilinde yapılmalıdır. Ölçme ve değerlendirme planı hazırlanırken aşağıdaki sorular sorulur:

- Ölçme ve değerlendirmeyi hangi amaçla yapıyorum?
- Ölçme ve değerlendirme yapmak için hangi araç amacıma uygundur?
- Bu aracı ne zaman kullanmalıyım?
- Ölçme ve değerlendirme aracını nasıl uygulamalıyım?
- Ölçme ve değerlendirme aracından elde ettiğim bilgiyi nasıl değerlendireceğim?

Bir ölçme ve değerlendirme planı uygulanırken;

- Ölçme ve değerlendirme planı dersin kazanımlarına uygun olarak hazırlanır.
- Öğrencilerin çalışmaları sistematik olarak değerlendirilir.
- Öğrencilerin cevapları kadar düşünme yolları da değerlendirilir.
- Öğrencilerin problem çözme başarıları ve problem çözmeyle ilgili tutumları da ölçülür.
- Planda grupta yapılan çalışmaların değerlendirmesine de yer verilir.
- Mümkünse her fırsatta öğrencilerin görüşleri alınır.
- Sınıftaki öğrencilerin tümünün aynı zamanda değerlendirilmesi zorunlu değildir.
- Sınıftaki öğrencilerin problem çözme becerileri bir ya da birkaç problemle değerlendirilebilir. Değerlendirme için tüm problemlerin kullanılması zorunlu değildir.
- Ölçme ve değerlendirmenin nasıl uygulanacağı ve zamanı öğrencilere bildirilir.

Günlük çalışmaları değerlendirmek için günlükleri, ödevleri, alıştırmaları, kısa sınavları, kontrol listeleri ve görüşme formları kullanabilir. Sınavlarda ve alıştırılarda performans değerlendirmeye uygun soruların yanı sıra çoktan seçmeli, eşleştirme ve kısa cevaplı sorular yer alabilir.

Performans değerlendirme, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak onların bilgi ve becerilerini eyleme dönüştürmelerini, gerçek yaşama aktarmalarını sağlayacak durum ve görevler aracılığıyla değerlendirme yapmak biçiminde tanımlanabilir. Performans değerlendirme, dersin kazanımlarıyla ilgili olarak öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını göstermesini ister. Performans değerlendirme, gözlenebilen bir performans veya somut bir ürünle sonuçlanır. Bu tip değerlendirmede öğrenci, cevabı verilenler arasından seçmez ve kendisi yapılandırarak bir ürün meydana getirir.

Öğretmenler öğrencilerini değerlendirirken; kısa cevaplı, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, eşleştirmeli sorulardan oluşan geleneksel testleri kullanabilirler. Performansa dayalı değerlendirme yapmak için ise açık uçlu sorular, gözlem, posterler, görüşmeler, öz değerlendirme formu, öğrenci ürün dosyası, projeler, performans görevleri vb. kullanılabilir. Bu görevler yapılırken öğretmenler öğrencilerin hem kullandıkları stratejileri hem de problem çözme süreçlerini değerlendirebilir. Açık uçlu sorular ve performans görevleri her bir öğrencinin öğrendikleri bilgilerle ilgili yorum ve değerlendirme yapmasına, sonuç çıkarmasına daha fazla fırsat verir. Aşağıda ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin bazıları ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir.

1. Proje: Öğrencilerin grup hâlinde veya bireysel olarak istedikleri bir alanda/konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunma amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalardır.

Bir uzmanlık alanında, sık sık disiplinler arası araştırma planlayarak ve tasarlayarak oluşturulan bir öğrenci ya da bir grup öğrenci tarafından üstlenilen projeler kişiye yeni bilgiler, özel beceriler ve alışkanlıklar kazandırır.

Proje konuları zümre öğretmenleri tarafından belirlenebileceği gibi öğrenciler de kendi ilgi duydukları alanlara göre bireysel ya da grup olarak proje konusu belirleyebilirler. Proje konuları bir tek alanla ilgili olabileceği gibi disiplinler arası da olabilir. Verilen proje konuları öğrencilerin düzeyine uygun ve yerel imkânlarla yapılabilecek nitelikte olmalıdır.

Öğrencilerin performanslarını ölçmek için araştırma ödevi ya da projeler verilir. Öğrencilerin çalışmaları için iş takvimi hazırlanır. Bu takvime göre gözlem ve görüşmeler yapılarak ve hazırlanan ürüne bakılarak bu süreçteki çalışmalar değerlendirilir. Öğrencilere çalışmaları ile ilgili geri bildirimler verilir. Proje çalışmalarında grup değerlendirme formu da kullanılabilir.

2. Performans görevi (ödevi): Programda öngörülen eleştirel düşünme, problem çözme, okuduğunu anlama, yaratıcılığı kullanma, araştırma yapma gibi öğrencinin bilişsel, duyuşsal, psiko-motor alandaki becerilerini aynı anda kullanmasını, geliştirmesini ve bir ürünün ortaya konmasını gerektiren çalışmalardır.

Performans görevleri, cevabını öğrencilerin yapılandığı bir görev, bir problem ya da açık uçlu bir soru olabilir. Öğrenciler bu görevi yerine getirirken nasıl planladığını, hangi stratejileri kullandığını, verileri nasıl topladığını ve organize ettiğini, nasıl örneklediğini, genellemelere nasıl ulaştığını, kısmi ve geçici çözümleri nasıl değerlendirdiğini ve cevaplarını nasıl savunduğunu da gösterir.

Bu tür görevlerle öğrencilerden, derslerde kazandırılması hedeflenen üst düzey becerilerdeki gelişimlerini günlük yaşamla ilişkilendirerek göstermeleri beklenmektedir. Performans görevlerinin bir sınıftaki her öğrenciye, aynı konu başlığında ve aynı zamanda verilmesi zorunlu değildir. Performans görevleri öğrencilerin seviyesine uygun ve öğrenciler tarafından yapılabilecek nitelikte olmalıdır. Performans görevleri yapılırken öğrenciler, öğretmen tarafından gözlemlenerek gereken yerlerde yönlendirilir. Bu görevler disiplinler arası bilgi alışverişinin sağlanması ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi için de yarar sağlar. Bu görevler gruplar hâlinde yaptırılarak öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimi sağlanmış olur.

3. Gözlem: Öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılımları, soru ve önerilere verdikleri cevapları, grup çalışmalarına ve tartışmalarına katılımlarına yönelik yapılan çalışmalarda sergiledikleri becerileri tutarlı, güvenilir, geçerli biçimde değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Gözlem yapılarak öğrencilerin başarıları, tutumları ve kendine güvenleri hakkında bilgi edinilebilir. Gözlem, öğrenciler hakkında doğru ve çabuk bilgi sağlar. Aşağıdaki noktalar, öğretmenlere gözlem yapmada kolaylık sağlayacaktır:

- Ölçütleri koyarken bütün öğrenciler için aynı standartlar kullanılır.
- Her öğrenci birkaç kez gözlemlenir.
- Her öğrenci değişik durumlarda ve farklı günlerde gözlemlenir.
- Her öğrenci değişik özellikler, beceriler ve davranışlara göre değerlendirilir.
- Değerlendirme, mümkün olduğu kadar gözlem yapıldığında kaydedilir.

Gözlemler, informal biçimde yapılabileceği gibi gözlenecek ölçütlerin belirlendiği yapılandırılmış gözlem formları veya kontrol listesi kullanılarak da yapılabilir. Öğretmenlerin gözlem formlarını kullanarak öğrencilerin sergilediği davranışları kaydetmesi geçerlik ve güvenilirliğe katkı sağlar. Öğrencilerin verdiği cevaplara göre nerede yardıma ihtiyaçları olduğuna karar verilir. Performansları ve tutumları hakkındaki bilgilerine gözlem formlarından ulaşılabilir.

4. Öğrenci ürün dosyası: Öğrencilerin bir ya da birkaç alanda harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri ve çalışmalarını gösteren bir koleksiyondur. Öğrencinin gelişimini, veli ve öğretmenin izleyebilmesine olanak sağlar. Sınıf içi etkinliklerin öğrencinin seçimi sonucunda bir araya getirilip, yansıtılmasıyla oluşan öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemidir.

Öğrenci ürün dosyası hazırlama sürecinde öğretmenin yapacakları

- Öğrenci ürün dosyasının sınıfa tanıtılması
- Öğrencilere ürün dosyasının bir değerlendirme aracı olduğunun söylenmesi
- Öğrenciye ürün dosyası hazırlamada rehber olacak bir yazı hazırlanması
- Öğrenci ürün dosyalarında nelerin bulunabileceğinin söylenmesi (projeler, araştırmalar, problemler, stratejiler dereceli puanlama anahtarları, yazılar vb.)
- Yapılan çalışmalardan belli periyotlarla en iyi ürünün seçilmesi
- Öğrencilerden, her öğrenme ürünü materyali seçmek için bir gerekçe yazmaları ve çalışmalarını eleştirmelerinin istenmesi
- Öğrencilere akranlarıyla birlikte ürünlerini paylaşma fırsatı verilmesi
- Her aşamanın nasıl değerlendirileceğinin açıklanması ve öğrencilere puanlama konusunda bilgi verilmesi
- Öğrenci ürün dosyasıyla ilgili öğrencilere geri bildirimde bulunulması

Öğrenci ürün dosyasının içeriği

- Dosyanın “içindekiler” bölümü
- Ön söz, özet ya da öz geçmiş (Burada öğrenci çalışmalarının başlangıçtan o ana kadarki gelişimi anlatılır. Öğrenci başlangıçta neredeydi, bu aşamaya nasıl geldi?)
- Öğrenci tarafından dosyaya konulan tüm ürünler ya da çalışmalar
- Yapılan her çalışmanın değerlendirilmesi ile ilgili dereceli puanlama anahtarı, kontrol listesi ya da öz değerlendirme formları
- Öğrenci ürün dosyasının değerlendirilme ölçütleri
- Her ürünle ilgili yansıtma ifadelerinin yazılması

Bu ifadeler yazılırken aşağıdaki sorulardan seçilenler öğrencilerce cevaplanır.

- ✓ *Bundan ne öğrendin? Bu çalışma senin için ne ifade ediyor?*
- ✓ *Hangi konuda başarılı olduğunu düşünüyorsun?*
- ✓ *Çalışmada hangi bölümler, kısımlar geliştirilmelidir?*
- ✓ *Tekrar denesen neleri değiştirir ya da ekledin?*
- ✓ *Neden bu çalışmayı seçtin?*
- ✓ *Bu çalışmada en çok neyi beğendin?*
- ✓ *Burada senin için önemli olan ne?*
- ✓ *Bu, yaptığın çalışmaları en iyi temsil eden örnek midir?*
- ✓ *Çalışmayı yaparken beklemediğin nelerle karşılaştın?*

Ürün dosyasında aşağıdaki belgeler olabilir:

- Günlükler
- Ödev-alıştırma cevapları
- Öğrencilerin yazdığı problemler
- Grup proje raporları (bireysel görüşler de olmalı)
- Öğrencilerin yaptığı sunumların kayıtları
- Ders konularından birinin uygulaması ile ilgili bir rapor
- Öğretmen anekdotları
- Öğretmen kontrol listeleri
- Değerlendirme çalışmaları
- Afiş, posterler vb.
- Kısa sınavlar

Öğrenci ürün dosyasına alınan ürünlerin her biri, Ek'te verilen uygun ölçeklerle değerlendirilmelidir. Ek'teki form bir örnektir. Farklı değerlendirme yaklaşımları da kullanılabilir. Öğrencilerin açık uçlu sorularını, projelerini, performans görevlerini, ürün dosyalarını vb. değerlendirmek için dereceli puanlama anahtarları, kontrol listeleri ve dereceleme ölçekleri kullanılır.

5. Dereceli puanlama anahtarı: Performansı tanımlayan ölçütleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır.

Bütüncül dereceli puanlama anahtarı: Öğretmenin genel süreci veya ürünü bir bütün olarak, parçalarını dikkate almadan puanlamasıdır. Bu yöntem öğrenme ürünleri toplam puan olarak değerlendirilmek istendiğinde kullanılır.

Analitik dereceli puanlama anahtarı: Burada önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını, sonra da bu puanları toplayarak toplam puanın hesaplanmasını gerektirir. Bu ölçekler, çalışmanın ya da ürünün farklı boyutlarına farklı notlar vermek amacıyla oluşturulur.

6. Kontrol listeleri: Gözlemlenen performansın ya da ürünün belirlenen performans ölçütlerine ne derece uyumlu olduğu kontrol listeleri kullanılarak belirlenebilir. Davranışların ya da özelliklerin varlığı gözlenebilmişse işaretlenir. Her gözlem iki değerli olarak kaydedilmelidir (var/yok, evet/hayır, görüldü/görülmedi; doğru/yanlış, yapıldı/yapılmadı vb.). Aynı anda tüm öğrenciler gözlemlenmeye çalışılmaz.

7. Duyuşsal özellikleri ve öz düzenleme becerilerini değerlendirme: Öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin yanı sıra duyuşsal gelişimleri de önemlidir. Duyuşsal boyutun değerlendirilmesinde öğrencilerin derse yönelik tutumları, kendine güvenleri vb. hakkında bilgi edinmek için ölçekler kullanılabilir, gözlem veya görüşme yapılabilir. Öğrencilerin duyuşsal özelliklerini gözlemlemek amacıyla duyu veya düşünceye yönelik sorular hazırlanabilir. Sorulardan bazıları şunlar olabilir:

- Konu işlenirken severek yaptıklarınız nelerdir?
- Konu işlenirken sizi neler zorladı? Bu zorlukların üstesinden gelebildiniz mi? Gelebildiyse neler yaptınız?
- Şimdi bu ders hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Daha başarılı olmak için ne yapıyorsunuz?
- Grup olarak çalışmaktan hoşlanıyor musunuz? Neden?
- Neler öğrenmek istersiniz? Neden?

Öğrencilerin bilişsel gelişimlerinin yanı sıra duyuşsal gelişimleri de önemlidir. Bunun için tutum ölçekleri kullanılır. Bir öğrencinin ölçekten aldığı puan, ölçekte bulunan maddelerden aldığı puanların toplamından oluşur.

4.7. EKONOMİ ÖĞRETİMİ VE ÖĞRENME

Bu programın uygulanmasında eğitim bilimlerindeki son gelişmeler ile aktif öğrenme ve etkili öğretim yöntemleri, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı dikkate alınmalıdır. Etkili ve başarılı bir eğitim sürecini amaç edinmiş tüm öğretim programlarında olduğu gibi ekonomi öğretimi programında da programın merkezinde öğrenci vardır. Bu nedenle program uygulanırken bireylerin bireysel özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları, geçmiş yaşantıları dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmalıdır. Programın uygulayıcısı öğretmen, iyi bir rehber olmalıdır. Eğitim bilimindeki son gelişmeler; öğretmenin bilgi aktaran değil, bilgiye ulaşma yollarını öğrenciye öğretmek derste rehberlik yapıcı bir konumda olmasını önermektedir. Öğretmenlerimize yüklenen bu rol öğretmeni geri plana itme ve öğretmeni pasifleştirme olarak düşünülmemelidir. Aksine bu rol öğrenmeyi kolaylaştırarak öğretmenin yükünü hafifletmekte ve bireylerin iç disiplin ile bilgiye ulaşmak için etkili yolları kullanarak kendisini geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

Ekonomi: Ekonomik hayat toplumsal yaşantının vazgeçilmez öğelerinden birisidir. Bu anlamda ekonomi, toplumsal yaşantıyla ve kültürle iç içe bir kavramdır. Ekonomik yaşantı

günlük hayatımızı şekillendiren temel uğraştır. Ekonomi önemi itibariyle insan ilişkilerini derinden etkilediği gibi ülkeler arası ilişkileri de belirleyen temel etkenlerin başında gelmektedir. Ekonomi gelişmişlik düzeyinin de temel göstergesidir. Bu nedenle gerek bireysel anlamda gerekse ülkeler bazında ekonomik durum, gücün bir göstergesidir.

Ekonomi taşıdığı özellik itibariyle hem bireysel anlamda hem de devlet bazında sağlıktan eğitime, spordan beslenmeye, ulaşımdan giyim tarzına kadar her alanı etkileyen vazgeçilmez bir unsurdur. Bu gerçeğin farkında olan büyük önder M. Kemal ATATÜRK Kurtuluş Savaşından sonra millet olarak yeni bir savaşa girişmiştir. Bu savaşın ekonomi alanındaki savaş olduğunu belirtmiş ve ekonominin hemen her alanında büyük bir seferberlik hamlesi başlatmıştır. Bugün ekonomimizin temelini oluşturan dev tesisler ve yatırımlar o dönemin eseridir. Zaten Atatürk ilke ve inkılâplarının temelinde ekonomik ve kültürel anlamda çağdaş uygarlık seviyesinin üzerine çıkma anlayışı vardır.

Ekonomi öğretiminin önemi: Eğitim toplumsal bir süreçtir. Eğitim kurumları toplumsal kurumların başında gelmektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin temel amacı bireyi toplumsal hayata hazırlamaktır. Eğitimin bu özelliği ekonomi öğretiminin amacını da oluşturur.

Bu programın uygulanmasındaki asıl amaç, yeni nesillerin ekonomik hayata ayak uydurmalarını sağlamak ve temel ekonomi bilgi ve becerileri kazanarak yetenekleri doğrultusunda ileride ekonomik hayat içerisinde var olan fırsatları görerek ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarınıdır. Ekonomi eğitimi bu özelliği ile önemli bir ihtiyacı giderecektir.

Neden İktisat Eğitimi Görüyoruz?

İktisat bir bilimdir. Öyleyse önce şu soruyu yanıtlamalı: Neden bilim eğitimi görüyoruz? İnsanlık tarihini belirleyen, iki temel eğilim vardır: 1- İnsan yaşamak ister, hem de iyi yaşamak ister. 2- İnsan merak eder, yaşadığı evrene ait gerçekleri öğrenmek ister. İşte bu iki eğilimdir ki insanı çevresini tanımaya, bilmeye, öğrenmeye itmiştir. Zamanla bilgiler biriktirilmiş, sistemleştirilmiştir. Bundan da yavaş yavaş bilimler doğmuştur. Demek ki “Neden bilim eğitimi görüyoruz?” sorusunun yanıtı şöyle: Daha iyi yaşamak ve gerçekleri öğrenmek için bilim eğitimi görüyoruz. Bu önermeyi herhangi bir bilime uygulayabiliriz. Örnek: Gerçeği öğrenmek ve daha iyi yaşamak için matematik, fizik eğitimi, tıp eğitimi görüyoruz. Öyleyse sorumuzun yanıtını bulduk: Gerçeği öğrenmek ve daha iyi yaşamak için iktisat eğitimi görüyoruz.

Atatürk’ün güzel bir sözü, “neden iktisat eğitimi?” sorusuna en güzel ve en kestirme cevaptır. “Ekonomi demek her şey demektir.” Gerçekten biz iktisadi bunun için, “Ekonomi demek, her şey demek” olduğu için öğreniyoruz.

Ekonomi eğitimi: Ekonomi eğitimi, ekonomik hayatın bireyler için gerekli kıldığı temel bilgi ve becerileri içermektedir. Bireylerin ekonomik hayatın dışında kalması düşünülemez. Bu nedenle ekonomi dersinin eğitim kurumlarında okutulmasına gereksinim duyulmuştur. Ekonomi, eğitimi hem etkileyen hem de eğitimden etkilenen toplumsal bir yapıdır. Ekonomi öğretimiyle ekonomist yetiştirmek temel amaç olmayıp bireylerin, ekonomik yaşantının zorunlu kıldığı temel becerileri kazanmalarını sağlamaktır. Bu gerçekler doğrultusunda ekonomi eğitimi;

- Bireylerin toplumsal hayata uyum sağlamalarını,
- Bireylerin çevrelerinde var olan fırsatları görmelerini,
- Bireylerin kişisel, ulusal ve evrensel sorunlar konusunda bilinç kazanmalarını sağlar.

Ekonomi ve kültür: Sosyolojik bir kavram olan kültürü geniş anlamda insanların oluşturduğu değerler ve kazanımlar manzumesi olarak tanımlanabilir. Kültürün bu tanımından yola çıkarak ekonomik faaliyetleri kültürleşmenin temel faktörlerinden birisi olarak görülebilir. Kültürel gelişme ve değişmeyi etkileyen ekonomik yapı aynı zamanda kültürel hayattan da etkilenmektedir. Bu bakımdan ekonomi ve kültür arasında çift yönlü bir etkileşim olduğu söylenebilir.

Ekonomi öğrenmenin psikolojisi: Eğitimin bir amacı da psikolojik açıdan sağlıklı, olumlu benlik algısına sahip bireyler yetiştirmektir. Bu amaca ulaşmak için eğitimin, bireyin ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik fırsatlar sağlaması gerekir.

Sağlıklı toplumların temelinde kendini gerçekleştirmiş mutlu bireyler vardır. Bireylerin kendilerini gerçekleştirmedeki en önemli ihtiyaçları eğitimle karşılanabilir. Çünkü bireyler aldıkları eğitimle sosyal statülerini ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaktadır. İhtiyaç ve

psikoloji arasındaki ilişkiden hareketle bireyin ihtiyacı olan ekonomik hayata uyumu konusunda verilecek bir eğitim sağlıklı toplum oluşumuna katkıda bulunacaktır.

Bilgisayar teknolojisi ve ekonomi öğretimi: Günümüzde bilgisayar teknolojisinin önemi gittikçe artmaktadır. Her insanın; çağdaş bilim ve teknolojik metotları bilen, yorumlayan, kullanan, geliştiren ve alanındaki yeniliklere uyum sağlayan, üretken olması, teknik insan gücünün yetiştirilmesi vazgeçilmez amaç haline gelmiştir. Eğitim ve kültür düzeyleri yüksek, gelişen teknolojiye uyum sağlayabilen toplumlar geleceğin dünyasının şekillenmesinde önemli rol oynayacaklardır. Bilgiye ulaşma, bilgi paylaşımı, iletişim, ticaret bankacılık vb. birçok alanda bilgisayar vazgeçilmez bir öge haline gelmiştir. Hayatımızda bu kadar önemli hale gelen bilgisayarın eğitim öğretim sürecinde kullanılmaması düşünülemez.

Artık okullarımızda bilgisayar vazgeçilmez bir eğitim ve öğretim aracı haline gelmiştir. Bilgisayar teknolojisi eğitim öğretim sistemimizde bilgiye ulaşma ve paylaşma vb. birçok faaliyette etkin olarak kullanılmaktadır. Eğitim öğretimi sınıf dediğimiz dört duvar arasında görmeyen birçok öğretmenimiz bilgisayar teknolojisini kullanarak istediği anda öğrencisinin okul dışı çalışmalarını yönlendirebilmekte, öğrencisinin sorularına anında cevap verebilmektedir. Bu bağlamda ekonomi öğretiminde bilgisayar teknolojisinin etkin olarak kullanılması dersin amaçlarına daha kolay ulaşmamızı sağlayacaktır. Özellikle ekonomi ile ilgili bilgiye ulaşmada bilgisayar teknolojisinin kullanımı son derece önemlidir.

Ekonomik hayatta bilgisayar teknolojisinin önemi tartışılmaz. Ekonominin can damarlarından olan bankacılık işlemleri artık cep telefonlarıyla bile yapılabilmektedir. Bu durum bilgisayar teknolojisinin hangi boyutlara ulaştığını açıkça göstermektedir. Bu nedenle bilgisayar teknolojisinin ulaştığı tüm imkânlar eğitim öğretim faaliyetlerinde etkin olarak kullanılmalıdır.

4.8. ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ İLE İLGİLİ TEMEL İLKELER

Öğrenci aktif olmalıdır: Öğrenme ve öğretme sürecinde öğrenci daima aktif olmalıdır. Eğitim öğretim sürecinde bu programın merkezinde öğrencinin olduğu asla göz ardı edilmemelidir. Öğrencinin daima aktif tutularak kendisini ifade edebilmesi Türkçeyi doğru kullanma alışkanlığı kazanması son derece önemlidir. Eğitim öğretim sürecinde öğrencinin aktif olması öğrenmeyi de hızlandırmaktadır.

Öğretimde örneklendirme ve ipucu uygulamalarına önem verilmelidir: Eğitim öğretim faaliyetlerinin temel amacı öğrencide istendik yönde davranış değişikliği meydana getirmektir. Bu amaca ulaşabilmek için alıcı konumunda bulunan öğrenciye iletmek istenen asıl mesajın davranışa dönüşebilmesi için süreci kolaylaştırıcı uygun ipucu kullanmak öğrenmeyi kolaylaştırır. Eğitimci bu programı uygularken öğrencilerin ekonomi konusunda sıfır bilgiye sahip olduklarını düşünerek eğitim öğretim sürecinde amacın gerçekleşmesine yönelik uygun ipucu kullanılmalıdır. Mümkün olduğu ölçüde, resim, video, bilgisayar vb. görsel araçları kullanılmalı, gezi, gözlem ve inceleme çalışmalarına yeterli zaman ayrılmalıdır. İpucu vermek sonuç almada yeterli olmayabilir. Bu nedenle öğretmen yeterli örnekler kullanarak süreci somutlaştırmalıdır. Böylece konunun anlaşılabilirliği ve öğrenme daha etkili gerçekleşecektir.

Anlamlı öğrenme amaçlanmalıdır: Öğrenmenin sadece bilişsel düzeyde gerçekleşmesi eğitim öğretim sürecinde yeterli görülemez. Bilgi, davranışa dönüştüğü sürece ve uygulanabilir olduğu sürece anlamlıdır. Bu nedenle öğrencilere temel ekonomi bilimini aktarmanın yanında, bu bilgileri kullanmalarını ve davranışa dönüştürmelerini de amaçlamamız gerekir. Öğrenci bankanın işlevlerini mutlaka bilmelidir. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Öğrenci öğrendiği bankanın işlevlerini yerinde de görürse bilgi çok daha anlamlı ve kalıcı izli olur. Bu sürece ek olarak bir de öğrenci bankada hesap açma vb. bankacılık hizmetlerinden birisini gerçekleştirirse öğrenme çok daha anlamlı olur.

Öğretimde etkili iletişime önem verilmelidir: Etkili iletişim hayatın her alanında başarı için temel faktördür. Bu nedenle iletişimin eğitim öğretim sürecindeki önemi yadsınamaz. Hatta iletişim ile eğitim ve öğretim faaliyetinin iç içe geçmiş kavramlar olduğunu söyleyebiliriz. İletişimsiz bir eğitim öğretim süreci düşünülemez. Ekonomi eğitimi sırasında etkili iletişimin gerçekleşmesine önem verilmelidir.

Öğretimde yaşayan ekonomi ile ilişkilendirmeler önemsenmelidir: Hiç bir dersin işleniş sürecinde öğretmene sadece teorik bilgileri aktarması tavsiye edilmez. Öğretmen teorik bilgileri, uygulama yoluyla anlamlı hale getirmelidir. Öğrenci için en anlamlı bilgi en yararlı bilgidir. Bu nedenle öğretmen eğitim öğretim sürecinde günümüzdeki ekonomik hayatta geçerli olan bilgi ve becerilere özel bir önem vermelidir.

Diğer derslerle ilişkilendirmeler önemsenmelidir: Ekonomik faaliyetler günlük hayatı derinden etkileyen temel uğraş alanıdır. Bu nedenle ekonomi dersinin işleniş sırasında günlük hayatla ilişkilendirmelere özel bir önem verilmelidir. Böylece ekonomi dersi öğrenciler için daha anlamlı ve anlaşılır olacaktır. Ekonomi dersi özelliği itibarıyla diğer tüm derslerle ilişkilendirilebilir özelliktedir. Bu nedenle dersin işleniş sırasında matematik, sosyoloji, tarih, inkılâp tarihi ve Atatürkçülük gibi derslerle ilişkilendirmelere önem verilmelidir.

Öğrenci motivasyonu dikkate alınmalıdır: Öğretmen eğitim öğretim sürecinde öğrencinin istekli olarak faaliyetlerin içerisinde yer almasına özel bir önem vermelidir. Bu yolla hem kalıcı öğrenme gerçekleşmiş olur ve hem de öğrenme kolaylaşır. Öğrenci motivasyonunu (isteklendirme) sağlamada bireysel farklılıklar göz ardı edilmemelidir. Ekonomi ile ilgili verilen örnekler homojen olmayan öğrenci grubunda iyi seçilmelidir. Verilen örnekler ve açıklamalar her bireyin özelliklerine hitap ederse öğrenci grubunun derse motivasyonu daha kolay olur. Ekonomi bilimi özelliği itibarıyla teknik terimleri fazla olan bir disiplindir. Bu nedenle öğretmen öğrenci için bir anlam taşımayan teknik terimleri kullanmaktan mümkün olduğu kadar kaçınılmalıdır. Örnekler ve ipuçları öğrenci seviyesine uygun olan günlük hayatta sık kullanılan ekonomi ile ilgili terimlerden oluşmalıdır.

İş birliğine dayalı öğrenmeye önem verilmelidir: İnsan sosyal bir varlıktır. Eğitim öğretim faaliyetlerinin en önemli hedeflerinden birisi de bireyi sosyalleştirmektir. Bu nedenle ekonomi dersinin uygulanması sırasında öğrencilerin sosyalleşmesi, akranlarıyla ortak projeler üzerinde çalışması, iş birliği yapması amaçlanmalıdır. Böylece öğrencilerde; sorumluluk duygusu, sağlıklı iletişim kurma, birlikte iş yapma, sosyal hayata uyum becerileri gelişecektir.

Teknoloji etkin kullanılmalıdır: Teknoloji günümüz dünyasında hayatın her alanına girmiştir. Teknoloji ve eğitim arasında etki bakımından çift yönlü bir ilişki vardır. Eğitim öğretim faaliyetleri teknolojik hayatın gereksinim duyduğu bireyleri yetiştirerek teknolojinin gelişmesine katkıda bulunur. Eğitim bilimi aynı zamanda teknolojiyi kullanarak eğitim öğretimin daha etkili ve kaliteli olarak gerçekleşmesini amaçlar. Ekonomik hayatta teknolojik imkânların kullanılması ekonomik faaliyetlerin daha etkin yürütülmesini sağlar. Ekonomi eğitiminde görev alacak eğitimcilerin bu programın uygulanma sürecinde özellikle bilgisayar teknolojisini etkin olarak kullanmaları önerilir. Özellikle günlük ekonomik gelişmelerin takibi ve yorumlanması konusunda bilgisayarın kullanılması bu programın amaçlarına ulaşmasında önemli rol oynayacaktır. Günlük hayatımızda sürekli konuşulan dövizdeki hareketlilik, borsadaki gelişmeler, özelleştirme gibi güncel ve aktüel konuların takibinde bilgisayarı kullanma konusunda kazandırılacak olumlu davranışlar öğrencilerin yaşantısında büyük avantaj ve kolaylıklar sağlayacaktır.

4.9. PROGRAMIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Bu programla öğrencilerin toplumsal bir süreç olan ekonomik faaliyetlerin gerektirdiği temel bilgi ve becerileri kazanmaları amaçlanmıştır. Türk millî eğitim sisteminde yer alan tüm ders programları tamamen birbiriyle ilintili ve birbirini tamamlayıcı bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle ekonomi dersi öğretim programı kendi özel amaçları yanında aynı zamanda Türk millî eğitiminin genel amaçlarını da gerçekleştirmeye yönelik bir programdır. Programın uygulayıcısı ekonomi dersi öğretmeninin aşağıda yer alan maddeleri göz önünde bulundurması bu programın amaçlarının gerçekleşmesini sağlayacaktır.

1. Derse ilişkin planlar hazırlanırken, öğretim programı incelenmeli, ders kitapları ve diğer yardımcı materyaller gözden geçirilmeli, kazanımların diğer derslerle ve ders içi ilişkiler ile ön öğrenmeler dikkate alınmalıdır.

2. Programın bütün aşamalarında Türkçenin doğru ve düzgün kullanımına özen gösterilmelidir. Ders öğretmeni bu konuda öğrencilere örnek olmalıdır.

3. Program uygulanırken Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

4. Dersin öğretmeni okulun bulunduğu yerin ekonomik yapısıyla ilgili ödevler vererek öğrencilerin yakın çevrelerindeki ekonomik faaliyetlerden haberdar olmalarını sağlamalıdır.

5. Ünitelerde Atatürk döneminde gerçekleştirilen ekonomik faaliyetler ile Cumhuriyet döneminde girilen ekonomik hamlelere vurgu yapılmalı bu konularla ilgili olarak öğrencilere; araştırma, inceleme, proje çalışmaları verilmelidir. Ekonomik bağımsızlık, savunma sanayinde dışa bağımlılığın azaltılması, bilimsel ve teknolojik gelişmenin önemi, tarımda teknolojinin etkin olarak kullanılması, beyin göçünün önlenmesi gibi konulara değinilerek bu konularda öğrencilere duyarlılık kazandırılmaya çalışılmalıdır.

6. Programın uygulanması sırasında eğitim teknolojisine özel bir önem verilmelidir. Televizyon, projeksiyon, video gibi araçlar, özellikle günümüz dünyasında bilgiye en kısa yoldan ulaşma aracı olan bilgisayar etkili olarak kullanılmalıdır. Eğitimde araç gereç kullanmanın öğretim sürecini monotonluktan kurtardığı, öğrenmede kalıcılığı arttırdığı unutulmamalıdır.

7. Düzenlenen etkinlikler günlük hayatta kullanılabilir olmalıdır. Ekonomik faaliyetlerin günlük hayatla iç içe olmasından dolayı öğrencilere kazandırılmaya çalışılan bilgi ve beceriler mutlaka toplumsal yaşantıyla eşgüdümlü olmalıdır.

8. Programın uygulanması sırasında tekrara önem verilmelidir. Yerinde tekrarın öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve kalıcılığı arttırdığı unutulmamalıdır.

9. Öğrencilerin geçmiş yaşantıları, hazır bulunuşluk düzeyleri bireyin ve toplumun ihtiyaçları okul ve çevre imkânları göz önünde bulundurulmalıdır. Ünitelere ayrılacak süre çevresel şartlar dikkate alınarak öğretmen tarafından düzenlenmelidir.

10. Ünitelerin sıralanmasında yakından uzağa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur. Program uygulanırken bu sıralama dikkate alınmalıdır.

11. Eğitim öğretim sürecinde gezi, gözlem faaliyetlerine önem verilmelidir. Süre ve imkânlar elverdiği ölçüde ekonomi ile ilgili kurum ve kuruluşlara (bankalar, fabrikalar, ticari işletmeler, meslek örgütleri vb.) gezi düzenlenebilir. Konuyla ilgili uzman kişiler eğitim öğretim ortamına davet edilebilir. Gerçek ortamda yapılan eğitim her zaman soyut olarak bilgi aktarımına dayalı eğitimden daha kaliteli ve daha kalıcıdır.

12. Ekonomi eğitimi sadece ders saati ile sınırlandırılmamalıdır. Öğrencilere ders saati dışında da dersle ilgili inceleme ve gözlem çalışmaları yapması için rehberlik yapılmalıdır.

13. Eğitim öğretim faaliyetinin amacına ulaşma düzeyini belirlemek için farklı ölçme yöntemleri kullanılır. Ölçme ve değerlendirme sadece klasik bir sınav sistemi sonucunda not takdir etmek olarak düşünülmemelidir. Öğretmen, kazanımların davranışa dönüşmesini ölçmenin yanında, eğitim öğretim faaliyetini, programın kendisini de değerlendirmesi gerekir. Değerlendirmede ölçme araçları iyi seçilmelidir. Ölçme araçları hiçbir zaman standart olarak düşünülmemelidir. Öğretmen kendi bilgi ve becerisiyle yeni ölçme aracı geliştirebilir.

14. Bu programa göre hazırlanacak ders kitaplarının yazımında aşağıda belirtilen forma sayılarına uyulmalıdır.

DERS KİTABININ BOYUTU VE FORMA SAYISI

DERS KİTABI	
Kitap Boyutu	Forma Sayısı
19,5 x 27,5 (A4)	10–15

4.10. EKONOMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÜNİTELERİ VE AÇILIMLARI

Ekonomi dersi öğretim programı altı üniteye yapılandırılmıştır. Bu ünitelerin temel özellikleri aşağıda kısaca açıklanmıştır.

I. Ünite: Ekonomi Nedir?

Bu ünite diğer ünitelerin temeli olarak düşünülmüş, bu nedenle diğerlerinin daha anlaşılabilir olması açısından ihtiyaç, mal, hizmet, fayda, gelir gibi ekonomi ile ilgili temel kavramlara değinilmiştir. Ayrıca bu ünite Türkiye'nin ekonomik kaynaklarına, ekonomik sistemlere, ekonominin konusuna ve Atatürk'ün ekonomi ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

II. Ünite: Piyasa Mekanizması: Talep, Arz ve Fiyat Oluşumu

Bu ünite malların değişim değerlerini belirleyen fiyatın tanıtılması, arz ve talep ilkelerine göre oluşumunun açıklanması hedeflenmiştir. Ayrıca arz ve talep mekanizmalarının işleyişine yer verilmiş, tam rekabet piyasası kavramı verilerek piyasada rekabetin aksadığı durumlara değinilmiştir.

III. Ünite: Millî Gelir, Ekonomik Büyüme ve İstihdam

Bu ünite millî gelir ve millî gelir ile ilgili temel kavramlar verilerek, öğrencilere ekonomik büyümenin önemini kavramalarına yönelik davranışlar kazandırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca öğrencilerin konuyla ilgili olarak ülkemizin millî geliri ile diğer ülkelerin millî gelirlerini karşılaştırmaları, ekonomik büyüme açısından istihdamın önemini fark etmeleri amaçlanmıştır.

IV. Ünite: Para, Bankacılık ve Enflasyon

Bu ünite mübadele kavramı ortaya konularak bir mübadele aracı olan paranın görevleri açıklanmıştır. Ayrıca para ile ilgili kuruluşlar ve bu kuruluşların görev ve sorumluluklarına değinilmiş, günümüzün önemli ekonomik sorunu olan enflasyon ve enflasyona karşı alınması gereken önlemlere yer verilmiştir.

V. Ünite: Ödemeler Dengesi, Dış Ticaret ve Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar

Bu ünite ekonomik faaliyetlerin uluslararası boyutuna değinilerek; ödemeler dengesi, devalüasyon, uluslararası ekonomik kuruluşlar konularına yer verilmiştir. Ayrıca ülkemizin ekonomi politikalarında önemli rol oynayan Avrupa Birliği'ne giriş süreci ve bu sürecin Türkiye ekonomisine etkisi konusunda öğrenci seviyesine uygun yeterli kazanımlar edindirilmeye çalışılmıştır.

VI. Ünite: Türkiye'nin Genel Ekonomik Sorunları

Bu ünite öğrencilerin ilk beş ünite edindikleri kazanımlar ışığında; işsizlik, gelir dağılımı bozukluğu, dış borçlar, çevresel sorunlar gibi Türkiye'nin temel ekonomik problemlerini tanımaları; bu problemlerin çözümü konusunda duyarlılık kazanmaları ve çözüm yolları geliştirmeleri hedeflenmiştir.

ÜNİTELERİN SÜRESİ

ÜNİTELER	KAZANIM SAYILARI	SÜRE/DERS SAATİ	ORAN (%)
I. EKONOMİ NEDİR?	13	16	21,0
II. PİYASA MEKANİZMASI: TALEP, ARZ VE FİYAT OLUŞUMU	7	8	11,2
III. MİLLÎ GELİR, EKONOMİK BÜYÜME VE İSTİHDAM	11	12	17,8
IV. PARA, BANKACILIK VE ENFLASYON	11	13	17,8
V. ÖDEMELER DENGESİ, DIŞ TİCARET VE ULUSLARARASI EKONOMİK KURULUŞLAR	9	13	16,1
VI. TÜRKİYE'NİN GENEL EKONOMİK SORUNLARI	10	10	16,1
TOPLAM	61	72	100

I. ÜNİTE: EKONOMİ NEDİR?

- A. EKONOMİK İNSAN
- B. İHTİYAÇ
- C. MAL VE HİZMET
- Ç. FAYDA
- D. GELİR
- E. TÜKETİM
- F. ÜRETİM
- G. ÜRETİM FAKTÖRLERİ
 - 1. Emek
 - 2. Tabiat
 - 3. Sermaye
 - 4. Girişimci
- Ğ. TÜRKİYE’NİN EKONOMİK KAYNAKLARI
 - 1. Beşeri Kaynakları
 - 2. Sermaye ve Teknoloji
 - 3. Doğal Kaynaklar
- H. TÜRKİYE’NİN ANA SEKTÖRLERİ
 - 1. Tarım
 - 2. Sanayi
 - 3. Hizmet
- I. KİTLİK
- İ. EKONOMİNİN KONUSU VE AMACI
 - 1. Ekonominin Tanımı
 - 2. Ekonominin Konusu
 - 3. Ekonominin Amacı
- J. EKONOMİK SİSTEMLER
- K. ATATÜRK’ÜN EKONOMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

II. ÜNİTE: PİYASA MEKANİZMASI: TALEP, ARZ VE FİYAT OLUŞUMU

- A. TALEP
- B. ARZ
- C. FİYAT VE FİYAT OLUŞUMU
- Ç. PİYASADA DENGİ
- D. PİYASA YAPISI
 - 1. Tam Rekabet
 - 2. Eksik Rekabet
 - a. Monopol (tekeli) piyasası
 - b. Oligopol piyasası
 - c. Monopolcu (tekelci) rekabet piyasası

III. ÜNİTE: MİLLÎ GELİR, EKONOMİK BÜYÜME VE İSTİHDAM

- A. GSMİH – MG – GSYİH
- B. MİLLÎ GELİRİN DAĞILIMI
- C. MİLLÎ GELİRİN ÜRETİM FAKTÖRLERİ ARASINDA DAĞILIMI
 - 1. Rant
 - 2. Faiz
 - 3. Ücret
 - 4. Kâr

- Ç. MİLLÎ GELİRİN ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRILMASI
- D. EKONOMİK BÜYÜMENİN KAYNAKLARI
- E. EKONOMİK BÜYÜME VE GELİŞME
- F. EKONOMİK BÜYÜME İHTİYACI
- G. EKONOMİK BÜYÜME YAŞAM STANDARDI İLİŞKİSİ
- Ğ. İSTİHDAM VE ÖNEMİ
- H. TAM İSTİHDAM
- I. EKSİK İSTİHDAM

IV. ÜNİTE: PARA, BANKACILIK VE ENFLASYON

- A. MÜBADELE VE PARANIN TANIMI
- B. PARANIN TARİHSEL GELİŞİMİ
- C. EKONOMİDE PARANIN YERİ, ÖNEMİ VE FONKSİYONLARI
- Ç. PARA İLE İLGİLİ KURULUŞLAR
- D. BANKALARIN GÖREV VE SORUMLULUKLARI
- E. MERKEZ BANKASI
- F. DÖVİZ PİYASASI
- G. ENFLASYON
 - 1. Enflasyonun Nedenleri
 - 2. Enflasyonun Sonuçları
 - 3. Enflasyonun Türleri
 - 4. Enflasyon Endeksleri
 - 5. Enflasyondan Korunmak İçin Çareler
 - 6. Türkiye’de Enflasyon

V. ÜNİTE: ÖDEMELER DENGESİ, DIŞ TİCARET VE ULUSLARARASI EKONOMİK KURULUŞLAR

- A. ÖDEMELER DENGESİ VE DIŞ TİCARET
 - 1. Ödemeler Dengesi
 - 2. Ödemeler Bilânçosu Ana Hesapları
 - 3. Dış Ticaretin Önemi
 - 4. Dış Ticaretin Ülke Ekonomisindeki Etkileri
 - 5. Döviz ve Döviz Kuru
- B. DEVALÜASYON
 - 1. Nedenleri
 - 2. Etkileri
- C. ULUSLARARASI EKONOMİK KURULUŞLAR
 - 1. IMF
 - 2. Dünya Bankası
 - 3. OECD
 - 4. UNCTAD
 - 5. AB
- Ç. TÜRKİYE AB İLİŞKİLERİ
 - 1. Türkiye’de AB ile İlgili Gelişmeler
 - 2. Gümrük Birliğinin Getirdiği Yükümlülükler
 - 3. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne Tam Üyeliği

VI. ÜNİTE: TÜRKİYE’NİN GENEL EKONOMİK SORUNLARI

A. YÜKSEK ENFLASYON

B. İŞSİZLİK

C. VERİM DÜŞÜKLÜĞÜ

Ç. GELİR DAĞILIMI BOZUKLUĞU

D. UYGULANAN EKONOMİK POLİTİKALAR

E. DİĞER NEDENLER

1. Özelleştirme

2. Dış Borçlar

3. Ödemeler Dengesi Açıkları

F. ÇEVRESEL SORUNLAR

1. Çevre Kirliliği Nedenleri ve Çevre Korumanın Anlamı

2. Küresel Isınma

G. SÜRDÜRÜLEBİLİR GELİŞME

**4.11. EKONOMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ
KAZANIMLARI, ETKİNLİK İPUÇLARI VE
AÇIKLAMALARI**

I. ÜNİTE: EKONOMİ NEDİR?		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Ekonomi biliminin insana ilişkin temel varsayımını belirtir.	 Ekonomi biliminin dayandığı temel kavramlar ile ilgili kavram haritası sınıfta oluşturulur. Kavram haritası doğrultusunda, beyin fırtınası tekniği kullanılarak insanların ne kadar çok mal ve hizmet tüketirlerse, kendilerini o kadar mutlu hissedecekleri varsayımına ulaşırlar.	[!] Ekonomi dersi öğretim programının giriş bölümünde yer alan ekonomi ile ilgili bilgiler dikkate alınır. [!] Öğrencilerin temel ekonomi kavramları hakkındaki ön öğrenmeleri, geçmiş yaşantıları, hazır bulunuşluluk düzeyleri dikkate alınır. ☐ Felsefe dersinin ilgili konularıyla ilişkilendirilir.
2. İhtiyaç kavramını örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, bir haftalık ihtiyaç listesi hazırlarlar. Hazırladıkları ihtiyaç listelerini sınıfta sunarak ihtiyaç listelerini önem sırasına göre tahtada gruplandırır. Öğrencilere ihtiyaçlarını giderdiklerinde ne hissettikleri, ihtiyaçlarını karşılayamadıklarında neler hissettikleri sorulur. Cevaplar alınır. Öğrenciler sahip oldukları imkânlarla ihtiyaçlar arasında ilişki kurar.	[!] İhtiyaçları gidermenin insan mutluluğuna etkisine vurgu yapılır. Gelir ile ihtiyaç arasında bağlantı kurulur. Öğrencilerin sahip oldukları imkânları nasıl etkin kullanacaklarına vurgu yapılır. [!] Maslow'un "İhtiyaçlar Hiyerarşisi"ne değinilir. ☐ Psikoloji dersinin ilgili konularıyla ilişkilendirilir.
3. Mal ve hizmet kavramlarını açıklayarak sınıflandırır.	 Öğrenciler, çevrelerinde ne tür mal ve hizmetlerin bulunduğunu araştırırlar. Mal ve hizmetler arasındaki farklılıkları anlatan bir sunu hazırlayarak sınıfta sunar.	[!] Mal ve hizmet kavramları açıklanarak, mal ve hizmet arasındaki ilişkiye değinilir.
4. Fayda kavramını örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, günlük yaşamdan farklı örneklerle fayda kavramını tartışır. Tartışma sonucunda fayda kavramının tanımına ilişkin görüşler değerlendirilir.	[!] Fayda kavramı tanımlanır.
5. Gelir kavramını örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, çevrelerindeki insanların gelirlerini sağlamak için ne tür faaliyetlerde bulunduklarını ve gelir düzeylerini araştır. Araştırma sonuçları öğrenciler tarafından sınıfta sunulur. Gelir düzeyindeki farklılıkların yaşamı nasıl etkilediği tartışılarak ortaya konur.	[!] Gelir kavramının tanımı yapılarak gelir ve ihtiyaç arasında ilişki kurulur.
6. Üretim kavramını açıklayarak üretim faktörlerini sıralar.	 Öğrencilere çevrelerinde hangi ürünlerin üretildiği sorulur? Verilen cevaplardan hareketle nelerin üretim kavramı içinde yer aldığı öğrencilerle tartışılır. Üretimin gerçekleşmesi için hangi faktörlerin olması gerektiği tartışılarak şemalaştırılır.	[!] Tarım, sanayi ve hizmet sektöründen örnekler verilir. ☐ Coğrafya dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.
7. Tüketim kavramını örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, bilinçli tüketimin ilkeleri ve tüketici haklarıyla ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşır. Öğrencilere daha önce yapmış oldukları "ihtiyaç etkinliği" içerisindeki ihtiyaç listeleri hatırlatılır. Listedeki hareketle ihtiyaçlar ile tüketim kavramı ilişkilendirilerek bilinçli tüketimin günlük yaşamdaki önemi tartışılarak ortaya konur.	[!] Bilinçli tüketim ve tüketici haklarına vurgu yapılır.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme ☐ Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme

I. ÜNİTE: EKONOMİ NEDİR?		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
8. Kaynaklar ile ihtiyaçlar arasındaki dengesizliği örneklendirir.	 Öğretmen ülkemizin sahip olduğu zenginlikler ile ilgili verileri sınıfa getirir. Öğrenci görüşleri de alınarak veriler tahtada gruplandırılır. Bu zenginliklerin ülke ekonomisine katkıları örneklerle açıklanır.	[!] Kaynakların kıt olduğu ve ihtiyaçların sınırsız olduğuna vurgu yapılır. Coğrafya dersinin ilgili konularıyla ilişkilendirilir.
9. Kıtlık kavramını örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, ülkemizin kıt olan kaynaklarının neler olduğu ve bu kaynakların kullanımı ile ilgili araştırma yaparak sınıfa gelir. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşarak ülkemizin kıt olan kaynaklarının etkin kullanımı ile ilgili büyük grup tartışması yapar. Ortaya çıkan görüşler değerlendirilerek kaynakların kıt olması nedeniyle verimli ve etkin kullanılmasının gerekliliği örneklerle ortaya konur.	[!] Kıt mallar ile serbest mallar arasındaki farklılıklara vurgu yapılır. [!] Kıt kaynakların etkin kullanımına ilişkin proje çalışması yapılabilir.
10. Ekonomi biliminin konusunu ve amacını açıklar.	 Sınıfta küçük tartışma grupları oluşturur. Öğrencilere üretilecek olan mal ve hizmetlerle ilgili olarak; “Ne kadar üretilecek? “Nasıl üretilecek?, “Ne zaman üretilecek?, “Nerede üretilecek?, “Kimin için üretilecek? vb. sorular sorulur. Fikirler üretilerek sorulara cevap aranır. Büyük grup tartışma tekniği ile de dönütler değerlendirilir. Ekonomi biliminin kapsadığı konularla ilgili kavram haritası oluşturulur.	[!] Ekonomi bilimin tanımı yapılarak diğer bilimlerle arasındaki yerine vurgu yapılır.
11. Ekonominin temel hedeflerini açıklar.	 Öğrencilerden, ekonominin temel hedeflerinin neler olabileceği konusundaki görüşleri alınır. Görüşler sonucunda ekonominin temel hedefleri belirlenir. Bu hedefler tartışma yoluyla açıklanır. Bu etkinlik sonucunda ekonominin temel hedefleri olan kaynakların etkin kullanımı, adil gelir dağılımı, büyüme, istikrar vb. gibi kavramların anlam bilgisine ulaşılır.	[!] Ekonominin temel hedefleri olan kaynakların etkin kullanımı, adil gelir dağılımı, büyüme, istikrar vb. ele alınır. [!] Etkinlik ve verimlilik arasındaki ilişkiye değinilir.
12. Ekonomik sistem kavramını açıklayarak ekonomik sistemlerin farklılıklarını ortaya koyar.	 Öğrenciler gruplara ayrılır. Ekonomik sistemleri araştırmaları ve kendi gruplarına verilen ekonomik sistemle ilgili bir sunu hazırlamaları istenir. Sunular sınıfta paylaşılır. Öğrenciler ekonomik sistemler arasındaki farklılıkları tartışır. Tartışma sonucunda ekonomik sistemlerin farklılıklarını ortaya koyan bir şema hazırlanır.	[!] Ekonomik sistemler hakkında bilgi verilir. Felsefe dersi ile ilişkilendirilir.
13. Atatürk’ün ekonomi ile ilgili görüş ve uygulamalarını örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, Atatürk’ün ekonomi ile ilgili özdeyişlerini araştırır. Bununla ilgili bir sunu hazırlayıp sınıfta sunarlar. Atatürk’ün ekonomik sistemler içerisinde ortaya koymuş olduğu karma ekonomik sistemin dayandığı temel varsayımlar ortaya konulur.	[!] Ekonomik sistemler ile Atatürk’ün uyguladığı ekonomik sistem arasında karşılaştırma yapılarak karma ekonomik sistem hakkında bilgi verilir. T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme

II. ÜNİTE: PİYASA MEKANİZMASI: TALEP, ARZ VE FİYAT OLUŞUMU		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Talep kavramını ve talebe etki eden faktörleri örneklerle açıklar.	 Öğrenciler, ürün fiyatlarının mevsimlere göre farklılık göstermesinin nedenlerini sınıfta tartışır. Tartışma sonucunda talebe etki eden faktörler örneklerle ortaya konur.	[!] ¹ Talebin özelliklerine vurgu yapılır.
2. Arz kavramını ve arza etki eden faktörleri örneklerle açıklar.	 Öğretmen, öğrencilere “piyasada gömleğin fiyatı 20 lira iken gömlek arzı 1000 adettir. Aynı gömleğin fiyatı 30 liraya çıktığında gömleğin arzı 1500 âdete ulaşmaktadır.” örneğini verir. Tartışma tekniği kullanılarak malın fiyatı ile arz edilen miktar arasındaki ilişki ortaya konur.	[!] ¹ Arz kavramı tanımlanarak arzın özelliklerine ve arza etki eden faktörlere vurgu yapılır.
3. Fiyat oluşumunu etkileyen faktörleri açıklar.	 Öğrenciler gözlem gezisi düzenleyerek aynı malın farklı alış veriş merkezleri ve farklı semtlerde niçin farklı fiyatlarda satıldığını araştırırlar. Araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşırlar. Fiyata etki eden faktörleri sınıfta sunarlar.	[!] ¹ Fiyat oluşumuna etki eden faktörler ele alınır.
4. Piyasa denge fiyatını grafikte gösterir. 5. Arz ve talepte meydana gelen değişmelerin fiyat üzerindeki etkilerini açıklar.	 Öğrencilerden piyasa denge fiyatı konusundaki düşünceleri alınır. Arz ve talebin fiyat değişimleri karşısındaki gösterdiği hassasiyetleri dikkate alarak belirli bir noktada dengeye geleceklerini ve bu noktanın da piyasa dengesi olduğu grafikte gösterilir.	[!] ¹ Piyasalardaki fiyatın belirlenmesinde arz ve talebin etkisine vurgu yapılır.
6. Rekabet ile fiyat arasındaki ilişkiyi açıklar. 7. Piyasa yapılarını açıklayarak bu yapıların farklılıklarını ortaya koyar.	 Öğrenciler çevrelerindeki piyasaları araştırırlar. Piyasaların hangi özelliklere sahip olduklarını görürler. Çevrelerinde bulunan ve bulunmayan piyasaların neler olduğunu tartışır. Aynı malın piyasalarda farklı fiyatlarda olabileceğini görürler. Farklı ekonomik sistemlerde fiyatların farklı olduğu sonucuna ulaşırlar. Araştırma sonuçlarını bir çizelge ile yazı tahtasında gösterirler.	[!] ¹ Firma sayısının fiyata etkisine değinilir. Rekabet kavramı tanımlanarak rekabetin olduğu piyasalar ile rekabetin olmadığı piyasalardaki fiyat oluşumuna vurgu yapılır. [!] ¹ Tam rekabet, eksik rekabet [monopol (tekel), oligopol, monopollü (tekelci) rekabet] piyasalarına değinilir.

 Sınıf-okul içi etkinlik
  Okul dışı etkinlik
  İnceleme gezisi
 [!]¹ Uyarı
  Ders içi ilişkilendirme
  Diğer derslerle ilişkilendirme
  Ölçme ve değerlendirme

III. ÜNİTE: MİLLÎ GELİR, EKONOMİK BÜYÜME VE İSTİHDAM		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Millî geliri ve millî gelirle ilişkili temel kavramları açıklar.	 Öğrenciler kavram haritası, beyin fırtınası ve proje çalışması gibi tekniklerle millî gelir ve millî gelir ile ilişkili temel kavramları ortaya koyar. Vergi konusuna değinilerek devlet bütçesi şemalandırılır. Ülkemizin refah düzeyi ile millî gelir arasında bağlantı kurularak ülkenin gelişme seviyesi ortaya konur.	[!] Ekonomik gelişmişlik düzeyi ile millî gelir arasında ilişki kurulur. [!] GSMH, GSYİH, SYİH, YİG, MG kavramları açıklanır.
2. Millî gelirin kişisel, fonksiyonel ve üretim faktörleri arasındaki dağılımını örneklerle açıklar.	 Dört gruba ayrılan öğrencilerden birinci grup; bölgeler arası millî gelir dağılımı ikinci grup; millî gelirin fonksiyonel dağılımını üçüncü grup; millî gelirin sektörel dağılımını dördüncü grup ise kişi başına düşen millî geliri araştırırlar. Gruplar araştırma sonuçları hakkında sınıfa bilgi verirler ve bu bilgileri şemayla belirtir.	[!] Millî gelirin kişisel, fonksiyonel ve üretim faktörleri arasındaki dağılımına vurgu yapılır. Coğrafya dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.
3. Türkiye'deki millî gelir seviyesini ve dağılımını verilerle açıklar.	 Öğrenciler gazete, dergi, ansiklopedi ve diğer bilgi kaynaklarından Türkiye'nin cumhuriyet döneminden itibaren millî gelirinin onar yıllık dönemler arasındaki gelişim seyrini araştırır ve sınıfta paylaşır.	[!] Türkiye'deki millî gelir seviyesindeki dağılım ile bölgeler arasındaki dağılıma vurgu yapılır. Coğrafya dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.
4. Türkiye'nin millî geliri ile diğer ülkelerin millî gelirlerini karşılaştırır.	 Gruplara ayrılan öğrenciler, ülkemizin ve her kıtadan bir ülkenin millî gelir düzeylerini internet, gazete, dergi, vb. kaynaklardan araştırırlar. Türkiye ile diğer ülkeler arasındaki millî gelir seviyelerinin karşılaştırılmasını yaparlar. Araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşır.	[!] Türkiye'nin millî geliri ile diğer ülkelerin millî gelirleri arasında karşılaştırma yapılır.
5. Ekonomik büyümenin kaynaklarını sıralayarak teknolojik gelişmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini örneklendirir.	 Öğrenciler gruplara ayrılarak her bir gruba ekonomik büyümenin kaynaklarını araştırır. Ekonomik kaynakların etkin kullanılması sayesinde teknolojik gelişmenin, buna paralel olarak da ekonomik büyümenin olumlu bir şekilde gelişeceği ve ülkede refah seviyesinin artacağı sonucuna varılır.	[!] Ekonomik büyümenin kaynakları olan üretim faktörlerinin (doğal kaynaklar, iş gücü, sermaye, müteşebbis); üretimde daha fazla miktarda kullanılması, eksik kapasitede kullanılan üretim faktörlerinin yüksek kapasitede kullanılması ve üretim faktörlerinde verimlilik artışı sağlanmasına vurgu yapılır.
6. Ekonomik büyüme ile yaşam standardı arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.	 Öğrenciler ekonomik büyüme ile yaşam standardı arasındaki ilişkiyi araştırır. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşılır. Ekonomik büyüme yoluyla üretim artışı sağlayan toplumların yaşam düzeylerinin yükseleceği, yaşam standardı göstergelerinin daha olumlu hale gelmesinin, ekonomik büyümenin istikrar içerisinde devam etmesine bağlı olduğunu ortaya koyar.	[!] Ekonomik büyüme arttıkça yaşam standardının artacağı ve refah seviyesinin yükseleceği vurgulanır.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme

III. ÜNİTE: MİLLÎ GELİR, EKONOMİK BÜYÜME VE İSTİHDAM		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
7. İstihdamın ekonomideki yeri ve önemini örneklerle açıklar. 8. Eksik ve tam istihdam kavramını açıklar.	 “Ülkenin ekonomik ve sosyal açıdan gelişmesi ve kalkınabilmesi için istihdam düzeyinin yükseltilmesinin önemi “konulu tartışma sınıfta düzenlenir. Tartışma sonucunda eksik istihdam ve tam istihdamın neler olduğu ve ekonomiye etkileri öğrenciler tarafından ortaya konur.	[!] Araştırma sonuçları ve proje çalışmaları sınıf içerisinde değerlendirilerek sonuçlar özet halinde sınıf panosunda sergilenir. [!]İstihdam teriminin tanımı yapılarak ekonomideki yeri ve önemi açıklanır. [!] Girişim ve girişimciliğin önemine değinilir. Girişimcilik dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.
9. Eksik istihdamın ekonomide meydana getirdiği olumsuzlukları yorumlar. 10. İşsizliğin ekonomik ve toplumsal sonuçlarını açıklar. 11. İşsizliğin önlenmesi için alınması gereken önlemlerle ilgili öneriler geliştirir.	 Öğrenciler eksik istihdam (işsizlik) kavramından yola çıkarak Türkiye’deki işsizliğin hangi boyutta olduğunu tartışır. İşsizliğin ekonomik ve sosyal boyutlarıyla ilgili sorunlarına beyin fırtınası, münazara, tartışma, grup çalışması gibi tekniklerle çözüm önerileri üretirler. Öğrenciler çevrelerindeki işsiz kişilerin, niçin işsiz olduklarını önceden hazırlanan görüşme formuyla belirler. Sonuçlar sınıfta paylaşılarak işsizlikle ilgili alınabilecek önlemlere ilişkin öğrenci görüşleri alınır.	[!] İş bulma olanağı açısından toplumumuzda yer alan belli başlı meslekler karşılaştırılır.

 Sınıf-okul içi etkinlik
  Okul dışı etkinlik
  İnceleme gezisi
 [!] Uyarı
  Ders içi ilişkilendirme
  Diğer derslerle ilişkilendirme
  Ölçme ve değerlendirme

IV. ÜNİTE: PARA, BANKACILIK VE ENFLASYON		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Mübadele ve para kavramlarını açıklar. 2. Paranın tarihsel gelişimini açıklar.	 Öğrenciler birbirinden çok farklı iki malı mübadele açısından karşılaştırır (demir, buğday vb.). Karşılaştırma sonunda mübadele güçlüğünü ortaya koyarlar. Paranın mübadele aracı olarak kullanılmaya başlanmasıyla ihtiyaçlarımızı karşılayacak mal ve hizmetlerin rahatlıkla değişebilirliğini fark eder. Öğrenciler merkez bankasının İnternet sitesini ziyaret ederek Türkiye’de kullanılmış olan paraların tarihçelerini araştırır. Araştırma sonuçlarını sınıfta paylaşılarak paranın tarihsel gelişimi ve mübadelede sağladığı kolaylıklar hakkında bilgi sahibi olurlar.	[!] Mübadele ve para kavramları açıklanarak mübadele ve para arasındaki ilişkiye değinilir. Bu kavramların ekonomik hayattaki işlevlerine vurgu yapılır. [!] Paranın tarihsel gelişimi vurgulanır. Tarih dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.
3. Ekonomide paranın yeri, önemi ve fonksiyonlarını örneklerle açıklar.	 Ekonomide paranın satın alma gücü ile mal ve hizmetlerin mübadele (değişim) değerinin karşılaştırılması, oluşturulan iki küçük gruba tartışılır. Tartışma sonucunda öğrenciler insanların ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için çalışarak elde ettikleri para ile ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri satın aldıkları bilgisini edinirler.	[!]Paranın ekonomideki yeri, önemi ve fonksiyonlarına vurgu yapılır.
4. Para ile ilgili kuruluşların görev yetki ve sorumluluklarını açıklar.	 Öğrenciler çevrelerindeki para ile ilgili kuruluşları ziyaret ederler. Para ile ilgili bu kuruluşların görevlerini araştırırlar. Söz konusu kuruluşlarla ilgili film vb. gösterimi yaparlar. Bu kuruluşlarla ilgili basında yer alan haberleri sınıf panosunda sergilerler.	[!] Para ile ilgili kuruluşlardan Merkez Bankası, diğer bankalar ve mali kuruluşlara (SPK, BDDK, TMSF, İMKB) değinilir.
5. Bankaların ekonomideki görev ve sorumluluklarını açıklar. 6. Merkez bankasının ekonomideki yerini ve önemini açıklar.	 Öğrenciler çevrelerindeki bankaları gezerek buralarda verilen hizmetleri yerinde incelerler. Bir banka yetkilisi sınıfa davet edilerek Merkez Bankası ve bankaların ekonomideki yeri ve önemi ile ilgili bilgilendirme yapması istenir. Çalışma sonucunda öğrenciler bankaların ekonomik işlevleri hakkında çıkarımlarda bulunurlar.	[!] Merkez Bankası ile enflasyon arasındaki ilişkiye vurgu yapılır.
7. Döviz piyasasını açıklar.	 Öğrenciler, döviz bürolarının işlevlerini, para piyasasındaki yerini ve önemini araştırır ve sonuçlar sınıfta paylaşır. Öğrenciler, uluslararası ticarete döviz ve döviz piyasasının oynadığı rolü ve etkilerini fark eder.	[!] Döviz kavramı tanımlanarak dövizin ekonomideki yeri ve önemine vurgu yapılır.
8. Enflasyon kavramını açıklayarak enflasyon türlerini belirtir.	 Öğrenciler, İnternet aracılığıyla geçmiş yıllar esas alınarak iki ürünün fiyat farklılıklarını araştırır. Araştırma sonuçları sınıfta paylaşılır ve panoda sergilenir.	[!]Enflasyon türleri ele alınır.
9. Enflasyon endekslerinin (TÜFE ve ÜFE) farklılıklarını açıklar.	 Öğrenciler Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) İnternet sitesine girerek enflasyonun nasıl hesaplandığını inceler. Son bir ayın TÜFE ve ÜFE sonuçlarını araştırırlar. Araştırma sonuçlarını sınıf ortamında değerlendirirler.	[!]Enflasyon endeksleri açıklanır.
10. Ekonomik sistem içerisinde enflasyonun yol açtığı etkileri ortaya koyar. 11. Enflasyondan korunmak için alınması gereken önlemlerle ilgili öneriler geliştirir.	 Öğrenciler çevrelerindeki ticaret odalarını, ziraat odalarını, borsaları vb. gibi meslek odalarını ziyaret eder. Enflasyonu ortaya çıkaran nedenlerle birlikte enflasyondan korunmak için alınacak önlemler ve enflasyonun ekonomik ve sosyal sonuçlarını araştırarak sınıfta paylaşır. Öğrenciler enflasyonun ekonomik ve sosyal sonuçları ile enflasyondan kurtulmak için alınacak önlemlerle ilgili görüş oluşturur.	[!] Enflasyonun ekonomik sisteme etkisi ortaya konularak Türkiye’de gerçekleşen enflasyon ve enflasyondan korunmak için alınacak tedbirler hakkında bilgi verilir.

 Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme

V. ÜNİTE: ÖDEMELER DENGESİ, DIŞ TİCARET VE ULUSLARARASI EKONOMİK KURULUŞLAR		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Ödemeler dengesi kavramını açıklayarak ödemeler bilançosu ana hesaplarının sonuçlarını yorumlar.	 Ödemeler dengesinin alacaklı ve borçlu işlemleri dikkate alınarak hesaplar tahtada sırayla incelenir. İnceleme sonucunda ödemeler dengesi bilançosu fazla vermiş veya denge olmuşsa ülkenin ekonomik yapısının olumlu olduğu, ödemeler dengesinde açık varsa uygulanan ekonomik politikaların yeterli olmadığı sonucuna varılır.	[!] Ödemeler dengesi kavramı açıklanır.
2. Dış ticaretin ülke ekonomisindeki önemini ve etkilerini açıklar.	 Öğretmen öğrencilerden Türkiye'nin yıllar itibarıyla ihracat ve ekonomik büyüme istatistiklerini araştırmalarını ister. İhracat ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki ortaya konur. Dış ticaretin ülke ekonomisindeki önemine ve etkisine örnekler verilerek dış ticaretin tanımı yapılır.	[!] Dış ticaret ile ekonomik büyüme ve istihdam arasında ilişki kurulur. ☐ Coğrafya dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.
3. Dış ticaret açığı ya da fazlası ile dış açığın ya da fazlasının ülke ekonomisine etkilerini değerlendirir.	 Öğrenciler, Türkiye'nin dış ticaretinden örnek tablo ve grafikleri inceleyerek dış ticaret açığı ve fazlalığının ülke ekonomisine etkisini tartışır. Ortaya çıkan görüşler doğrultusunda dış ticaret açığı ya da fazlası ile dış açığın ya da fazlasının ülkemizin ekonomisine etkileri değerlendirilir.	[!] Dış ticaret fazlalığının gelişmiş ülke ekonomilerinde görülebileceği vurgulanır. [!] Bir ülkenin cari fazla vermesinde hizmet ihracatının önemi vurgulanır. ☐ Coğrafya dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.
4. Döviz ve döviz kuru kavramlarını açıklar.	 Öğrenciler döviz kuru, konvertibilite (çevrilgenlik) kavramı ve dış ticaret arasındaki ilişkiyi tartışır. Yabancı paraların millî para cinsinden değerlerini ve dünya ticaretinde önemli bir yere sahip olan ve kabul gören konvertibilitesi yüksek paraları belirler.	↻ 4. ünitenin döviz piyasası konusuyla ilişkilendirilir.
5. Devalüasyon kavramını açıklayarak nedenlerini ortaya koyar.	 Öğrenciler, Türkiye'de gerçekleştirilen devalüasyonları araştırarak sınıfta paylaşır. Yapılan devalüasyonların ekonomik sistemimize etkisi tartışılarak ortaya konur.	[!] Enflasyon ile devalüasyon arasındaki ilişki vurgulanır.
6. Belli başlı uluslararası ekonomik kuruluşları sıralar. 7. Uluslararası ekonomik kuruluşların Türk ekonomisine etkilerini değerlendirir.	 Uluslararası ekonomik kuruluşlar sıralanır. Bu kuruluşlarla Türk ekonomisinin ilişkileri ve tarihi gelişimi konusunda öğrencilere proje çalışması verilir. Çalışmayı alan öğrencilerden konuyla ilgili olarak sunu yapmaları istenir. Sunuların slâyt vb. eğitim teknolojileriyle desteklenmesi konusunda öğrencilere rehberlik yapılır.	[!] Uluslararası ekonomik kuruluşlardan IMF, Dünya Bankası, OECD, AB, UNCTAD'a değinilir.
8. Türkiye'nin AB ile ilişkilerinin tarihi gelişimini özetler.	 Öğrenciler, Türkiye ve Avrupa Birliği arasındaki ilişkilerin tarihi gelişimi araştırır. Araştırmada İnternet, gazete, dergi vb. kaynaklara öğrencilerin ulaşması konusunda rehberlik yapılır. Çalışmalar sınıf ortamında paylaşılır. Öğrenciler, ülkemizin Avrupa Birliğine giriş için başvuruda bulunduğu tarihten günümüze kadar olan gelişmeler ve geline durum hakkında görüş oluşturur.	[!] Avrupa Birliğinin yapısı, amacı, gümrük birliği, Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyeliği ve uyumu konusunda temel bilgiler verilir.
9. Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği sürecinde yapılan çalışmaların ilerleme sürecine etkilerini değerlendirir.	 Öğrenciler, Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği konusunda yapılan çalışmaların yazılı ve görsel basından takip etmeleri konusunda ödevlendirilir. Sınıfta konuyla ilgili bir takvim oluşturulur. Öğrencilerin edindikleri bilgiler ilgili tarihin altına işlenerek ülkemizin tam üyelik konusunda attığı adımlar kronolojik olarak sıralanır. Büyük grup tartışma tekniği kullanılarak "Avrupa Birliğine niçin girmeliyiz?" sorusuna cevap aranır.	[!] Türkiye'nin AB'ye tam üyeliği ile ilgili haber, yorum, analiz, makale vb. içeren gazete kupürlerinden yararlanılır.

VI. ÜNİTE: TÜRKİYE’NİN GENEL EKONOMİK SORUNLARI		
KAZANIMLAR	ETKİNLİK İPUÇLARI	AÇIKLAMALAR
1. Türkiye’nin genel ekonomik sorunlarını sıralar.	Öğrenciler, ülkemizin ekonomik sorunları ile ilgili olarak meslek kuruluşlarını ziyaret ederek görüşler alır. Bu görüşler sınıfta paylaşılarak Türkiye’nin genel ekonomik sorunları sıralanır. Bu sorunların yer aldığı bir şema hazırlanarak sınıf panosuna asılır.	[!] Türkiye’nin genel ekonomik sorunları ile ilgili öğrencilere bireysel proje çalışması verilebilir.
2. Türkiye’de enflasyonun ekonomiye etkilerini örneklerle açıklar.	4. ünite de işlenen enflasyon konusunun kısa tekrarı yapılır. Bu bilgilerden hareketle Türk ekonomisine enflasyonun etkisinin neler olduğunu öğrenciler tarafından ortaya konur.	4. ünite de “enflasyon” konusuyla ilişkilendirilir.
3. Türkiye’de işsizliğin ekonomiye etkilerini örneklerdir.	Öğrenciler, “işsizliğin Türk ekonomisine etkileri” konusunda tartışarak var olan durum ve çözüm yollarının neler olabileceği konusunda görüşlerini ortaya koyar. Görüşler değerlendirilerek günlük yaşamdan örneklerle Türkiye’de işsizliğin ekonomiye etkileri değerlendirilir.	3. ünite de “işsizlik” konusuyla ilişkilendirilir.
4. Türkiye’de verim düşüklüğü ile millî gelir arasındaki ilişkiyi belirtir. 5. Türkiye’de verim düşüklüğünün ekonomik faaliyetlere etkilerini açıklar.	Verim düşüklüğü kavramı açıklanarak verim düşüklüğünün millî gelire ve ekonomik faaliyetlere etkisinin neler olabileceği öğrencilerden soru cevap yöntemiyle alınır.	1. ünite de “Türkiye’nin ekonomik kaynakları” ve “Türkiye’nin ana sektörleri” konularıyla ilişkilendirilir.
6. Türkiye’de gelir dağılımı bozukluğunun nedenlerini sıralayarak çözüm önerileri geliştirir.	Türkiye’de gelir dağılımı bozukluğunun nedenleri sıralanır. Çözüm önerileri konusunda öğrenciler gruplara ayrılarak münazara, tartışma gibi etkinlikler düzenlenir. Gelir dağılımı bozukluğunun yol açtığı ekonomik ve sosyal sorunlara ulaşırlar.	3. ünite de “millî gelir” konusu ile ilişkilendirilir.
7. Türkiye’de ödemeler dengesi sorunlarının yıllara göre seyrini karşılaştırır.	Türkiye’de ödemeler dengesi sorunlarının yıllara göre seyrini içeren tablo öğrencilerle incelenerek yorumlanır.	5. ünite de Ödemeler Dengesi konusuyla ilişkilendirilir.
8. Türkiye ekonomisinde yaşanan belli başlı ekonomik krizleri kronolojik olarak sıralar.	Türk ekonomisinde yaşanan belli başlı ekonomik krizlerin seyrini içeren tablo öğrencilerle incelenerek yorumlanır.	[!] Ülke ekonomisini zaman içerisinde krize götüren nedenler vurgulanır.
9. Çevre kirliliği ve küresel ısınma sorunlarına karşı duyarlı olur.	Öğrencilere; yaşadıkları çevre, çevre kirliliği, küresel ısınma konularında bir kompozisyon yazarak sınıfta paylaşımları istenir. Bu problemlerin çözümü konulu proje çalışmaları verilir. Çeşitli çevre kuruluşlarının uzmanları okula davet edilerek konferans düzenlenir.	[!] Çevrenin korunması konusunda bilinç, duyarlılık vb. davranışlar kazandırılmaya çalışılır. Coğrafya dersinin ilgili konuları ile ilişkilendirilir.
10. Sürdürülebilir gelişme kavramını örneklerle açıklar.	Öğrencilere sürdürülebilir gelişme ile ilgili belgesel izlettirilir. Öğrenciler, “Çevreye zarar vermeden duyarlı bir kalkınma süreci yaşanabilir mi?” konusunu izlenen belgesel ve günlük yaşamdan örneklerle büyük grup tartışmasıyla değerlendirir. Öğrenciler, ekonomik yaşamın çevre üzerindeki etkileri ve sürdürülebilir gelişmenin duyarlı çevre bilinciyle ilişkisini ortaya koyar.	Coğrafya dersinin ilgili konularıyla ilişkilendirilir.

Sınıf-okul içi etkinlik Okul dışı etkinlik İnceleme gezisi [!] Uyarı Ders içi ilişkilendirme Diğer derslerle ilişkilendirme Ölçme ve değerlendirme

4.12. ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜNİTE	: Ekonomi Nedir?
BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma- sorgulama, bilinçli üretici ve tüketici olma, iletişim vb.
KAZANIMLAR	: Ekonomi biliminin konusunu ve amacını açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Öğretmen; “Ekonomik insan nedir?” sorusunu sorarak öğrencilerin dikkatini çeker. Öğrencilerden aldığı cevapları tahtada sıralar.

Ekonominin ne olduğu ile ilgili mevcut sorular sorularak öğrencilerin konu ile ilgili ön öğrenmeleri ve giriş davranışları tespit edilir.

Öğrencilere, üretilecek olan mal ve hizmetlerin ne kadar üretilecek? Nasıl üretilecek? Ne zaman üretilecek? Nerede üretilecek? Kimin için üretilecek? Soruları sorularak güdüleme yapılır.

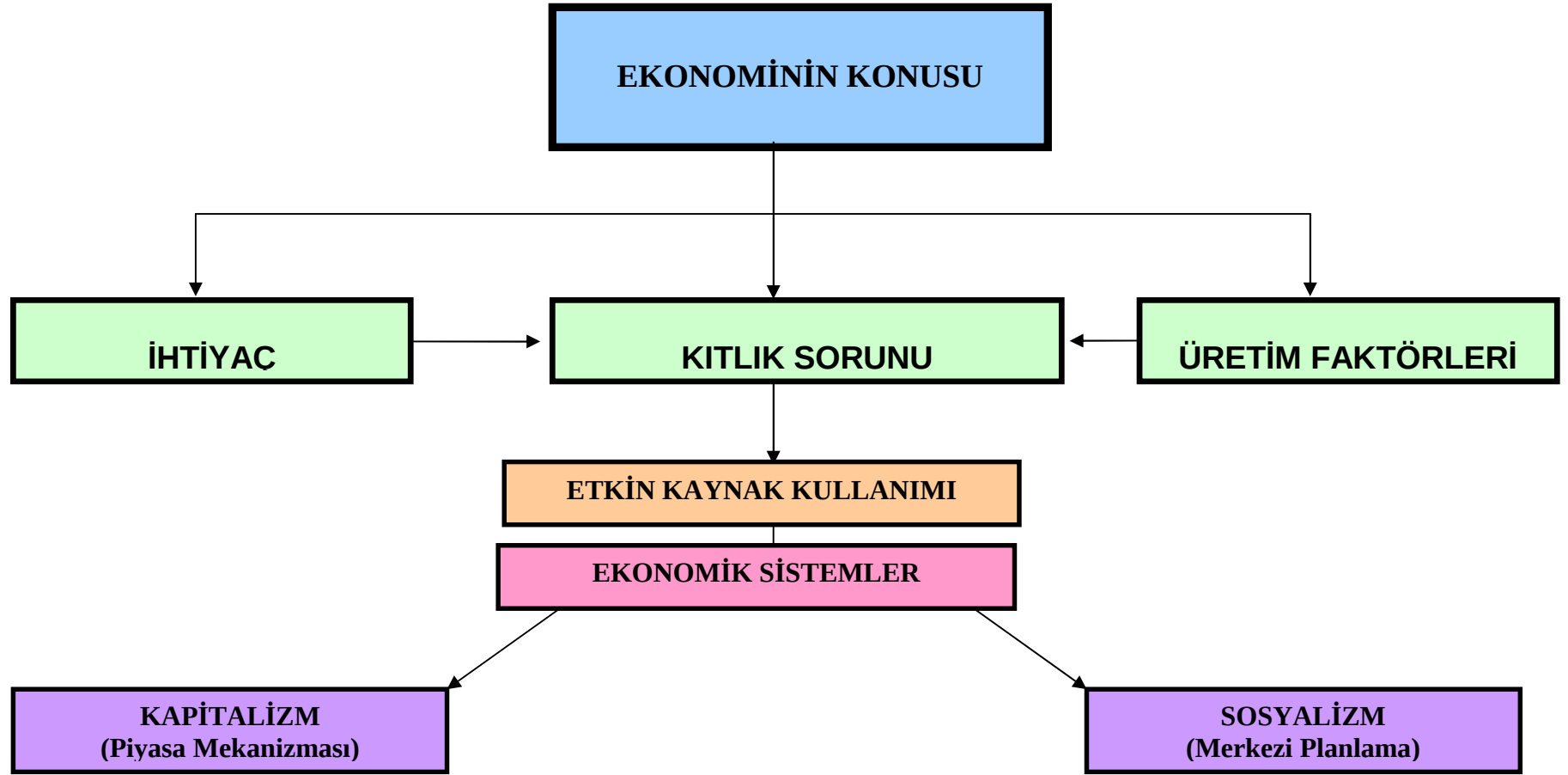
1. Sınıfta küçük tartışma grupları oluşturur.
2. Öğrenci grupları tarafından yukarıdaki sorulara cevaplar aranır.
3. Gruplar ürettikleri fikirlerle büyük grup tartışma tekniğine hazırlık yaparlar.
4. Büyük grup tartışma tekniği ile dönütler değerlendirilerek ara değerlendirme yapılır.
5. Ek-1 deki çizelge ile ekonomi bilimi ile ilgili temel konular ortaya konulur.
6. Oluşturulan çizelge ünitenin işleniş süresince panoda sergilenir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1.Ekonominin temel amaçları nelerdir?

2.Ekonomi bilimi toplumun hangi kesimlerini ilgilendirir? Açıklayınız.

EKONOMİ KAVRAMI

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1 ders saati
ÜNİTE	: Ekonomi Nedir?
BECERİLER	: Problem çözme becerisi, yaratıcı düşünme, bilgi teknolojilerini kullanma, araştırma-sorgulama
KAZANIMLAR	: Ekonomi biliminin konusunu ve amacını açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

“Ekonomi bilimi ile ilgili terimler nelerdir?”, “Ekonomi ile ilgili terimleri kelime avı yöntemiyle bulmaya ne dersiniz?” sorusu sorularak öğrencilerin dikkatleri çekilir.

1. Ekonomi ile ilgili temel kavramların yer aldığı çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
2. Çalışma kâğıdındaki kavramlar öğrenciler tarafından bulunur.
3. Öğrenciler, kelime avında buldukları ekonominin temel kavramlardan ne anladıklarını çalışma kâğıdındaki kavramların karşısına yazar.
4. Kavramların tamamının bulunup bulunmadığı, doğru tanımlanıp tanımlanmadığı gözden geçirilerek gerekli düzeltmeler ve vurgular yapılır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Ekonomi biliminin konusunu ve amacını vurgulayan yazılı anlatım yapınız.
2. Çalışma kâğıdına yazılan kavramların anlamlarını doğru tanımlarla karşılaştırınız ve gerekli düzeltmeleri yapınız.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

YÖNERGE: Aşağıda yer alan bulmacada ekonomi ile ilgili 22 tane temel terim yer almaktadır. Kelimelerin yönleri yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya; sağdan sola, soldan sağa şeklindedir. Bu kelimeleri bularak bir sonraki tabloda sıralayınız. Kelimelerin karşılıklarına anlamlarını yazınız.

KELİME AVI

Y	A	S	F	T	A	K	K	B	P	L	O
D	S	Ü	A	M	D	I	A	E	A	A	H
F	E	B	İ	A	Y	Y	N	Y	P	M	M
U	R	B	Z	D	A	M	Y	A	M	M	İ
R	V	E	İ	H	F	E	A	M	A	İ	T
R	E	Ş	M	İ	T	T	K	R	R	T	E
A	T	E	O	T	N	A	S	E	T	E	K
S	R	T	N	S	A	V	B	S	M	R	Ü
A	İ	E	O	İ	R	A	L	İ	N	Ü	T
T	L	R	K	K	E	M	E	K	A	R	U
K	E	C	E	N	K	Â	R	P	O	T	U
B	G	Ü	K	A	T	E	M	Z	İ	H	S

TERİM	ANLAMI	TERİM	ANLAMI
MAL		SERMAYE	
HİZMET		TASARRUF	
FAYDA		KÂR	
KIYMET		EKONOMİ	
SERVET		KAYNAK	
GELİR		TOPRAK	
ÜRETİM		İSTİHDAM	
<u>TÜKETİM</u>		TRAMPA	
TEŞEBBÜS		RANT	
EMEK		ÜCRET	
TABİAT		FAİZ	

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1 ders saati
ÜNİTE	: Ekonomi Nedir?
BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma
KAZANIMLAR	: Ekonomik sistem kavramını açıklayarak ekonomik sistemlerin farklılıklarını ortaya koyar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Önceden iki gruba ayrılan sınıf aşağıdaki soruları araştırarak gelir.

- Sistem nedir?
- Ekonomik sistem nedir?

1. Türkiye’de uygulanan ekonomik sistem hangisidir? sorusu sınıfa yöneltilerek öğrencilerin dikkatleri çekilir.

2. Bu derste gruplar tarafından, dünyada uygulanan ekonomik sistemlere ilişkin sınıfa bilgi verileceği belirtilerek öğrenciler güdülenir.

3. Öğrenciler, sunularını sınıfta paylaşır.

4. Kapitalist ve sosyalist ekonomik sistemlerin özelliklerinin belirlenir. Özellikler oluşturulan çizelgeye yazılır. Gelen dönütler doğrultusunda ara değerlendirme yapılarak uygun cevaplar pekiştirilir, eksik ve yanlış cevaplar düzeltilir.

Öğrenciler ekonomistler, girişimciler, sanayiciler vb. ekonomiyle ilgili adlarla gruplara ayrılır. Gruplar, ekonomik sistemler arasındaki farklılıkları, bu sistemlerde ekonomileri yönlendiren ülkelerin ekonomileri arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklarlar. Açıklama sırasında diğer öğrencilerin soru sormalarına fırsat verilir.

5. Dersin son aşaması olarak ekonomik sistemlerin farklılıklarını somut olarak ortaya koymak amacıyla bir şema düzenlenir. Şema düzenlenirken şemanın bölümlerini öğrenciler doldurur.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Ülkelerin daha çok kapitalist sistemi benimsemelerinin temel nedenlerini açıklayınız.

2. Kapitalist ve Sosyalist sistemler arasındaki temel farklılıklar nelerdir?

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜNİTE	: Piyasa Mekanizması: Talep, Arz ve Fiyat Oluşumu
BECERİLER	: Eleştirel düşünme, araştırma sorgulama, girişimcilik, bilinçli üretici olma, bilinçli tüketici olma, problem çözme
KAZANIMLAR	: Arz ve talepte meydana gelen değişimlerin fiyat üzerindeki etkilerini açıklar. Piyasa denge fiyatını grafikte gösterir.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Öğretmen öğrencilere “Kalem en çok ne zaman satılır?” sorusunu sorarak dikkatlerini çeker.

Bir malın fiyatının nasıl oluştuğunun öğrenileceği belirtilerek öğrenciler güdülenir.

1. Arz ve talep kavramlarının öğrenciler tarafından hatırlanıp hatırlanmadığı gözden geçirilir. 2.Kalem ihtiyaçlarından yola çıkarak her bir fiyat için kalem arzı ve kalem talebi tahtaya tablo şeklinde hazırlanır (Ek-1).

3. Her bir fiyat için talep fazlası ve arz fazlası öğrenciler tarafından hesaplanır.

4. Denge noktasında arz fazlası ve talep fazlası oluşmadığını gözlemlenir.

5. Denge noktasında oluşan fiyatın denge fiyatı (piyasa fiyatı) olduğu belirtilir.

6. Hazırlanan çizelge ve grafik büyük grup tartışma tekniği ile öğretmen rehberliğinde irdelenir.

7. Ek-1deki tablo ve grafik ünite sonuna kadar panoda sergilenir.

8. Denge fiyatının grafikte gösterilmesi amacıyla hazırlanan Ek-2 deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.

9. Tablodaki soru işareti olan değerlerin öğrenciler tarafından doldurulması istenir.

10. Ek-2 de boş verilen grafik, tablodaki verilerden yararlanılarak öğrenciler tarafından doldurulur.

11. Öğrenciler tarafından doldurulan çalışma kâğıtları sınıfta paylaşılır.

12. Doğru etkinlik pekiştirilir, eksik ve yanlış çalışmalar birlikte düzeltilir.

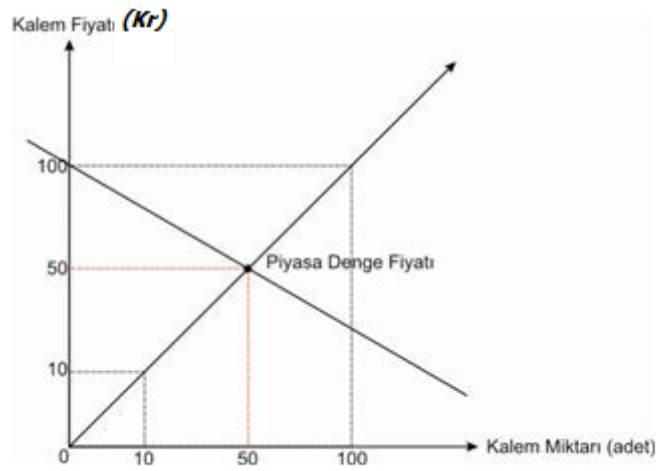
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Çalışma kâğıdındaki tablo ve grafik (Ek-2) değerlendirilerek öğrencilerde kazanımların gerçekleşme düzeyi belirlenir.

PİYASA DENGESİ

Kalem Fiyatı (Kr/Adet)	Kalem Arzı	Kalem Talebi	Talep Fazlası	Arz Fazlası
0	0	100	100	-
10	10	90	80	-
20	20	80	60	-
30	30	70	40	-
40	40	60	20	-
50	50	50	0	0
60	60	40	-	20
70	70	30	-	40
80	80	20	-	60
90	90	10	-	80
100	100	0	-	100

DENGİ FİYATI

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Yönerge: Aşağıdaki tabloda yer alan verilere göre soru işareti olan yerleri doldurarak grafik üzerinde denge fiyatını gösteriniz.

PİYASA DENGESİ

Kitap Fiyatı (TL/Adet)	Kitap Arzı	Kitap Talebi	Talep Fazlası	Arz Fazlası
4	0	85	?	-
8	?	50	35	-
12	20	35	?	-
16	25	25	?	?
20	30	?	-	10
24	35	17	-	?

DENGE FİYATI

Kitap Fiyatı (TL)

Kitap Miktarı (Adet)

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1ders saati
ÜNİTE	: Piyasa Mekanizması: Talep, Arz ve Fiyat Oluşumu
BECERİLER	: Araştırma sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, bilinçli üretici ve tüketici olma, verimlilik ve devamlılık, girişimcilik, iletişim
KAZANIMLAR	: Piyasa yapılarını açıklayarak bu yapıların farklılıklarını ortaya koyar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Derse hazırlık olarak öğrencilere piyasa hakkında bilgi verilerek çevrelerindeki piyasaları araştırmaları istenir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin ön öğrenmeleri tespit edilir.

Sabit telefon hizmetinin ülkemizde sadece Türk Telekom AŞ tarafından verildiği, çalışanlar greve gittiğinde hizmetin aksadığından bahsedilerek öğrencilerin konuya dikkatleri çekilir.

Öğrencilerin yapmış oldukları araştırmalar sonucunda elde ettikleri bilgiler değerlendirilerek bu derste piyasa çeşitlerini tanıyacakları ifade edilerek öğrenciler güdülenir.

1.Öğrenciler çevrelerinde araştırdıkları piyasalara ilişkin sonuçları görsel materyaller kullanarak sınıfta paylaşırlar.

2. Piyasaların hangi özelliklere sahip olduklarını belirlerler.

3.Çevrelerinde hangi piyasaların olduğunu tartışırlar.

4.Çevrelerinde yer almayan piyasaların neler olduğunu görürler.

8.Aşağıdaki çizelgeyi tahtaya çizerek piyasa farklılıklarını ortaya koyarlar.

PIYASA ÇEŞİTLERİ	SATICI SAYISI	SEKTÖRLER
Monopol (Tekel)	Tek Satıcı	Elektrik Dağıtımı
Oligopol	Az sayıda Satıcı	GSM Operatörleri
Monopol (tekelci) Rekabet	Çok Sayıda Firma	Deterjan Piyasası
Tam Rekabet	Çok Sayıda Firma	Tarımsal Ürünler

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Yakın çevrenizdeki piyasa çeşitlerini örneklerle açıklayınız.
2. Piyasalar arasındaki farklılıkları örneklerle belirtiniz.
3. Rekabet piyasası ile tekel piyasasının fayda ve zararlarını karşılaştırınız.

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1 ders saati
ÜNİTE	: Millî Gelir, Ekonomik Büyüme ve İstihdam
BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, bilinçli üretici ve tüketici olma, iletişim
KAZANIMLAR	: Millî geliri ve millî gelirle ilişkili temel kavramları açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler, vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Bir devletin gelirlerinin nelerden oluşabileceği sorularak öğrencilerin dikkatleri çekilir. Bilinçli bir vatandaş olarak millî gelir hakkında bilgi sahibi olunması gerektiği, derste buna ilişkin bilgiler öğrenileceği ifade edilerek öğrenciler güdülenir.

1. Öğrencilerin cevaplarından hareketle millî gelir ve millî gelir ile ilişkili temel kavramlar hakkında bilgi verilir. Millî gelir kavramı açıklanır. Ekonomik gelişmişlik düzeyi ile millî gelir arasındaki ilişkiyi öğrencinin keşfetmesi sağlanır.

2. Gelen cevaplar doğrultusunda ara değerlendirme yapılarak öğretmen tarafından GSMH-GSYİH-SYİH-YİG-MG kavramları kısaca açıklanır.

3. Aşağıdaki tablo tahtaya çizilerek GSYİH den millî gelire nasıl ulaşıldığı gösterilir.

Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)

- Amortismanlar

= **Safi Yurt İçi Hasıla (SYİH)**

- Dolaylı Vergiler

+ Sübvansiyonlar

= **Yurt İçi Gelir (YİG)**

+ Net Dış Dünya Faktör Gelirleri

= **Millî Gelir (MG)**

4. Ek-1 deki çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.

5. Öğrencilerden millî geliri oluşturan kavramları çalışma kâğıdına sırasıyla yazmaları istenir.

6. Öğrencilerin çalışma kâğıtları kontrol edilir.

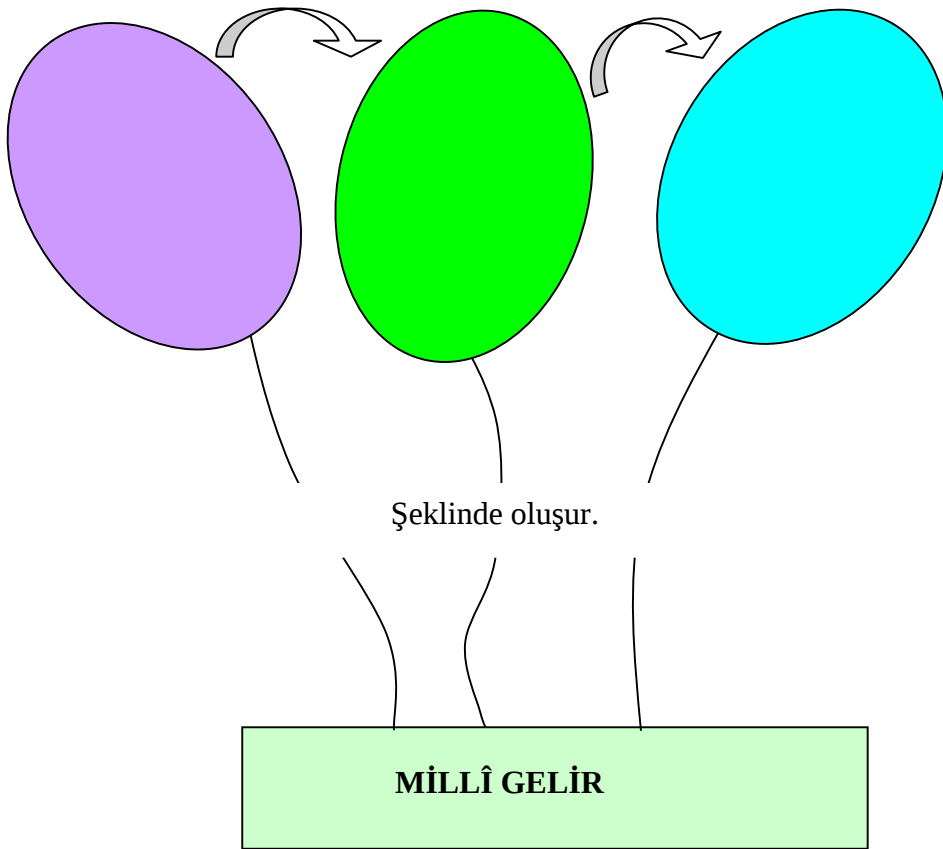
7. Doğru etkinlik pekiştirilir, yanlış etkinlikler düzeltilerek eksiklikler giderilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. GSMH'yı oluşturan unsurlar nelerdir? Açıklayınız.
2. Ülkemizde adil gelir dağılımının sağlanabilmesi için hangi tedbirlerin alınması gereklidir? Açıklayınız.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Yönerge: Aşağıdaki şemada millî geliri oluşturan unsurlar boş bırakılmıştır. Millî geliri oluşturan faktörleri ilgili balonlara yazarak millî geliri oluşturunuz.

MİLLÎ GELİRİ OLUŞTURAN FAKTÖRLER

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜNİTE	: Millî Gelir, Ekonomik Büyüme ve İstihdam
BECERİLER	: Eleştirel düşünme, araştırma sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma
KAZANIMLAR	: Millî gelirin kişisel, fonksiyonel ve üretim faktörleri arasındaki dağılımını örneklerle açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler, vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Derse hazırlık olarak öğrenciler 3 gruba ayrılır: Birinci grup kişisel gelirin bölgeler arası dağılımını, ikinci grup millî gelirin sektörel dağılımını, üçüncü grup ise millî gelirin fonksiyonel dağılımını araştırarak derse gelirler.

Öğrencilerden çevrelerindeki kişilerin gelirlerini karşılaştırmaları istenerek gelir konusuna dikkatleri çekilir.

Bu derste gruplar tarafından millî gelirin dağılımına ilişkin bilgiler sunulacağı belirtilerek öğrenciler güdülenir.

1. Gruplar araştırma sonuçları hakkında sınıfa bilgi verirler.
2. Öğretmen Ek-1 deki millî gelir dağılım tablosunu öğrencilere rehberlik yaparak oluşturmalarını sağlar. Millî gelirin kişisel, fonksiyonel ve üretim faktörleri arasındaki dağılım etkinlik örnekleriyle öğrenciler tarafından ortaya konulur.
3. Etkinlik örnekleri öğretmen rehberliğinde gelen dönütler doğrultusunda ara değerlendirme yapılarak sonuçlar ortaya konulur.
4. Yapısal iyileştirmenin sağlanabilmesi için ülkemizde hangi tedbirlerin alınması gerektiği konusunda öğrenciler fikirlerini açıklayarak büyük grup çalışmasıyla tartışılır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Bölgesel gelir dağılımının farklılıklarını yorumlayınız.

MİLLÎ GELİR DAĞILIMI

MİLLÎ GELİR DAĞILIMI	Kişisel Gelir Dağılımı	Kişi başına düşen millî gelir			
	Sektörlere Göre Dağılım	Tarım	Sanayi	Hizmet	
	Fonksiyonel Dağılım	Rant	Ücret	Faiz	Kâr

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 1 ders saati
ÜNİTE	: Para, Bankacılık ve Enflasyon
BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, bilinçli üretici-tüketici, iletişim
KAZANIMLAR	: Paranın tarihsel gelişimini açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders Kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler, kalem, kâğıt, yazı tahtası vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Öğrencilerden derse hazırlık olarak Merkez Bankasının İnternet sitesini (www.tcmb.gov.tr) ve paranın tarihsel gelişimi ile ilgili diğer İnternet sitelerini ziyaret etmeleri istenerek konuyla ilgili temel ön öğrenmelerinin oluşması sağlanır.

1. Öğretmen İnternette ve mevcut kaynaklardan elde etmiş olduğu tedavülde kalmış para örneklerini sınıfa göstererek öğrencilerin dikkatlerini çeker.
2. Öğrencilere “Parasız bir hayat olabilir mi?” sorusu sorularak tartışmaları sağlanır.
3. Öğrencilerin ders öncesinde elde ettikleri bilgilerden yararlanarak Türkiye’de kullanılmış olan paranın tarihsel gelişimi hakkında bilgi verirler.
4. Bu etkinlikte;
 - Mübadelesiz devir
 - Takas (trampa) devri
 - Paralı mübadele devri konuları üzerinde durulur.
5. Mübadele devirlerinde mübadelenin tanımı, takasın zorlukları, paranın tanımı, paranın özellikleri ve fonksiyonları konularında öğrencilerin bilgi üretmeleri sağlanır. Gelen dönütler doğrultusunda doğru cevaplar pekiştirilir yanlış cevaplar düzeltilir.
6. Öğrencilere paranın gelecekteki değişimi ve kullanımına ilişkin yordamalarda bulunarak paranın tarihsel gelişimini ve ekonomideki kullanımını kavrarlar.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Parayı devreden çıkardığınızda çevrenizde ve günlük yaşamınızda oluşabilecek değişiklikleri belirtiniz.
2. Kâğıt para sistemine geçişin nedenlerini sıralayınız.
3. Parasız mübadele devri ile paralı mübadele devirlerini karşılaştırarak farklılıklarını belirtiniz.

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜNİTE	: Para, Bankacılık ve Enflasyon
BECERİLER	: Eleştirel düşünme, araştırma sorgulama, problem çözme, girişimcilik, bilinçli üretici ve tüketici olma, iletişim, verimlilik ve devamlılık
KAZANIMLAR	: Bankaların ekonomideki görev ve sorumluluklarını açıklar. Merkez Bankasının ekonomideki yerini ve önemini açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Yakın çevrede bulunan bankalara örnekler verilerek bu bankaların görev ve sorumlulukları ile ilgili öğrencilerin görüşleri alınır.

1. Öğrenciler, yakın çevredeki bankaları ziyaret ederek buralarda verilen hizmetleri yerinde gözlemler ve ilgililerden bilgiler alır.
2. Bankadan bir yetkili sınıfa davet edilir. Yetkili bankacı, Merkez Bankasının ve diğer bankaların görev ve sorumlulukları hakkında bilgi verir.
3. Öğrenciler konuyla ilgili yaptıkları ziyaretteki gözlemlerini ve edindikleri bilgileri paylaşır.
 - Bankalar, para üzerine ticaret yapan işletmelerdir.
 - Sermayeyi az faizle alıp çok faizle işleten işletmelerdir.
 - Kredi ticareti yapan, borç para vermek isteyenlerle almak isteyenler arasında aracılık görevini yüklenen kurumlardır.
 - Bankalar, faizle para alıp veren kredi, kambiyo işlemleri yapan; kasalarında para, değerli belge, eşya saklayan ve her türlü ekonomik vb. faaliyetlerde bulunan kuruluşlardır.
 - Bankalar para havalesi, senet tahsili, telefon, elektrik, su faturalarını ödeme vb. günlük hayatı kolaylaştıran işlemleri yapar.
4. Öğrenciler, çeşitli kaynaklardan araştırarak Merkez Bankasının görev ve sorumluluklarının neler olduğunu ortaya koyar.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Merkez Bankasının kullandığı para politikası araçlarını sıralayınız.
2. Çalışma kâğıtları (Ek-1, Ek-2) doldurularak değerlendirilir.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Yönerge: Bankaların görev ve sorumlulukları ile ilgili bölümleri doldurunuz.

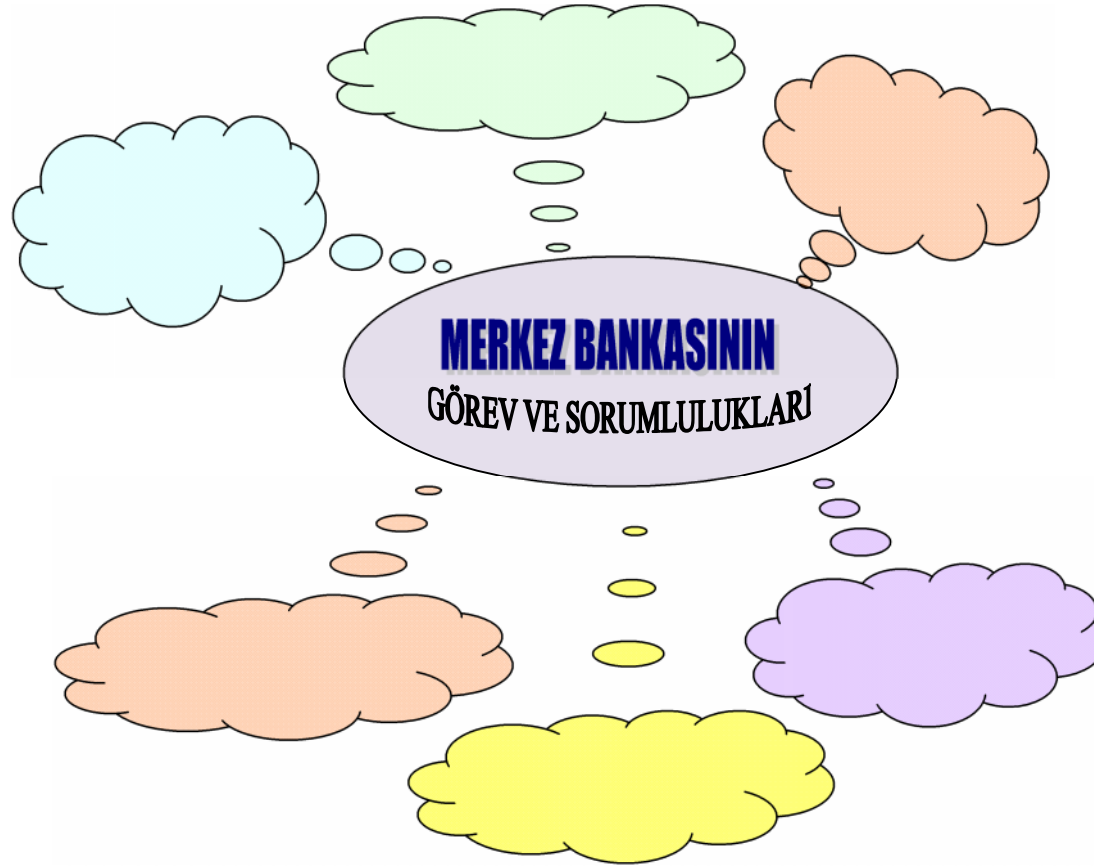
BANKALARIN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Yönerge: Merkez Bankasının görev ve sorumlulukları ile ilgili bölümleri doldurunuz.

MERKEZ BANKASININ GÖREV VE SORUMLULUKLARI

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜNİTE	: Ödemeler Dengesi, Dış Ticaret ve Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar
BECERİLER	: Araştırma-sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, eleştirisel düşünme
KAZANIMLAR	: Ödemeler dengesi kavramını açıklayarak ödemeler bilançosu ana hesaplarının sonuçlarını yorumlar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler, kalem, kâğıt, tahta vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Öğretmen öğrencilere “İşletme Bilânçosu gördünüz mü?” sorusunu sorarak sınıfa getirmiş olduğu bilânço örneği ile öğrencilerin kazanıma dikkatlerini çeker.

Sınıfa getirmiş olduğu bilânço örneğinin ilerde ne işe yarayacağını açıklayarak öğrencileri motive eder.

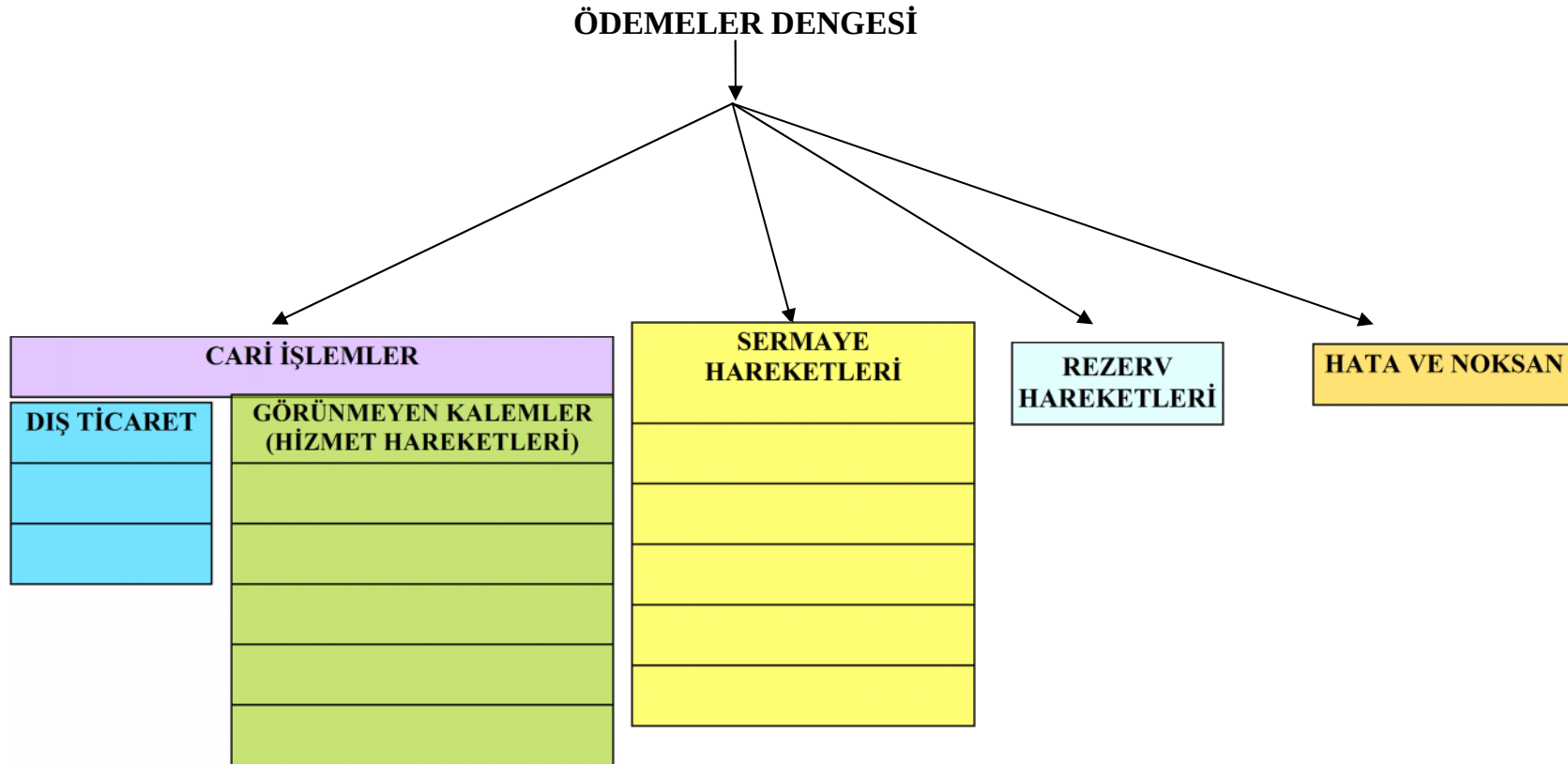
1. Ödemeler dengesi bilânçosuna ait kavram haritası tahtaya yansıtılır.
2. Ödemeler dengesi bilânçosunun hangi kalemlerden meydana geldiği öğretmen öğrencilerce belirlenir.
3. Ara değerlendirme yapılarak gelen dönütler doğrultusunda doğru cevaplar pekiştirilir, yanlış cevaplar düzeltilir.
4. Ek-1 deki kavram haritası öğrencilere dağıtılır.
5. Kavram haritasındaki ödemeler dengesi bilânçosuna ait alt kalemler öğrenciler tarafından doldurulur.
6. Doldurulan kavram haritaları öğretmen tarafından incelenerek eksiklikler giderilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Ülkeler neden dış ticaretlerini geliştirme ihtiyacı duyarlar? Açıklayınız.
2. İç ticaret ile dış ticaretin farklılıklarını belirtiniz.
3. Ödemeler dengesinin olumlu sonuçları verebilmesi nelere bağlıdır? Bunun için yapılması gereken işlemleri sıralayınız.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Yönerge: Aşağıda ödemeler dengesini oluşturan ana hesaplar verilmiştir. Bu hesaplara ait alt kalemlerle ilgili bölümleri doldurunuz.

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜNİTE	: Ödemeler Dengesi, Dış Ticaret ve Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar
BECERİLER	: Araştırma-sorgulama, bilgi teknolojilerini kullanma, eleştirel düşünme
KAZANIMLAR	: Belli başlı uluslararası ekonomik kuruluşları sıralar. Uluslararası ekonomik kuruluşların Türk ekonomisine etkilerini değerlendirir.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Derse hazırlık olarak öğrenciler beş gruba ayrılır. Birinci grup Uluslararası Para Fonu (IMF), ikinci grup Avrupa Birliği (AB), üçüncü grup Dünya Bankası, dördüncü grup Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), beşinci grup Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) gibi ekonomik kuruluşları ve Türk Ekonomisindeki rolünü araştırır.

1. Öğrencilere IMF' in anlamını biliyor musunuz? sorusu sorularak dikkatleri çekilir.
2. Küreselleşen dünyada para ile ilgili çeşitli uluslararası kuruluşların yer aldığı ve ders içinde bu kuruluşlar hakkında bilgi edinileceği vurgulanarak öğrenciler güdülenir.
3. Gruplar görsel materyallerden yararlanarak yapmış oldukları araştırma ile ilgili sunularını diğer öğrencilerle paylaşır.
4. Sunu sonunda ara değerlendirme yapılarak mevcut kazanımın gerçekleşme düzeyi belirlenir.
5. Grupların çalışmaları sırasında derledikleri resim ve dokümanlar panoya asılır.

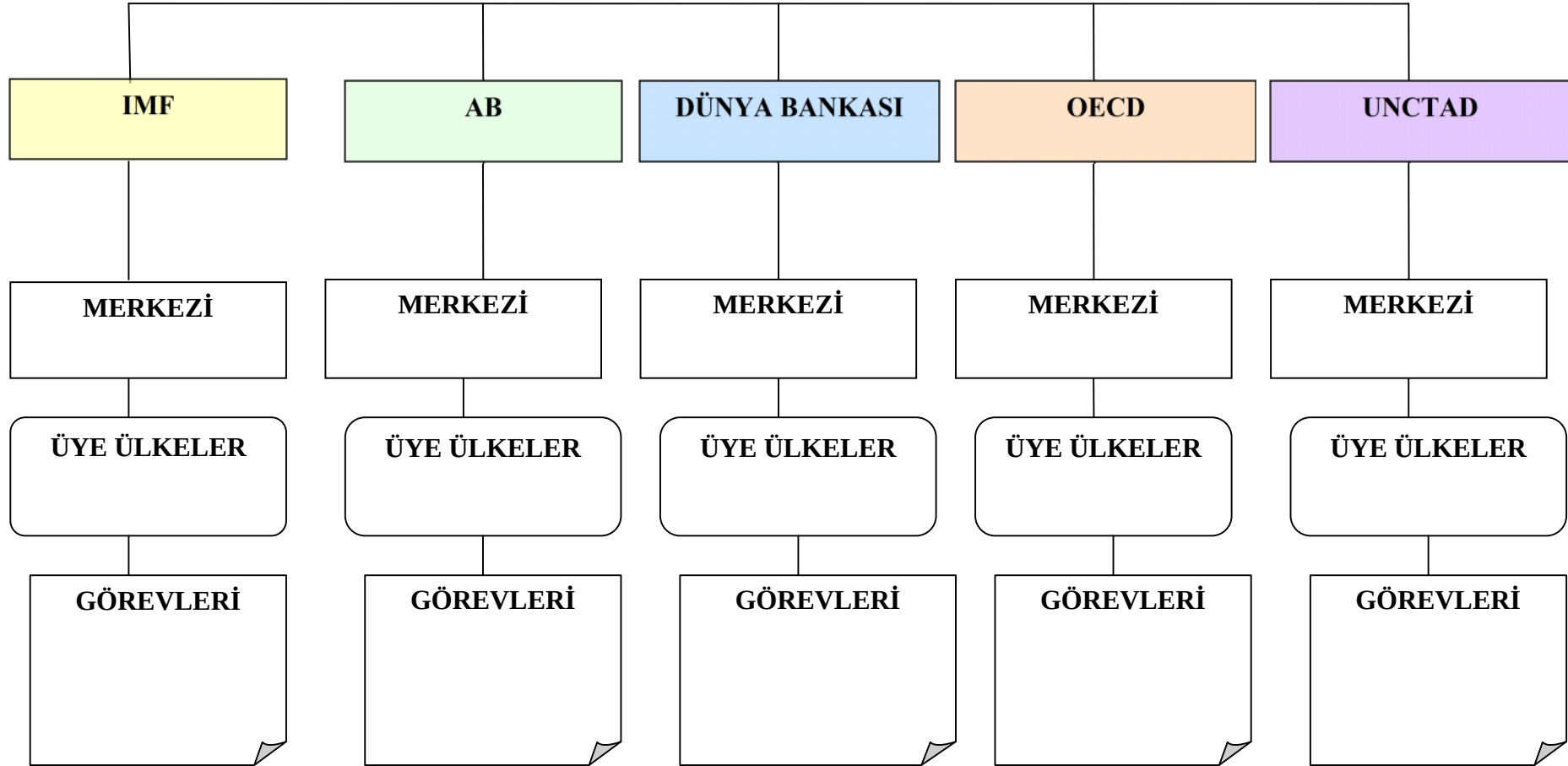
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Uluslararası ekonomik kuruluşları sıralayınız.
2. Avrupa Birliğine üye ülkelerin isimlerini yazınız.
3. Türkiye Avrupa Birliği'ne neden tam üyelik başvurusunu yapmaktadır? Nedenlerini sıralayınız.
4. Gümrük Birliğinin getirdiği yükümlülükler nelerdir? Açıklayınız.
5. Çalışma kâğıdı (Ek-1) öğrencilerce doldurularak değerlendirilir.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

YÖNERGE: Aşağıdaki şemada uluslararası ekonomik kuruluşlar yer almaktadır. Bu kuruluşların merkezlerini ve bu kuruluşlara üye ülkeleri şema üzerinde gösteriniz.

ULUSLARARASI EKONOMİK KURULUŞLAR VE ÜYE ÜLKELER

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜNİTE	: Türkiye'nin Genel Ekonomik Sorunları
BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma sorgulama, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma
KAZANIMLAR	: Türkiye'nin genel ekonomik sorunlarını sıralar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

Öğrenciler, yakın çevrelerinin (aile, esnaf, meslek kuruluşları vb.) ülkemizin ekonomik sorunları ve çözüm yollarına ait görüşlerini alarak sınıfa gelir.

1. Öğrencilere ülkemizin gelirlerinin yanı sıra uluslararası kuruluşlara borcunun da olduğu söylenerek dikkatleri çekilir.
2. Bu ders içerisinde ülkemizin genel ekonomik sorunları hakkında bilgi edinileceği vurgulanarak güdüleme yapılır.
3. Öğretmen, boş bir kum saati biçimindeki levhayı panoya asar ve ünite sonuna kadar panoda yer alır.
4. “Türkiye'nin ekonomik sorunları nelerdir?” sorusu öğrencilere sorularak konu ile ilgili görüşleri alınır. Görüşler doğrultusunda levhanın birinci bölümüne genel kabul gören sorunlar yazılır.
5. Öğretmen, levhanın ikinci bölümüne Türkiye'nin ekonomik sorunlarını yazar.
6. Türkiye'nin ekonomik sorunlarının çözümüne yönelik öğrenci önerileri alınarak tartışılır ve genel kabul gören öneriler levhanın üçüncü bölümüne yazılır.
7. Öneriler üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak konu pekiştirilir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Türkiye’de tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde verim düşüklüğünün sebeplerini açıklayınız.
2. Türkiye’de çevre kirliliği en çok hangi alanda ve şekilde ortaya çıkmaktadır? Açıklayınız.
3. Türkiye’de işsizliğin temelinde yatan başlıca unsurlar nelerdir? Açıklayınız.

KUM SAATİ

1. BÖLÜM

Öğrencilerin konu ile ilgili ön bilgilerini almak için Türkiye'nin ekonomik sorunları nelerdir? Sorusu sorularak sınıfın genel olarak kabul ettiği sorunlar bu bölüme yazılır.

2. BÖLÜM

Türkiye'nin ekonomik sorunları sıralanır.

3. BÖLÜM

Türkiye'nin ekonomik sorunlarına çözüm önerilerinden yola çıkarak ünitenin değerlendirmesi yapılır.

DERS	: Ekonomi
SINIF	: Seçmeli
SÜRE	: 2 ders saati
ÜNİTE	: Türkiye'nin Genel Ekonomik Sorunları
BECERİLER	: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma sorgulama, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, bilinçli üretici ve tüketici olma, iletişim, verimlilik ve devamlılık
KAZANIMLAR	: Sürdürülebilir gelişme kavramını örneklerle açıklar.
ARAÇ VE GEREÇLER	: Bilgisayar, CD, projeksiyon, tepegöz, asetat, ekonomi terimleri sözlüğü, ansiklopediler vb.

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜRECİ

1. Öğrencilere sürdürülebilir gelişme ile ilgili belgesel izlettirilerek konuya dikkatleri çekilir.
2. İlgili kuruluşlardan (TEMA, ÇEVKO, TÜRÇEK vb.) uzmanlar okula davet edilir. İlgili sınıfların ve sosyal kulüplerin koordinasyonu ile okul düzeyinde bir etkinlik düzenlenir.
3. “Çevreye duyarlı bir kalkınma süreci yaşanabilir mi? Yaşanamaz mı?” sorusu sınıfça tartışılır.
4. Ortaya çıkan görüşler öğretmen rehberliğinde değerlendirilir.
5. Öğrenciler “sürdürülebilir gelişme” konusu ile ilgili kompozisyon yazar.
6. Kompozisyonlar öğretmence değerlendirilerek okul panosuna asılır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

1. Sürdürülebilir gelişme nedir?
2. Depozitolu ürünleri kullanma ile çevre bilinci arasında bir ilişki kurulabilir mi? Açıklayınız.

EKLER

ÖRNEK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME FORMLARI

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYAMIN İÇİNDEKİLER

Öğrencinin :
Adı ve Soyadı :
Tarih :

Çalışmalarım	Bu çalışmayı neden saklıyorum?
1.....	
.....	
2.....	
.....	
3.	
.....	
4.	
.....	
5.	
.....	
6.	
.....	
7.	
.....	
8.....	
.....	
9.	
.....	

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI ÖRNEK SAYFALARI

EKONOMİ DERSİ ÜRÜN DOSYAM

Adı :
Soyadı:
Numarası :
Sınıfı :

İÇİNDEKİLER

1.
2.
3.
4.

EKONOMİ ALANINDAKİ

ÖZ GEÇMİŞİM

Aşağıdaki gibi ya da benzer sorulara cevap olabilecek şekilde düşüncelerinizi yazarak ekonomi dersiyle ilgili öz geçmişinizi oluşturabilirsiniz.

Anahtar Sorular:

- Ekonomi dersine ne zaman ilgi duymaya başladım?
- Ekonomi dersinde en çok ilgimi çeken konu nedir?
- Okul dışında ekonomi dersi ile ilgili çalışmalarım nelerdir?
- Ekonomi dersinin hoşlanmadığım yönleri var mı?
- Ekonomi dersinde başka nelerin olmasını isterdim?
- Gelecekle ilgili yapmak istediklerime bu dersin nasıl bir katkısı olabilir?

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASININ GENEL DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

Bütünlük:

- Dosyada bulunması gerekenlerin tümünün olması
- Çalışmayı yaparken, diğer derslerden de yararlanılması
- Seçilen ürünlerin yıl boyunca edinilen becerileri yansıtması
- Dosyamanın kapağını, kendisini en iyi biçimde yansıtacak şekilde hazırlanması

Tertip ve Düzen:

- Tüm çalışmalar için uygun başlıklar kullanılması
- Çalışmaların içindekiler bölümünde belirtilen sıraya göre dosyalanması
- Tüm çalışma kâğıtlarının temiz ve düzenli olması

Yansıtma:

- Seçilen çalışmaların güçlü yanlarını ve gelişimini yansıtması

ÜRÜN KONTROL LİSTESİ

Çalışmalar	Evet	Hayır
Çalışmanın taslağını hazırladım		
Çalışmayı zenginleştirecek tablo, resim, fotoğraf vb. hazırladım.		
Çalışmamı geliştirme aşamasında öğretmenim, ailem ve arkadaşlarımdan düşüncesinden yararlandım. Gerekli ekleme ve çıkarmaları yaptım.		
Çalışmamı yazım ve anlatım kurallarına uygunluğu açısından gözden geçirip gerekli düzeltmeleri yaptım.		
Çalışmamı sunmaya hazır hale geldim.		

ÜRÜN BİLGİLERİ

- Bu çalışmadaki hedefim:
- Çalışmamın aşamaları:
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
- Ürünüme seçme gerekçelerim:
- Bu çalışmamda şunları çok iyi yaptım:
- Çalışmamın şu alanlarında biraz daha gayret gösterebilir ve yardım alabildim:
- Belirlediğim hedefe şu kadar ulaştım:
- Bu çalışma benim şu özelliklerimin gelişimini yansıtıyor:
- Bu çalışmamla ilgili şunları da ürün öz değerlendirme formunda söylemek isterim:

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI SUNUM YÖNERGESİ

1. Sunumunuz için velinizi sınıfa getiriniz.
2. Sunumunuzun içeriğiyle ilgili velinizin de düşüncesini öğreniniz.
3. Çalışmada çok başarılı olduğunuzu düşündüğünüz üç alanı belirleyiniz ve açıklayınız.
4. Geliştirmeniz gereken üç alanı açıklayınız.
5. Gelecek dönem için hedeflerinizi belirleyip açıklayınız.
6. Çalışma sürecindeki gelişim düzeyinizi ve hedefinize ulaşma derecenizi değerlendiriniz.
7. Velinizin dosyanızla ilgili yazılı görüşlerini alınız.

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI ÖĞRENCİ ÖZET FORMU

Bu form ürün dosyanızdaki ürünlerin gelişimi hakkındaki düşüncelerinizi belirtmeniz amacıyla düzenlenmiştir. Bu formu aşağıda düzenlenmiş biçimiyle veya paragraf hâlinde doldurabilirsiniz.
Adı Soyadı: Tarih:
Konu :

Başlangıçtaki dosya	Dosyanın son hâli
Çalışmalarım önce nasıldı? -----	Şimdi nasıl gidiyor? -----
Çalışmalarım ne denli açık ve anlaşılırdı? -----	Çalışmalarım şimdi ne denli açık ve anlaşılır? -----
Beklentilerim ne denli gerçekçiydi? -----	Bu konuda şimdi ne düşünüyorum? -----
Geliştirmeye açık alanlar başlangıçta nelerdi? -----	Şimdi hangi alanlar geliştirilmeye açık? -----

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI ÖĞRETMEN ÖZET FORMU

Adı Soyadı:	Tarih:
Konu:	
Başlangıçtaki dosya	Dosyanın son hâli
Geliştirmeye açık alanlar başlangıçta nelerdi?	Şimdi hangi alanlar geliştirilmeye açık?

VELİ GERİ BİLDİRİM FORMU

Çocuğunuz ürün dosyasını sunduktan sonra, lütfen aşağıdaki soruları yanıtlamaya zaman ayırınız.

1. Bu çalışma çocuğunuzun gelişim sürecini daha iyi anlamanıza yardımcı oldu mu?

2. Bu çalışmanın sunumu sizce etkili olacak biçimde düzenlenmiş miydi?

3. Sizce bu sunum çocuğunuz için değerli bir deneyim oldu mu?

Belirtmek istediğiniz diğer görüşleriniz:

VELİYE YAZILMIŞ ÖRNEK MEKTUP

Sunu Tarihi:

Etkinlik Programı:

1.Çocuğunuzun çalışmalarından en çok hangisini beğendiniz?

2.Çocuğunuz sizce hangi alanlarda başarılı?

3.Çocuğunuza hangi konularda ve nasıl yardımcı olabilirsiniz?

ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASI DEĞERLENDİRME FORMU

Adı :

Soyadı :

Sınıf :

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütün ne düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak dosyayı değerlendiriniz.

ÖLÇÜTLER	Dereceler				
	1	2	3	4	5
1. Çalışmaların içeriğinin tam olması					
2. Çalışmalardaki çeşitlilik					
3. Çalışmaların amaçları karşılaması					
4. Çalışmaların doğruluğu					
5. Dosyanın düzenliliği					
6. Harcanan çabaları gösterme					
9. Yaratıcılığı gösterme					
10. Çalışmaların seçiminde doğru karar verme					
11. Öğrencinin gelişimini gösterme					
12. Kendini değerlendirme					

YORUMLAR/ÖNERİLER:

ÜRÜN DOSYASI DEĞERLENDİRME İÇİN DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Puan Boyutlar	4 (Örnek Olacak Nitelikte)	3 (Yeterli)	2 (Kabul Edilebilir)	1 (Yeterli Değil)
İçerik	Ürün dosyası, tüm gerekli materyalleri içeriyor.	Ürün dosyası, gerekli materyallerin büyük çoğunluğunu içeriyor.	Ürün dosyası, gerekli materyallerin birazını içeriyor.	Ürün dosyası, gerekli materyallerin çok azını içeriyor.
Seçilen örneklerin özelliği	Örnekler öğrencinin gelişimini ve bilgisini yansıtıyor.	Örnekler öğrencinin gelişimini yansıtıyor fakat bilgilerin bir kısmını yansıtmıyor.	Örnekler öğrencinin hem bilgisini hem de gelişimini biraz yansıtıyor.	Örnekler gelişigüzel seçilmiş, gerekli bilgileri ve gelişimi yansıtmıyor.
Düzenleme	Ürün dosyası, tam ve düzenli olarak oluşturulmuş. Okuyucu, gerekli her şeyi bulabiliyor.	Ürün dosyası, iyi düzenlenmiş, okuyucu aradığı şeyleri bulmakta çok az sıkıntı yaşıyor.	Ürün dosyası, kısmen düzenli sayılabilir. Okuyucu aradığını bulmakta biraz zorlanıyor.	Ürün dosyası, düzene ilişkin bir görüntü var ama okuyucu aradığını bulmakta çok zorlanıyor.
Dilbilgisi	Dilbilgisi ile ilgili hiçbir hata yok (kelime bilgisi, noktalama işaretlerinin kullanımı, gramer, vb.)	Dilbilgisi konusunda çok az hata var.	Dilbilgisi ile ilgili göze çarpan önemli hatalar var.	Dilbilgisi ile ilgili çok sayıda hata var.
Kişisel yansıma	Tüm yansımalar betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtıcı kişisel etkileşimleri içeriyor.	Yansımaların büyük bölümü betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtıcı kişisel etkileşimleri içeriyor.	Yansımaların bazıları betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtıcı kişisel etkileşimleri içeriyor.	Yansımaların çok azı betimleyici ve öğrencinin iç dünyasını yansıtıcı kişisel etkileşimleri içeriyor.
Ürün dosyasının sunumu	Öğrenci açık ve anlaşılır biçimde konuştu, diğer öğrencilerle uygun göz teması kurdu ve sorulan soruları kendinden emin biçimde cevapladı.	Öğrenci büyük ölçüde açık ve anlaşılır biçimde konuştu, diğer öğrencilerle uygun göz teması kurdu ve sorulan soruları cevapladı.	Öğrenci kısmen açık ve anlaşılır biçimde konuştu, diğer öğrencilerle göz teması kurdu ve sorulan soruları cevaplayabildi.	Öğrenci açık ve anlaşılır biçimde konuşmadı, diğer öğrencilerle nadiren göz teması kurdu ve sorulan soruları cevaplarırken zorluk çekti.
Ürün dosyasının bir bütün olarak etkililiği	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini çok iyi bir biçimde gösteriyor.	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini göstermeye yardımcı oluyor.	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini kısmen gösteriyor.	Ürün dosyası, öğrencinin becerilerini, yeterliklerini ve bilgisini göstermiyor.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Yönerge: Bu form, gruptaki çalışmalarınızı değerlendirmek üzere hazırlanmıştır. Arkadaşlarınızın bu konudaki görüşlerini almak için formu doldurunuz. Size ayrılan son sütunda da kendinizi değerlendiriniz. Sorulara cevabınız “evet” ise E, “bazen” ise B, “hayır” ise H harfi yazınız.

Değerlendiren öğrencinin;

Tarih:

Grup adı :

Grup numarası:

Adı soyadı :

Sınıfı :

1. arkadaşının adı soyadı:

2. arkadaşının adı soyadı:

	Her Zaman			Projenin Başında			Projenin Sonunda			Hiçbir Zaman		
Grubumuzdaki Öğrenciler	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım
Etkinliğe katılımda gönüllüdür.												
Görevini zamanında yerine getirir.												
Farklı kaynaklardan bilgi toplayıp sunar.												
Grup arkadaşlarının görüşlerine saygılıdır.												
Arkadaşlarını uyarırken olumlu bir dil kullanır.												
Malzemeleri kullanırken dikkatli ve titizdir.												
Temiz, tertipli ve düzenli çalışır.												
Sonuçları tartışırken açık ve anlaşılır konuşur, konuşulanları anlar.												

Form tamamlandıktan sonra, arkadaşlarınızın sizin çalışmalarınızla ve davranışlarınızla ilgili genel izlenimlerinde “hayır” seçeneğinin öne çıktığını görürseniz, çalışmalarınızı tekrar gözden geçirmenizde fayda vardır. Ayrıca, arkadaşlarınızın size ilişkin olarak görüşlerinde dikkatinizi çeken ve geliştirmeniz gereken yönlerinizin neler olabileceği konusunda düşünmeniz gerekir.

GRUP DEĞERLENDİRME FORMU (GÖZLEM ÖRNEĞİ)

Grubun adı:

Sınıfı:

Tarih:

Yönerge: Aşağıdaki her bir ölçütü grubun hangi düzeyde yeterli olduğunu göz önüne alarak değerlendiriniz.

BECERİLER	DERECELER				
	(5) Her zaman	(4) Sıklıkla	(3) Bazen	(2) Nadiren	(1) Hiçbir zaman
Grup üyeleri birbirleriyle yardımlaşır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerini dinler.					
Grup üyelerinin her biri çalışmalarda rol alır.					
Grup üyeleri birbirlerinin düşüncelerine ve çabalarına saygı gösterir.					
Grubun her üyesi birbirleriyle etkileşim içerisinde tartışır.					
Grup üyeleri ulaştıkları sonucu birbirlerine iletir.					
Grup üyeleri bireysel sorumluluklarını yerine getirir.					
Grup üyeleri bilgilerini diğerleriyle tartışır.					
Grup üyeleri birbirlerine güvenir.					
Grup üyeleri birbirlerini cesaretlendirir.					
Grup üyeleri söz hakkının adil bir biçimde paylaşılmasına özen gösterir.					
Grupta birbiriyle çatışan görüşler olduğunda, gruptakiler bunları tartışmaya açarlar.					
Çalıştıkları konuda, grup üyeleri ortak bir görüş oluşturur.					
Grup üyeleri birlikte çalışmaktan hoşlanır.					
TOPLAM					

YORUMLAR:

.....
.....
.....

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Yönerge: Bu form kendinizi değerlendirebilmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmalarınızı en doğru yansıtan seçeneğe (X) işareti koyunuz. Daha sonraki üç soruda ise (9, 10 ve 11), cevaplarınızı boş bırakılan yerlere yazınız.

Öğrencinin;
Adı ve soyadı:
Sınıfı:
Numarası:

Tarih:

Öğrencilerin Değerlendireceği Davranışlar	Dereceler		
	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
1. Başkalarının anlattıklarını ve önerilerini dinledim.			
2. Yönergeyi izledim.			
3. Arkadaşlarımı incitmeden teşvik ettim.			
4. Ödevlerimi tamamladım.			
5. Anlamadığım yerlerde sorular sordum.			
6. Grup arkadaşlarıma çalışmalarında destek oldum.			
7. Çalışmalarım sırasında zamanımı akıllıca kullandım.			
8. Çalışmalarım sırasında değişik materyaller kullandım.			

9. Bu etkinlikten neler öğrendim?

.....
.....

10. Bu etkinlik sırasında grubumdaki arkadaşlarıma nasıl yardım ettim?

.....
.....

11. Bu etkinlik sırasında en iyi yaptığım şeyler nelerdir?

.....
.....

PROJE

Ders	Ekonomi
Sınıf	Seçmeli
Ünite adı	Türkiye'nin Genel Ekonomik Sorunları
Beklenen performans	Çevre kirliliği ve küresel ısınma sorunlarına karşı duyarlı olmaları
Süre	2 ay
Puanlama yöntemi	Dereceli puanlama anahtarı
Proje konusu:	
Sizden çevre kirliliği ve küresel ısınmanın sebepleri konusunda araştırma yapmanız beklenmektedir. Bu araştırmayı yaparken; - Çevrenizde bulunan işletmelerin çevreye karşı sorumluluklarının neler olduğunu araştırmanız, - Çevrenizde bulunan kamu ve özel kuruluşların çevre kirliliği ve küresel ısınmaya etkilerini araştırmanız, - Çevreye karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen ve çevre felaketlerine sebep olan küresel ısınmayı tetikleyen sanayi kuruluşları hakkında bilgi toplamanız, - Çevre konusunda faaliyet gösteren örgütler hakkında bilgi toplamanız, bu örgütlerin sorumlulukları ve faaliyetleri hakkında bilgi toplamanız, - Elde etmiş olduğunuz bilgileri sunu hazırlamak amacıyla araştırmanızda belirlediğiniz sorunları (görsel ve işitsel unsurlarla) belgelemeniz, - Çevreye karşı sorumluluklarını yerine getirmeyen kuruluşlara bu konularda çevreye karşı sorumluluk bilincini aşılamak konusunda öneriler sunmanız gerekmektedir. Not: Bu konunun dışında bir konu üzerinde çalışmak isterseniz, belirlediğiniz konuyu dersin öğretmeni ile paylaşabilirsiniz.	

Projeyi Hazırlarken Şunlara Dikkat Etmelisiniz

1. Bu ödevi hazırlamak için sınıfınızdan grup halinde çalışabileceğiniz arkadaşlar belirlemelisiniz.
2. Kuruluşların çevreye karşı sorumluluklarının neler olduğu hakkında sınıfta bir beyin fırtınası yapmalısınız.
3. Yaptığınız beyin fırtınasında tespit ettiğiniz sorumlulukları gruplar arasında paylaşınız.
4. Araştırmalarınızı zamanında tamamlayacak ve okulda sunum düzenleyebilecek şekilde bir plan oluşturmamalısınız.
5. Grup üyeleri kendi aralarında serginin düzenlenme sürecinde üstleneceği sorumlulukları belirlemelidir.
6. Araştırmanız sonucunda tespit ettiğiniz sorunların çözümlerine yönelik önerilerinizi bildiri hâline dönüştürmelisiniz.
7. Sunuda yer vereceğiniz belgelerle ilgili tanıtıcı bilgiye yer vermelisiniz.
8. Yaptığınız çalışmayı okuldaki arkadaşlarınıza iki saat içerisinde aktarmalısınız.
9. Hazırlıklarınızı sunum tarihi olan/....../20... tarihine kadar bitirmelisiniz.
10. Sunu sonunda hazırladığınız raporu proje koordinatörü ders öğretmenine sunmalısınız.

PROJE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Projenin adı :
Öğrencinin adı ve soyadı :
Sınıfı ve numarası :

Tarih:

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	DERECELER				
	Çok iyi	İyi	Orta	Geçer	Yetersiz
	5	4	3	2	1
I. PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalışma planı yapma					
Grup içinde görev dağılımı yapma					
İhtiyaçları belirleme					
Farklı kaynaklardan bilgi toplama					
Projeyi plana göre gerçekleştirme					
TOPLAM					
II. PROJENİN İÇERİĞİ					
Türkçeyi doğru ve etkili kullanma					
Bilgilerin doğruluğu					
Toplanan bilgilerin analiz edilmesi					
Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
Toplanan bilgileri düzenleme					
Kritik düşünme becerisini gösterme					
TOPLAM					
III. SUNU YAPMA					
Türkçeyi doğru ve etkili konuşma					
Sorulara cevap verebilme					
Konuyu dinleyicilerin ilgisini çekecek şekilde sunma					
Sunuyu hedefe yönelik materyalle destekleme					
Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullanma					
Verilen sürede sunuyu yapma					
Sunum sırasındaki öz güvene sahip olma					
Severek sunu yapma					
TOPLAM					
GENEL TOPLAM					

Öğretmenin
yorumu:.....

EKONOMİ DERSİ İÇİN ÖĞRENCİ İZLEME FORMU

Öğrencinin adı ve soyadı:

Sınıf:

Yönerge: Aşağıdaki her ölçütün ne kadar sıklıkla gerçekleştiğini göz önüne alarak öğrenciyi değerlendiriniz.

Not: Puanlama şu şekildedir: 0: Hiçbir zaman, 1: Nadiren, 2: Bazen, 3: Sıklıkla, 4: Her zaman

BİLİŞSEL ÖZELLİKLER	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Yazarken Türkçeyi doğru ve düzgün kullanma					
2. Konuşurken Türkçeyi doğru ve düzgün kullanma					
3. Yaratıcı olma					
4. Akıl yürütme					
5. Problem çözme yeteneklerini kullanma					
6. Bilgileri sorgulama					
7. İç ilişkilendirme yapma					
8. Dersler arası ilişkilendirme yapma					
9. Farklı kaynaklardan yararlanma					
10. Dersi iyi dinlediği izlenimi veren sorular sorma					

PSİKOMOTOR BECERİLER	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Malzemeleri etkin kullanma					
2. Kendine ait malzemeleri kullanırken özen gösterme					
3. Başkalarına ait malzemeleri kullanırken özen gösterme					

SOSYAL BECERİLER	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Grup olarak çalışma					
2. Başkalarının fikirlerini dinleme					
3. Başkalarına değer verme					
4. Toplum içinde kendini ifade etme					

PSİKOLOJİK ÖZELLİKLER	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Ekonomi dersinin önemli olduğuna inanma					
2. Ekonomi dersinde başarılı olmayı isteme					
3. Dürüst olma					
4. Sorumluluklarını yerine getirme					
5. İhtiyaç duyduğunda yardım isteme					
6. Eleştirilere açık olma					
7. Tek başına çalışma					
8. Verimli çalışma					
9. Dikkatli olma					
10. İstekli ve hevesli çalışma					
11. Kendini mutlu etmek için Ekonomik faaliyetlerle uğraşma					
12. Öz güveni olma					
13. Ekonomi sınavında panik olmama					

YORUMLAR VE ÖNERİLER:

.....

.....

.....

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- arz:** Satıcıların bir mal veya hizmetten belli bir fiyatla satmak istedikleri miktar.
- devalüasyon:** Ulusal para değerinin yabancı para birimleri karşısında düşürülmesidir.
- ekonomik insan:** Ekonomistlerin düşüncesinde oluşmuş hayali bir insandır. Ekonomik gelişmeleri takip eden ve ayak uyduran, ekonomik davranan insandır.
- eksik rekabet piyasası:** Çok sayıda üreticinin yer aldığı, ancak bunlardan her birinin kendi ürününü piyasada bulunan diğer ürünlerden farklılaştırdığı piyasa türü.
- emek:** İnsanın üretim sürecine soktuğu fiziksel ve zihinsel yetenekleridir.
- enflasyon:** Ülkedeki fiyatlar düzeyinde sürekli artış sonucu paranın alım gücündeki azalma.
- faiz:** Sermayenin üretime katılması sonucu aldığı pay.
- fayda (yarar):** Mal ve hizmetlerin ihtiyaçları giderme hassası.
- fiyat:** Mal ve hizmetlerin değerinin para miktarı ile ölçülmesi.
- gelir:** Bir ekonomik birimin emek, doğa, sermaye ve teşebbüs karşılığı sağladığı para.
- gider:** Belli bir zaman aralığında bir kişi, firma veya ekonominin yapmış olduğu harcamalar.
- hizmet:** Maddi bir mahiyet taşıyan ve elle tutulabilen mal ve eşyadan farklı olarak elle tutulamayan, fakat satımı ve alımı mümkün olan iktisadi çaba.
- ihtiyaç:** Herhangi bir mala bir maddeye karşı duyulan arzu.
- istihdam:** Bir ülkenin fiilen çalışan insan sayısıdır.
- kâr:** Bir malın satış fiyatıyla maliyet fiyatı arasındaki olumlu farktır.
- kıtlık:** İnsan ihtiyaçlarını karşılamak bakımından faydalı kaynakların tükenebilir olmasıdır.
- kıymet (değer):** İnsanların mal ve hizmete verdiği önemdir.
- mal:** İhtiyaçları gideren, alınıp satılabilen, kullanılıp tüketilebilen, ihtiyaçları gideren maddeler.
- monopol:** Çok sayıda alıcı ve bunların karşısında tek bir satıcının olduğu piyasadır.
- müteşebbis (girişimci):** Mal ve hizmet üretiminde üretim faktörlerini bir araya getiren, üretim sonucunda üretimden doğan riskleri üslenen ve neticede kar elde eden kişi veya kişilerdir.
- mübadele:** Değiş, değiş tokuş.
- oligopol:** Farklılaştırılmış malları satan birkaç tane firmaya karşılık çok sayıda alıcının olduğu piyasadır.
- ödemeler dengesi:** Bir ülkenin bir yıl içinde diğer ülkelere çeşitli nedenlerle yaptığı ödemelerle, dış ülkelere sağladığı dövizleri (ya da döviz karşılığı ulusal parayı) gösteren bir tür bilânçodur.
- para:** Kullanılmaya hazır satın alma gücü.
- piyasa:** Mal ve hizmetlerin alınıp satıldığı ortamdır.
- rant:** Toprak faktörünün üretime katılması karşılığında aldığı paydır.
- sermaye:** Günlük yaşamda sermayeden anlaşılan genellikle paradır. Ekonomik anlamda ise Mal ve hizmet üretmek için kullanılan üretim araçlarıdır.
- tabiat:** Üzerinde üretim yapılan arazi ve toprak ile orman, yeraltı zenginlikleri, akarsular, göller, denizler ve güneş enerjisidir.
- talep:** Belli bir dönemde belli miktardaki mallara yönelik parayla desteklenmiş satın alma gücü.
- teşebbüs:** Ekonomik amaç güden her türlü kuruluşlardır.
- tutum:** Gelir ve giderleri üretim ile tüketimi sarsıntılara yol açmayacak biçimde düzenli tutma ya da gereksinimlerin sınırlı olanaklarla en verimli bir sıraya göre karşılanması.
- tüketim:** Mal ve hizmetlerin ihtiyacı gidermek amacıyla alınması ve kullanılmasıdır.
- ücret:** İş gücünün üretime katılmasıyla elde ettiği gelir.
- üretim:** Mal ve hizmet yaratan veya mevcut malların faydasını artıran bütün faaliyetler.

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

GSMH: Gayri Safi Millî Hasıla

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

IMF: Uluslararası Para fonu

MG: Millî Gelir

MK: Menkul Kıymetler

OECD: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı

UNCTAD: Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı